

Tide ASA
Årsrapport
2015

Forsterker
reiseopplevelsen.

Visjon:

Gode reiseopplevelser hver dag

Forretningside:

Tide skal være en lønnsom, fremtidsrettet og ledende leverandør av kollektivtransport og reiser i Skandinavia. Gjennom våre verdier, profesjonell ledelse, kompetente medarbeidere, effektiv drift og god service skal vi skape fornøyde kunder, medarbeidere, samarbeidspartnere og eiere.

Forsterker
reiseopplevelsen.

Innhold

- 4 Konsernsjefen
- 6 Konsernledelsen
- 7 Om Tide
- 8 Viktige hendelser
- 9 Milepæler i Tides historie
- 10 Aksjonærinformasjon
- 12 Forretningsområder
- 16 Helse, miljø, sikkerhet og kvalitet
- 22 Styret 2015
- 24 Styrets beretning
- 33 Erklæring til årsregnskap og årsberetning
- 35 Resultatregnskap
- 36 Eiendeler
- 37 Egenkapital og gjeld
- 38 Avstemming av egenkapital
- 39 Kontantstrømpoppstilling
- 40 Noter
- 86 Revisjonsberetning
- 88 Eierstyring og selskapsledelse

Konsernsjefens ord

I 2015 leverte Tide igjen positive resultater, for andre gang etter at samtlige av selskapets kontrakter ble konkurranseutsatt. Vi har hatt en positiv utvikling for anbudskontraktene i Norge, hvor samtlige kontrakter har levert bedre eller på nivå med fjoråret. Dette viser at igangsatte forbedringsprosjekter gir effekt. Den danske virksomheten har hatt en tilbakegang i inntjening, i tråd med forventningene etter at kontrakten for kjøringen av bybussene i Odense gikk ut i august.

Tides kommersielle virksomhet har aldri levert så mange turoppdrag som i 2015. Vi satte også ny rekord når det gjelder antall reisende med våre fly- og ekspressbussene samlet. Veksten i aktiviteten har også medført en fin vekst i lønnsomheten. Dette er vi stolte av!

Tide Verksted har hatt et krevende år, og har dessverre belastet konsernets økonomi. Det er iverksatt en rekke tiltak og forbedringsprosjekter for å lykkes med en betydelig forbedring av lønnsomhet og kvalitet i selskapets leveranser. Vi kan allerede se synlige resultater av dette arbeidet.

Lønnsomheten for konsernet er fremdeles ikke tilfredsstillende, og det vil fremdeles ta noe tid før alle kontraktene leverer på ønsket nivå. Imidlertid er det grunn til optimisme knyttet til fremtiden.

Ordreserven til selskapet er historisk høy med 13,5 mrd NOK. I tillegg kommer selskapets kommersielle aktiviteter som omsetter for mer enn 400 MNOK i året. Gjennom høsten gjenvant vi kontrakten for Hardanger/Voss i Norge. I Danmark vant vi kontraktene for Silkeborg og regionalbussene på Fyn. For vår danske virksomhet var disse kontraktene av stor betydning for fremtiden, og har gitt selskapet en god ordreservert fremover i tid.

I et norsk næringsliv i omstilling kan Tide-aksjen regnes som stabil. Kontraktsmotpartene våre er i all hovedsak offentlige innkjøpsorganer. Stabil og forutsigbar økonomi med liten kredittrisiko kjennetegner disse kundene. I tillegg til prisstigning har vi forventninger til stor vekst i innkjøpsvolum (rutetimer og rutekilomter), spesielt i og rundt de store byene. Det er politisk konsensus om å styrke kollektivtrafikken, og at fremtidig vekst i befolkning og mobilitet skal løses med kollektivtransport, gange og sykkel.

I tillegg til forventning om vekst i de eksisterende kontraktene regner Tide aktivt på nye anbud. Tide har en ambisjon om å øke aktiviteten sin i nye markeder, både i Norge og i Danmark. Vi forventer også konsolidering i markedene i tiden som kommer, og er forberedt på å ta del i disse prosessene.

Vi ser at våre nyeste anbud leverer betydelig bedre resultater enn de første vi vant. Selv om vi klarer å forbedre prestasjonene i noen av våre sentrale byanbud, så vil det være positivt når noen av disse kontraktene blir erstattet med nye.

En av vår tids største utfordringer er å finne løsningen på klimakrisen. For at verdenssamfunnet skal lykkes må alle som kan, bidra. Tide ønsker å være en betydelig aktør og bidragsyter inn i «det grønne skiftet». Myndighetenes satsning

» Jeg er stolt av den jobben våre ansatte gjør i hverdagen i møtet med kundene.

for å få flere mennesker til å reise med buss, bane og trikk, kan gi renere luft i de store byområdene. Dette krever at det legges til rette for hyppig frekvens og god fremkommelighet, bare da vil kollektivtrafikken være en reell konkurrent til bilen. Å satse på kollektivtrafikk er å satse på en miljøvennlig fremtid. Tide mener at satsningen som gjøres i Norge er et steg i en riktig og grønn retning.

Det neste tiåret vil være et teknologisk skifte for bussbransjen. Tide har over tid fulgt nøye med på den teknologiske utviklingen, og har betydelig erfaring med å drifte ulike teknologiske løsninger. For at vi skal lykkes med et grønt skifte på motorteknologi for buss, må operatør, oppdragsgiver og leverandør arbeide tett sammen. Politiske signaler er ikke nok, det må også utvises politisk vilje. I Innstilling 147 S (2014-2015) ba en samlet Energi og miljøkomite Stortinget om; «Stortinget ber regjeringen sørge for at kollektivtrafikken i 2025 som hovedregel benytter null- eller lavutslippsteknologi eller klimanøytralt drivstoff.» Vedtaket er gjentatt ytterligere ganger fra Stortinget i andre innstillinger som omtaler klima og transportsektoren.

På FN's klimatoppmøte i Paris november 2015 ble 196 land enige om en avtale om kutt i CO₂-utslipp som skal begrense den globale oppvarmingen til mellom 1,5 og 2 grader. Stortinget har besluttet at Norge skal påta seg en felles forpliktelse med EU om minst 40 prosent utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990- nivå. Reduksjoner i klimagassutslipp fra transport er avgjørende for å nå dette målet. Vi mener det viktigste bidraget fra kollektivbransjen er å få flere til å velge kollektivtransport fremfor bilen.

For at bussbransjen skal være bærekraftig i fremtiden må både operatører og oppdragsgivere tilstrebe mer forutsigbare og balanserte rammebetingelser. Standardisering av kontrakter og materiell, samt mer bruk av incentivbaserte kontrakter er tiltak som vil balansere markedet. Et slikt marked vil kunne gi akseptabel lønnsomhet til busselskapene uten å fordyre innkjøpene til det offentlige. Vi mener at det er en positiv utvikling i dette arbeidet. Imidlertid er det store ulikheter mellom de ulike fylkeskommuner i forhold til standardisering, balanse i kontraktene og hvordan de utøver sin rolle. Vi ønsker hurtigere standardisering og enda større vilje til å forplikte seg til felles veiledere med videre.

Tides ansatte er den viktigste enkeltfaktoren for å nå våre mål. I tillegg til at vi tydeliggjør hver enkelt medarbeiders betydning for å skape gode reiseopplevelser for våre passasjerer,

er kulturen som preger våre handlinger viktig. Derfor har vi gjennom året jobbet videre med å befeste Tide-kulturen.

Det er avgjørende at verdiene våre, Stolt, Miljøbevisst, Ansvar, Respekt og Trivsel — ikke bare er honnørord, men at de oppleves som en del av hverdagen til alle medarbeidere i Tide. Verdiene våre er konkrete og konsernledelsen har jobbet aktivt med å forankre verdiene ute i selskapet. Alle skal handle og leve etter disse i hverdagen, i møte med passasjerer, oppdragsgivere, kolleger og andre samarbeidspartnere. Gjennom lederskap og kultur har vi en ambisjon om å være en foretrukket arbeidsgiver i bussbransjen.

Jeg er stolt av den jobben våre ansatte gjør i hverdagen og i møtet med kundene. Vi har ulike målinger av kundetilfredshet på våre produkter. I de kontraktene vi kjører for fylkeskommunene presterer vi godt over 90 % i kundetilfredshet. Dette synes vi er et høyt nivå. Imidlertid skal vi jobbe for stadig forbedring og i Tide skal vi ha fokus på gode reiseopplevelser hver dag, og vi skal forsterke reiseopplevelsen.

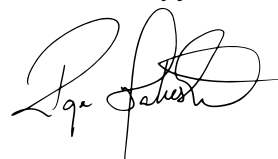
Aldri før har flere reist med Tides busser enn i dag. Med dagens kontraktsporfølje har vi 72 millioner reisende årlig. Tides sjåfører gjør en viktig jobb for samfunnet når de hver dag sørger for at rundt 240 000 passasjerer kommer seg trygt til og fra jobb, skole og fritid. Vi er stolte av å være en viktig aktør i folks hverdag.

Tide er Norges nest største operatører på landbasert kollektivtransport, på en dag kjører vi en distanse tilsvarende 5,5 ganger rundt ekvator. I Danmark vil vi fra høsten 2016 være den tredje største operatøren. Tide er godt posisjonert for å bidra til en videre vekst, både for bransjen i sin helhet, men også gjennom økte markedsandeler.

Vi som jobber i Tide ser frem mot å fortsette den positive utviklingen i 2016. Ambisjonene er at både eiere, kunder og ansatte skal oppleve at selskapet styrker og befester posisjonen som en ledende aktør i kollektivbransjen.

Roger Harketstad

Konsernsjef

Konsernledelsen

Roger Harketstad (f. 1975)
Konsernsjef

Roger Harketstad kom til Tide Buss AS i 2011 som viseadministrerende direktør, og overtok senere som administrerende direktør i selskapet. Han tiltrådte som konsernsjef i Tide ASA desember 2013. Han har sin bakgrunn fra dagligvarebransjen og kom fra stillingen som administrerende direktør i Safari-gruppen. Roger Harketstad har i tillegg hatt en rekke styreverv innenfor detaljhandel, faghandel, håndtverksbedrifter og eiendom. Roger Harketstad er utdannet siviløkonom fra NHH.

Flemming Jensen (f. 1948)
Adm. direktør Tide Bus Danmark A/S

Flemming Jensen ble ansatt i september 2010. Han kom da fra stillingen som adm. direktør i Pilkington Danmark A/S. Han har sittet i flere bransjerelaterte styreverv som leder, nestleder og styremedlem, og er i dag medlem i Brancheudvalget for Kollektiv Trafik i Danmark. Flemming Jensen er utdannet innen organisasjon og ledelse (HDO) med spesialisering i strategi og planlegging ved Syddjyllands Handelshøyskole. I tillegg til dette har han gjennomført flere lederkurs.

Hege K. Sandtorv (f. 1972)
Kommersiell direktør

Hege K. Sandtorv startet i jobben som direktør for Tides kommersielle områder i mars 2014. Hun kom fra jobben som sjef for trafikkutvikling i Avinor, hvor hun har hatt flere lederroller innen kommersiell utvikling. Hun har for øvrig bred erfaring fra markeds- og utviklingsarbeid innen transport- og reiselivsbedrifter som FjordLine og Radisson SAS. Hege K. Sandtorv er utdannet ved Norges Markedshøyskole (BI) og holder for tiden på med en Master of Management på BI.

Stein A. Jakobsen (f. 1961)
Driftsdirektør

Stein A. Jakobsen ble ansatt som driftsdirektør i mars 2014. Han kom fra NCC Roads AS som regiondirektør/områdesjef. Han har bred bakgrunn fra ledende roller i Sjøforsvaret, bank, boligbyggelag, eiendom, entreprenørbransjen samt som konsulent innen ledelse- og organisasjonsutvikling. Han har også tidligere innehatt rollen som administrerende direktør i Tide Verksted AS og Tide Reiser AS. Stein A. Jakobsen har utdannelse fra Sjøkrigsskolen, NHH og Senter for Diakoni og veiledning.

Jan-Helge Sandvåg (f. 1963)
Teknisk sjef

Jan-Helge Sandvåg ble ansatt som teknisk sjef 1. mai 2009. Han har jobbet i selskapet siden 1993, og hatt ulike stillinger, hovedsakelig innenfor det tekniske området. Han har bred erfaring med ledelse fra områdene innkjøp, forhandlinger, vedlikehold, teknologi og miljø. Jan-Helge Sandvåg har en kombinasjon av teknisk og økonomisk utdannelse.

Ståle Rene (f. 1973)
Finansdirektør

Ståle Rene ble tilsatt som finansdirektør i Tide høsten 2015. Han har bakgrunn som CFO i Bergen Group, og i Karsten Moholt. Tidligere har han jobbet som konsernregnskapssjef, han har også arbeidet som revisor i både EY og PwC. Ståle Rene er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bodø og er statsautorisert revisor fra Handelshøyskolen BI.

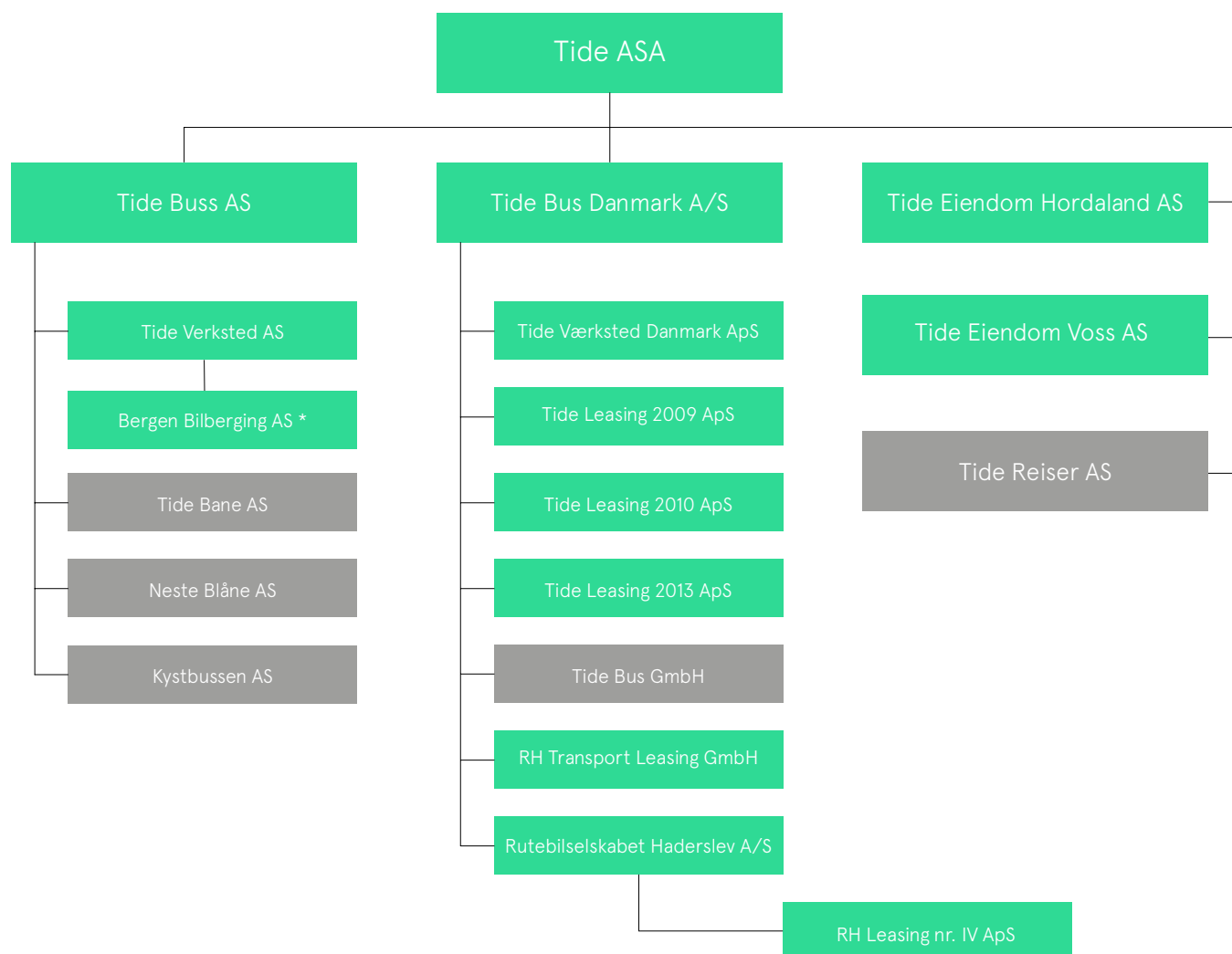
Janicke Stople (f. 1965)
HR-direktør

Janicke Stople ble ansatt som HR-direktør i Tide desember 2009. Hun har bred erfaring fra ulike lederstillinger innen HR, og kom til Tide fra stillingen som HR-manager i Sharecat solutions AS. Før det hadde Janicke Stople en tilsvarende stilling i LHL-gruppen/Krokeidesenteret. Janicke Stople er utdannet siviløkonom fra NHH. I 2015 begynte Stople som HR-direktør ved UiB. I 2016 valgte hun å returnere til Tide.

Tide ASA

Tides juridiske enheter

pr. 31.12.15

* Tide Verksted AS eier 51% av Bergen Bilbergning AS

Selskap med grå bakgrunn er uten aktivitet

Viktige hendelser i 2015

2015 har vært det fjerde hele driftsåret hvor samtlige kontrakter er konkurranseutsatte. Tide leverer igjen et årsresultat med positivt resultat

Tide Buss Norge gjenvant anbudet for rutekjøring i området Hardanger og Voss

Tide Bus Danmark vant anbudet for rutekjøring i Silkeborg

Våre verdier

Stolt Jeg er stolt over jobben jeg og selskapet gjør for enkeltmennesker og samfunn

Miljøbevisst Jeg bidrar positivt til miljøet f.eks gjennom min kjøreadferd og resirkulering

Ansvar Jeg tar ansvar for å utføre mine oppgaver best mulig for kunde, kolleger, selskap og samfunn

Respekt Jeg møter kolleger, kunder og samarbeidspartnere med respekt

Trivsel Jeg bidrar til å skape et godt arbeidsmiljø der man viser interesse for og bryr seg om sine kolleger

Milepæler i Tides historie

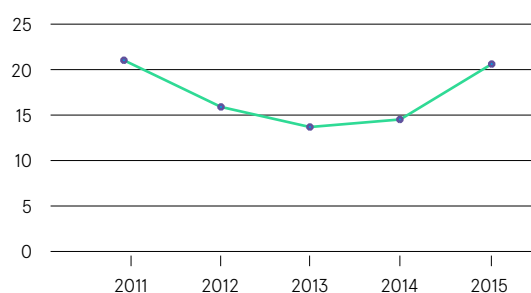
- 2015:** Tide gjenvinner anbudet for kjøring i Hardanger og på Voss. Tide vinner også et nytt anbud i Danmark for kjøring av bybusser i Silkeborg.
- 2014:** Tide starter opp med kjøring av anbudene i henholdsvis Vestfold og Møre og Romsdal.
- 2013:** Tide vinner anbud i Danmark – Fredericia, Vestfold – Horten, Sandefjord, Larvik og Lardal og i Møre og Romsdal – Kristiansund. Tide Bus Danmark kjøper Rutebilselskabet Haderslev AS og blir med dette nest største operatør i Danmark.
- 2012:** Tide vinner anbud i Danmark – Kolding og i Hordaland – Austevoll.
- 2011:** Tide Sjø fusjonerer ut av Tide konsernet.
- 2010:** Tide vinner anbud i Hordaland – Osterøy, Bergen Nord og Bergen Sentrum, Sør-Trøndelag – Trondheim og Danmark – Assens.
- 2009:** Tide vinner anbud i Hordaland – Bergen Sør, Nord-Rogaland – Haugesund og Danmark – Faaberg, Middelfart og Region Syd.
- 2008:** Tide vinner sitt første anbud utenom Norge. Datterselskapet Tide Bus Danmark blir opprettet og overtar driften av busser i Odense 29. juli.
- 2007:** Det første anbudet i Hordaland – Austevoll kommune - blir lagt ut og vunnet av Tide Buss.
- 2006:** HSD og Gaia Trafikk fusjonerer til Tide ASA og blir et av Norges største trafikkselskap.
- 2005:** HSD Buss AS og Gaia Trafikk danner sammen et selskap - Haugaland Buss AS - der hver har 50 % eierandel. Gjennom dette selskapet vinner de sitt første større anbud, bussruteproduksjonen på Haugalandet.
- 2000:** Kronprins Haakon åpner offisielt for drift av 85 naturgassbusser i bergensområdet. I gassbussprosjektet samarbeider Gaia Trafikk og HSD Buss.
- 2000:** Vest Trafikk blir en del av HSD Buss AS
- 1999:** HSD Buss AS blir etablert – Bergen Hardanger Voss Billag kommer inn i HSD
- 1998:** Pan Trafikk og Bergen Sporvei slår seg sammen til Gaia Trafikk AS etter at et omfattende samarbeid om felles drift så dagens lys allerede 24. april 1997.
- 1992:** Åsane Billag og Bilruta Fana-Os-Milde slår seg sammen til Pan Trafikk AS. Samme år fusjonerer Rutelaget Bergen Vest, Rutelaget Askøy – Bergen og Øygarden & Sotra Rutelag og danner Vest Trafikk AS.
- 1972:** Laksevåg kommunale rutebilselskap blir overtatt av Bergen Sporvei i forbindelse med kommunesammenslåingen.
- 1965:** De lokale busselskapene slår seg etter hvert sammen i større enheter. Bilruta Fana-Os-Milde L/L blir etablert. Nyttårsaftnen 1965 gikk siste trikken i Bergen. Bussene blir enerådene.
- 1955:** Hardanger Sunnhordlandske Dampskipsselskap tar over ti lokale bilselskap og HSD Bilane blir dermed stiftet.
- 1950:** Den første elektriske bussen – trolleybussen – settes inn på linje 5.
- 1928:** Den første bussen til Bergens Sporvei starter opp linje 5 til Mulen.
- 1917:** Fana Automobillag starter rutebilkjøring mellom Fana og Fjøsanger i korrespondanse med toget.
- 1897:** Den første trikken til Bergen elektriske Sporvei ruller gjennom Bergens gater.
- 1884:** Aktieselskapet Nesttun – Osbanen ble etablert og dermed var det opprettet togforbindelsen mellom Bergen og Fana.
- 1880:** Hardanger Sunnhordlandske Dampskipsselskap blir skapt etter sammenslutning av en rekke små dampskipsselskap.

Aksjonærinformasjon

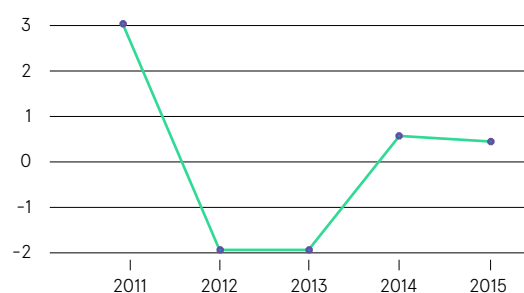
Finansielle hovedtall konsern

MNOK, om ikke annet er positivt nevnt	2015	2014	2013	2012	2011
Driftsinntekter	2 423	2 281	1 994	1 925	1 989
EBITDAR	278	269	187	146	270
Driftsresultat	41	51	-29	-29	100
Resultat før skatt	14	18	-61	-63	73
Årsresultat	10	13	-44	-46	67
Utbytte pr.aksje i kr	0,20	0,20	0,00	0,00	1,00
Likviditet	98	114	71	59	36
Egenkapital i %	30 %	25 %	21 %	25 %	26 %
Egenkapital	372	352	330	378	446
Børsverdi pr. 31.12.	467	332	307	350	433

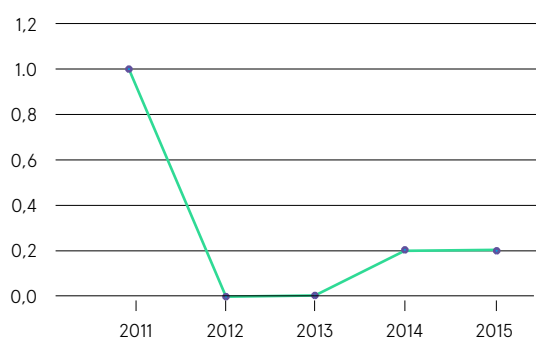
Børskurs pr 31.12

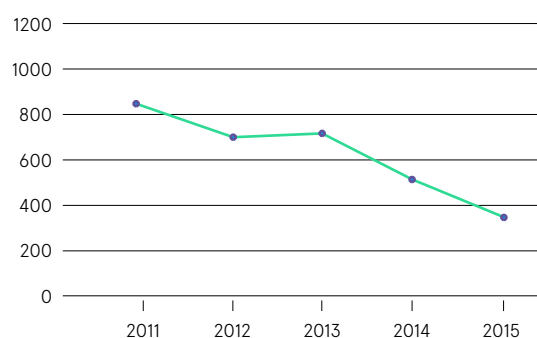
Resultat pr. aksje etter skatt

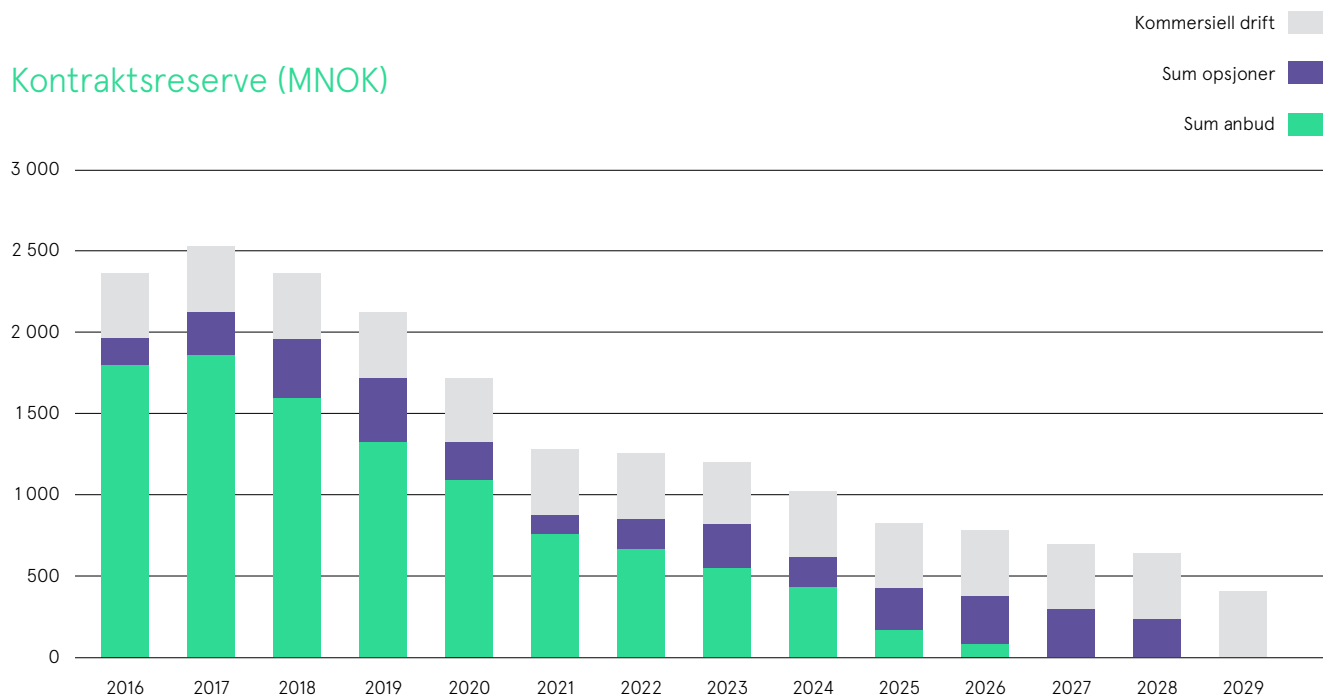
Utbytte pr. aksje

Netto rentebærende gjeld

Kontraksreserve (MNOK)

Tide har en ordresreserve (sikre kontrakter) på NOK 10,4 milliarder. Utover dette kommer oppdragsgivernes opsjoner på forlengelse av kontraktene med NOK 3,1 milliarder kroner. Dette utgjør over fem ganger årlig omsetningen og gir et godt fundament for å gjennomføre selskapets vekststrategi i årene som kommer.

Likviditet

Konsernets likviditetsbeholdning var på NOK 98 mill. pr. 31.12.2015. I tillegg har konsernet ubenyttede trekkrettigheter på NOK 169 mill.

Utbytte for 2015

Styret foreslår at det deles ut et utbytte på kr 0,20 per aksje. Dette representerer en utbytteandel på ca. 43 %, noe som er i tråd med selskapets utbyttepolitikk om en langsiktig utbytteandel på 30%. Se Note 17 avsnitt kapitalforvaltning, og kapittelet om selskapskapital og utbytte under "Eierstyring og selskapsledelse".

Aksjer og aksjekapital

Selskapets aksjekapital var på NOK 20 303 600,40 pr. 31.12.2015 fordelt på 22 559 556 antall aksjer, pålydende NOK 0,9. Alle aksjer har like rettigheter i selskapet, og det foreligger ingen stemmerettsbegrensninger i selskapet. Aksjene i selskapet er notert på Oslo Børs og kan omsettes fritt.

Pr 31.12.2015 eide Tide ASA 1000 egne aksjer.

Omsetning av Tide ASA aksjen

I 2015 ble det omsatt 153.879 aksjer. Aksjekursen pr. 31.12.2015 var på NOK 20,70 pr. aksje som gir en børsverdi på NOK 467 mill.

Finanskalender*	
28.04.16	Generalforsamling
13.05.16	Resultat 1.kvartal 2016
18.08.16	Resultat 2.kvartal og 1. halvår 2016
03.11.16	Resultat 3.kvartal 2016
15.02.17	Resultat 4.kvartal og foreløpig årsregnskap 2016

*) Endringer kan forekomme. Disse vil bli publisert på newsweb.no

Antall ansatte	2015	2014
Antall ansatte i Norge	2129	2085
Antall ansatte i Danmark	630	798
Totalt antall ansatte	2759	2883
Antall busser	2015	2014
Antall busser i Norge	1040	1053
Antall busser i Danmark	356	464
Totalt antall busser	1396	1517

The background of the page is split into two vertical sections. The left section features a dark blue background with a grid of small, glowing orange lights in the upper half and a silhouette of a bare tree against a teal background in the lower half. A large white circle overlaps the boundary between the two sections, containing the main title.

Forretningsområdene

Tide Buss Norge

Tide Buss Norge består av Tide Buss AS og Tide Verksted AS. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspresbuss virksomhet. Rutekjøring foregår i Hordaland, Rogaland, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal samt Vestfold. Tide Buss Norge opererer ti større kontrakter med varighet på 6-9 år, med tillegg av 1-3 opsjonsår. Selskapet driver tre ekspres-bussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og Haugesund.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge. Selskapet opererte ved utgangen av året 1 040 busser (1 053 ved utgangen av 2014). Totalt i den norske virksomheten er det 2 129 ansatte (2 085 ved utgangen av 2014).

2015 var det fjerde hele driftsåret der samtlige av anbudskontraktene var konkurranseutsatte. Av vesentlige hendelser i løpet av 2015 vil vi trekke frem at selskapet gjenvant anbudet Hardanger og Voss. Anbudet omfatter rutekjøring i Indre Hordaland i kommunene Etne, Odda, Kvinnherad, Jondal, Ullensvang, Eidfjord, Tysnes, Fusa, Samnanger, Kvam, Voss, Granvin, Ulvik og deler av Vaksdal. Kontrakten innebærer kjøring for om lag 5,3 millioner rutekilometer hvert år og har en varighet på ni år med oppstart 16. august 2016.

Tide Buss Norge hadde totale driftsinntekter på NOK 1 852 millioner i 2015 sammenlignet med NOK 1 699 millioner året før.

2015 har vist fortsatt resultatmessig fremgang i nesten samtlige anbud og aktiviteter innenfor det kommersielle segmentet. Endringer i ruteproduksjon som gir redusert effektivitet, materiellkvalitet knyttet til spesifikke vogntyper/kategorier og reduserte bonuser representerer utfordringer for anbudsvirksomheten i Norge.

Ekspress og flybuss

Tide Buss AS drifter alene, eller sammen med andre, fem ekspres- og flybussruter. Dette er

- Flybussen i Bergen (Sentrum – Flesland/Åsane – Flesland/Haukeland Sykehus – Bystasjonen/Flesland)
- Flybussen i Haugesund (Sentrum – Helganes)
- Kystbussen (Bergen- Stavanger)
- Haukeliekspressen (Haugesund - Oslo)
- Fjordekspressen (Bergen – Trondheim).

Tide Buss har 47 busser knyttet til ekspres og flybusskjøring.

Turkjøring

Tide driver turbussutleie i hele Sør-Norge. Kundene er alt fra privatpersoner, lag, foreninger, festivaler, store og små bedrifter samt det offentlige. Tide er opptatt av å gjøre reiseopplevelsen så trygg, sikker, nøyaktig, fin og stor som mulig. Tide kan levere til store og små arrangementer og har knyttet til seg underleverandører i hele Sør-Norge.

Reiseliv

Tides reiselivsavdeling tilbyr turer og opplevelser til reisemål i inn- og utland. Reiser selges både som katalogturer, til individuelle, og som tilpassede turer for grupper, lag og foreninger. Individuelle står for ca. 30 % mens gruppesegmentet utgjør ca. 70 % av omsetningen.

Transporttjenesten (TT)

Tide Buss har 23 minibusser knyttet til transport av eldre, syke, samt fysisk- og psykisk utviklingshemmede. Dette er i all hovedsak kjøring på kontrakt for det offentlige.

Tide Verksted

Tide Verksted AS er et heleid datterselskap av Tide Buss AS.

Selskapet er et godkjent bilverksted, kontrollorgan og driver i hovedsak med reparasjon og vedlikehold av tyngre kjøretøy.

Selskapet leverer primært verkstedtjenester til Tide Buss AS, men selger også verkstedtjenester til eksterne kunder som Nettbuss Sør AS. Tide Verksted har service- og rep. avtale med mer enn 700 kjøretøy i Hordaland.

Tide Verksted sin administrasjon holder til på Tide sitt hovedkontor i Bergen, og har lokale verksteder i Fana, Mannsverk, Straume, Haukås, Lonevåg, Voss, Husnes og Odda. Selskapet driver også med service og vedlikehold av verkstedsutstyr og vaskeanlegg.

Tide Verksted har registret økt omsetning i 2015 både internt og eksternt. Internt i form av at bussproduksjonen til Tide Buss AS har økt. Det eksterne markedet har økt ved at flere fornøyde kunder velger Tide Verksted AS som sin leverandør av verkstedtjenester.

Tide Bus Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører primært rutebuss for trafikkelskapene FynBus på Fyn og Sydtrafik i Sydjylland, og ble på slutten av 2015 tildelt en kontrakt i Midttrafik i Midtjylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel svømmekjøring for Faaborg/Midtfyn kommune.

Rutebussdriften er vunnet gjennom anbudskontrakter. Disse har tidligere hatt en varighet på mellom 5-8 år med mulighet for forlengelse på opp til to år. Nye kontrakter har nå en varighet på 6-8 år med mulighet for forlengelse på inntil 2+2+2 år.

2015 har vært et år med fokus på vekst gjennom deltakelse i anbudskonkurranser. Selskapet har i 2015 levert anbud til trafikkelskapene Midttrafik og Fynbus. Tide Bus Danmark

vant en 10-års kontrakt med kjøring av bybusser i Silkeborg, med 17 kontraktbusser for Midttrafik. Oppstart er satt til juni 2016. Fynbus sitt anbud med regionalrutene på 100 kontraktbusser med start oktober 2016 ble også vunnet. Kontrakten er på åtte år med flere opsjonsmuligheter. Den eksisterende kontrakten for kjøring i Assens innlemmes i denne kontrakten fra 2018, også rutekjøring av Langeland inngår i denne kontrakten.

Fra august 2015 til desember 2015 har Tide bus A/S operert 66 kontraktbusser for Keolis som vant anbudet av kjøring av bybussene i Odense.

Selskapet deltar i anbudskonkurranser ut fra strategiske vurderinger knyttet til offentlige anbud i Danmark.

Rutebilselskapet Haderslev A/S er nå en fullt integrert virksomhet i konsernet. Tide Bus Danmark A/S har ved utgangen av året 630 ansatte og 356 busser.

Helse, miljø, sikkerhet og kvalitet

Helse, miljø, sikkerhet og kvalitet

Gjennom ISO sertifiseringer iht 9001 kvalitet, 14001 miljø og OHSAS 18001 arbeidsmiljø, samt satsing på "Sjåfør i Fokus" ønsker Tide å skape arbeidsplasser der medarbeidere trives og utfører arbeid av høy kvalitet. For å få dette til kreves det kontinuerlig fokus og utvikling av gode ledere som tydeliggjør mål, sikrer involvering og utvikling av medarbeiderne.

Medarbeider i Tide

Visjon og verdier, etiske retningslinjer

Veiviseren er et sentralt dokument som beskriver Tide sin visjon, forretningsidé, verdier, lederprinsipper og etiske retningslinjer. Denne brukes i alt fra rekruttering og opplæring av medarbeidere til lederutvikling og medarbeider-/ledervurdering. I 2015 ble Veiviseren relansert med revidert innhold. Den ble distribuert til samtlige medarbeidere. I tillegg ble det mot slutten av 2015 startet en prosess for å få felles eierskap til Veiviseren. Konsernledelsen har besøkt alle avdelingene for å skape dialog om hvorfor og hvordan vi alle kan bidra til at innholdet i Veiviseren ikke bare er ord, men gjenspeiles ved handlinger i hverdagen.

Opplæring

Opplæring har en sentral plass i Tide. Vi legger vekt på forbedring og standardisering av opplæringsprogrammene våre, for de ulike stillingskategoriene.

Gode ledere skaper fornøyde og kompetente medarbeidere. Derfor jobber Tide med å videreutvikle lederne i organisasjonen. Målsetningen er at alle nye ledere skal gjennom en «grunnutdanning» som omhandler lederrollen og utøvelsen av denne. I tillegg arrangeres dagssamlinger på de ulike avdelingene/ områdene, hvor innholdet er tilpasset

den enkelte avdeling. Spesielt har det vært arbeidet med lederoppfølging og hvordan være tett på medarbeiderne. Teamleder er den lederen som er tettest på sjåføren, så denne rollen er avgjørende for å lykkes med oppfølgingen av sjåførene. «Gullbussen» er verktøyet Tide bruker for å konkretisere oppgavene til teamleder og for å hjelpe den enkelte til å utvikle seg i rollen.

Tide har et eget instruktørkorps som står sentralt i opplæring og videreutvikling av den største gruppen av våre ansatte; sjåførene. Vi har gjennom året jobbet med å standardisere undervisningsmaterialet. Det er viktig med opplæring av instruktørene for å sikre at alle får den samme opplæringen i organisasjonen.

Nye sjåfører må igjennom grunnopplæring. Denne har en praktisk og en teoretisk del, hvor blant annet HMSK og optimal kjørestil vektlegges. Hvert fente år må sjåførene inn på obligatorisk etterutdanning som går over fem dager. Kurset har til hensikt å «oppdatere, utdype og repetere kunnskap som er vesentlig for yrkessjåføren», jmfør §50 i Yrkessjåførloven. Tide har godkjente undervisningssteder i henholdsvis i Bergen, Odda, Norheimsund, Haugesund og Trondheim, som også inkluderer etterutdanningskurs for gods- og persontransport. Kursene blir også solgt til eksterne deltagere.

Gjennom året har to lærlinger bestått fagprøven innen bussjåførfaget, i tillegg har to nye lærlinger begynt. Kompetanse kan også bygges ved å ta fagbrev som privatist. I 2015 hadde vi 21 sjåførere som besto fagprøven. I Tide Verksted har det gjennom året vært ni lærlinger.

Tide kjører også kompetansehevende tiltak innen språk, både ved bruk av verktøyet Migranorsk og klasseromsundervisning, opplæringen er blant annet finansiert gjennom VOX-midler.

Tilgang på arbeidskraft

Ved utgangen av 2015 har Tide 2 759 fast ansatte medarbeidere, 2 129 i Norge og 630 i Danmark, inkludert tilkallingsvikarer har konsernet vel 3 100 medarbeidere. I Norge har Tide medarbeidere fra 51 ulike land, mens tilsvarende tall for Danmark er 17. Tilgangen på sjåfører har også i 2015 vært utfordrende i enkelte områder. Turnover i 2015 basert på egen oppsigelse var på 4,8 %. Inkludert ulike former for pensjon/avgang var total turnover på 7,5 %. Det er ansatt 163 nye sjåførere i Norge i hel- og deltidsstillinger. Samlet turnover i Danmark for 2015 var på 10,5 %. Tilsvarende tall for egen oppsigelse var 4,9 %. I Danmark ble det ansatt 137 nye sjåførere i 2015.

HMS, kvalitet og ytre miljø

Tides arbeid med HMS, kvalitet og ytre miljø er forankret i styrende dokumenter og inngår i konsernets ledelsessystemer. Sikkerhet for ansatte, kontraktører og kunder, fravær av skader og fokus på kontinuerlig forbedring, er overordnede mål for selskapets virksomhet. Alle aktiviteter som knytter seg til dette området skal løses i samarbeid med myndigheter og gjennom samhandling ledere og ansatte imellom.

Inkluderende arbeidsliv, sykefravær og arbeidsmiljø

Tide er en IA-virksomhet og samarbeider tett med NAV og bedriftshelsetjenesten for å øke nærværet og forebygge at sykefravær oppstår. Det strukturerte tre-partssamarbeidet i Tide mellom ledelse, tillitsvalgte og vernetjeneste er også av stor betydning i arbeidet. Sykefraværet i Tide endte i 2015 på 8,0 % i Norge. Dette er en nedgang på 0,8 prosentpoeng fra 2014. Det arbeides systematisk med oppfølging av sykefraværet med sikte på å redusere dette ytterligere i det kommende året.

Tide Bus Danmark A/S hadde et sykefravær i 2015 på 5,1 %, det samme som i 2014. Med bakgrunn i ulikt regelverk/ulik sykelønnsordning er det ikke mulig å sammenligne fraværdata for Norge og Danmark.

Helsekampanjer

Sammen med bedriftshelsetjenesten har det vært arrangert helsekampanjedager ved alle avdelinger. Tema for disse dagene har vært helse, livsstil og fysisk aktivitet. Det er også iverksatt ulike pilotprosjekter, blant annet med fokus «livsstil». I Tide Bus Danmark A/S er samtlige sjåfører tilknyttet en sunnhetsordning gjennom Pension Danmark, som er pensjonsselskap i henhold til overenskomsten.

Medarbeiderundersøkelse

Etter prosess med tillitsvalgte og vernetjeneste ble det i 2015 gjort tilpasninger i undersøkelsen. Blant annet er antall spørsmål blitt redusert og det er mulig å se på hvert enkelt stasjoneringsnivå, som gir anledning til bedre tilpassede tiltak. Både Norge og Danmark hadde i 2015 rekordstor deltakelse i undersøkelsen med henholdsvis 76,2 % og 71 %. Resultatene fra undersøkelsen benyttes i det løpende arbeidsmiljøutviklingsarbeidet i selskapet.

HMS-opplæring

Det har i perioden vært gjennomført opplæring for ledere, nye verneombud og representanter i arbeidsmiljøutvalgene.

Ulykker og skader

H-verdi (antall hendelser som fører til fravær pr. 1 mill. arbeidede timer) i Norge i 2015 var på 6,09, mens tilsvarende tall i 2014 var 3,27. I Danmark var H-verdien i 2015 på 10,3, en liten økning fra 10 året før. Registrerte hendelser har likevel ikke vært av alvorlig karakter. Arbeide med rapportering og

oppfølging av avvik og nesten-ulykker har sammen med læring og erfaringsdeling på tvers i organisasjonen vært viktig for å forebygge uønskede hendelser.

Det har vært flere tilfeller hvor våre medarbeidere er blitt utsatt for ran/ransforsøk, vold og trusler både i Danmark og i Norge. Både slike hendelser og ulykker følges opp gjennom vår beredskapsordning, som også sørger for at involverte ansatte får adekvat oppfølging og støtte.

Tide jobber aktivt med opplæring av sjåfører og anvendelse av kvalitetssystemet for å sikre trygg drift. Det er løpende fokus på å forenkle kvalitetssystemet for å styrke HMSK-arbeidet i hverdagen for den enkelte medarbeider.

Tide har totalt, i Norge og Danmark, kjørt 3 millioner km mer i 2015 enn i 2014. I Norge har det vært en økning i antall materielle skader, samt at skadefrekvens og kostnad pr. skade har gått noe opp. I Danmark var det en positiv utvikling i andelen av skader i 2015. Danmark har fokus på skader og har valgt å kategorisere disse etter skadeårsak, således at man kan undersøke om en bestemt busstype er årsaken til en bestemt type av skader. En reduksjon av antall skader er et satsingsområde både i Danmark og Norge.

Samfunnsansvar – ytre miljø

Tide er sertifisert etter ISO 14001. Gjennom selskapets HMS og miljøpraksis har Tide forpliktet seg til å ha kontinuerlig fokus på teknologisk utvikling, interne prosesser, driftsmetoder

I Norge har Tide medarbeidere fra 51 ulike land, mens tilsvarende tall for Danmark er 17.

og praksis. Det er et uttalt mål at selskapets aktiviteter i minst mulig grad skal ha negative konsekvenser for miljøet eller for samfunnet for øvrig.

Det er fattet vedtak om at Tide skal dokumentere sine miljøpåvirkninger gjennom et miljøregnskap. Vi har et samarbeid med CO2focus, som skal bistå oss i denne prosessen. I første omgang skal vi dokumentere på parametere som drivstoff, energi og renovasjon. Miljøregnskapet for 2015 vil være klart i første kvartal 2016.

Reduksjon av drivstofforbruk er et prioritert satsingsområde, derfor søker Tide å ta i bruk mer miljøvennlig drivstoff så langt det er mulig. Tide bidrar aktivt i utviklingen av et system hvor et av målene er å oppnå redusert drivstofforbruk. Dette systemet måler kontinuerlig forhold ved kjøreadferd som påvirker drivstoff forbruk og kobles til opplæring av sjåfører. Disse drivstoffbesparelser styrker selskapets økonomi og bidrar til betydelig utslippsreduksjoner fra bussene i form av partikler, NOx og CO2.

Pr. 31.12.15 disponerer Tide mer enn 100 dieselbusser med den nyeste miljøteknologien Euro VI, samt mer enn 200 busser som går på naturgass, som igjen kan gå over til biogass når dette blir gjort tilgjengelig. Dette gjør Tide til det busselskapet i Norge som har flest miljøvennlige gassbusser i drift. Gassbusser har et lavere støynivå enn dieselbusser samt mindre utslipp av NOx og partikler, i tillegg til dette er det ikke svovelutslipp fra gassbusser.

Som eneste operatør i Norge driver Tide i dag seks Trolleybusser som går på ren strøm i Bergen. Trolleybussene er klimanøytrale og er det mest miljøvennlige alternativet for det lokale miljøet uten utslipp av partikler eller NOx. I tillegg er støynivået lavt. Strøm produsert med vannkraft gjør denne driftsformen helt CO2-nøytral.

Tide har vært i forkant av utviklingen ved å benytte el-biler til avløsning av sjåfører som kjører i rute. På denne måten reduseres utslipp fra tom- og posisjonskjøring med store busser, som alternativt ville blitt benyttet. Tide har nå 25 slike el-biler i drift.

Tide har forpliktet seg til å ta i bruk biogass som drivstoff på bussene i Trondheim og Bergen når dette blir gjort tilgjengelig. Bussene i Trondheim begynte å kjøre på biogass årsskiftet 2015/16. Dette vil gjøre bussene tilnærmet CO2-nøytrale. Tide opererer i dag 14 parallellhybridbusser. I tillegg så opererer Tide på vegne av Skyss, to dobbeltleddede gasshybridbusser med en lengde på 24 meter.

Tide har også som policy å kjøre flest mulig busser på piggfri dekk, noe som reduserer utviklingen av svevestøv, støy og slitasjen på asfalten.

Styret 2015

Styret 2015: (fra venstre) Ingvald Løyning (styreleder), Christine Rødsæther, Roger Harkestad (konsernsjef), Tatiana Østensen, Dagfinn Haga, Karstein Bremnes (nestleder), Trude C. Valle, Harald Grimelund og Sverre Gjessing.

Ingvald Løyning (f. 1956)

Styreleder

Ingvald Løyning har vært konsernsjef i Det Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD) siden desember 2014. Han er utdannet handelsøkonom. Før Løyning begynte i DSD var han konsernsjef i ni år i Kverneland Group AS. Han har også erfaring som administrerende direktør i fiskefor produsentene Skretting AS og Nutreco Bv, samt fra oppdrettselskapet Marine Harvest ASA. Løyning har tidligere vært styreleder i NHO Rogaland og er styreleder i blant annet SpareBank 1 SR-Bank ASA.

Karstein Bremnes (f. 1950)

Nestleder

Karstein Bremnes er administrerende direktør i Tyssefaldene som er en energiprodusent i Hardanger. Han er utdannet ingeniør og samfunnsøkonom, samt har gjennomgått Solstrandprogrammet. Han har erfaring som rådmann, banksjef i DNB og direktør i produksjonsbedrift. I tillegg har han hatt en rekke tillitsverv innen bl.a. industriproduksjon og eiendom. Karstein Bremnes er leder av revisjonsutvalget. Han har tidligere vært leder for bedriftsforsamlingen i Tide (HSD), og vært styremedlem Tide Buss AS og Tide Buss DK.

Tatiana Østensen (f. 1967)

Styremedlem

Tatiana Østensen har 5-årig masterutdanning i industriell økonomi fra universitetet i St. Petersburg og etterutdanning ved norske universiteter og høyskoler. Hun har 26 års erfaring innen ulike økonomiske områder. I dag arbeider Tatiana Østensen som CFO i eDrilling AS. Hun er også medlem av revisjonsutvalget i Tide ASA. Hun er også styremedlem i Skanem Gruppens konsernstyre.

Christine Rødsæther (f. 1964)

Styremedlem

Christine Rødsæther er forretningsadvokat og partner i Simonsen Vogt Wiig AS. Hun har spesialisert seg innen bank, finans, shipping og offshore, og har sin juristutdanning fra Universitetet i Bergen. Videre har hun LLM ("Master of Law") i Transnational Business Practice fra University of the Pacific, Sacramento i California. Christine Rødsæther har, i tillegg til lang erfaring som advokat, styreverv blant annet i Garanti-instituttet for eksportkreditt og Odfjell SE. Hun har sittet i styret i Tide siden 2008.

Sverre Gjessing (f. 1961)

Styremedlem

Sverre Gjessing har utdannelse fra Forsvarets spesialkommando og Sjøkrigsskolen. Han har også arbeidserfaring fra Sjøforsvaret, og fra Vesta forsikring. Videre har Sverre Gjessing vært viseadministrerende og administrerende direktør i Fjordkraft AS, samt administrerende direktør i Frende Livsforsikring AS. Sverre Gjessing arbeider i dag som administrerende direktør i Eiendomsmeidler Vest.

Dagfinn Haga (f. 1952)

Styremedlem

Dagfinn Haga begynte som bussjåfør i Fana-Os-Milde i 1980. Han har stort sett kjørt på flybussen, men også kjørt på rutekjøring og turkjøring. I tillegg har han arbeidet på trafikkontor. Dagfinn Haga har vært engasjert i fagforeningsarbeid siden han begynte i Fana-Os-Milde, og er i dag hovedtillitsvalgt for NTF i Tide Buss. Han har vært ansattrepresentant i ulike styrever, også i selskaper som har vært forløperne til Tide. Han er medlem av revisjonsutvalget i Tide ASA. Dagfinn er også nestleder i Vest Norsk Transportarbeiderforening.

Harald Grimelund (f. 1966)

Styremedlem

Harald Grimelund begynte som bussjåfør i Fana-Os-Milde i 1989. Han har stort sett kjørt på Flybussen, men også kjørt på rutekjøring og turkjøring. Han er instruktør og vedlikeholder billettsystemet ved den kommersielle driften til Tide. Harald Grimelund ble tillitsvalgt ved den lokale avdelingen i 1994 og er i dag tillitsvalgt for YTF i Tide Buss. Harald er medlem av kontroll komiteen i Yrkestrafikkforbundet og er nestleder i YTF avdeling 2 Hordaland Sogn og Fjordane. Han har vært ansatt representant i ulike styrever, også i selskaper som har vært forløperne til Tide.

Trude C. Valle (f. 1968)

Styremedlem

Trude Valle startet som bussjåfør i Gaia i 2002 hun kjørte da på Os. Hun har vært instruktør og trafikkleder. Hun ble tillitsvalgt i 2004. Trude har siden den gang vært interessert i fagforeningsarbeid. Hun er i dag regionleder for Hordaland Sogn og Fjordane, leder i YTF avdeling 2.

Styrets beretning

Styrets beretning

Tide ASA har lagt bak seg et aktivt år der selskapet fortsatt leverer positive resultater, selv om resultatet er noe svakere enn i 2014. En ser fortsatt en resultatforbedring i det største segmentet for Tide. Den danske virksomheten er noe negativt preget av at det største anbudet til selskapet ble avsluttet i desember 2015. Selskapet har lykket med å styrke sin ordresreserve betydelig, noe som også gjør at selskapet kan være en pådriver for å øke marginene i bransjen. De tre siste anbudene innlevert i 2015 ble alle vunnet og de starter opp som kontrakter i 2016.

Virksomhetens art

Tide ASA har som visjon å skape gode reiseopplevelser hver dag. Med en omsetning på NOK 2,4 milliarder er Tide ASA Norges nest største og Danmarks femte største selskap for landbasert kollektivtransport. Konsernet og den norske virksomhetens hovedkontor er i Bergen, mens den danske virksomheten ledes fra Odense.

Selskapet er notert på Oslo Børs (Ticker «TIDE»). Konsernet hadde 5 303 aksjonærer ved utgangen av 2015. På samme tidspunkt hadde konsernet 2 759 ansatte og opererte i alt 1 396 busser.

Aktiviteten i selskapet foregår i hovedsak i konsernets datterselskaper Tide Buss AS og Tide Bus Danmark A/S. Disse selskapene har begge organisert sine verkstedsvirksomheter i egne datterselskaper – henholdsvis Tide Verksted AS og Tide Værksted Danmark ApS. Kjernevirksomheten til konsernet er busstransport for offentlige og private kunder. Den norske virksomheten driver i tillegg ekspress- og flybusskjøring, samt turkjøring. Utover dette har selskapet aktivitet innenfor reiselivssegmentet, hvor selskapet leverer opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Samtlige av konsernets kontrakter er konkurranseutsatt, og selskapet har gjenvunnet hovedtyngden av rutene etter at disse ble konkurranseutsatt. Tide har også vunnet nye viktige anbudskontrakter i Norge og Danmark. Konsernet hadde en kontraktsreserve på NOK 10,4 milliarder, samt en betinget kontraktsreserve relatert til opsjoner på NOK 3,1 milliarder ved utgangen av 2015. Ordreserven inkluderer også anbudet for regionsbussene på Fyn som ble innlevert i 2015, men hvor vi fikk informasjon om at vi vant dette anbudet tidlig i januar. Dette er den største ordreserven selskapet har hatt, etter at Tide fisjonerte ut sin sjøvirksomhet. Erfaringen

er at de fleste opsjoner blir utøvd, med mindre en forventer ny teknologi på materiell eller andre større endringer.

Resultatutvikling

Konsernets resultat før skatt ble NOK 14 millioner i 2015 mot NOK 18 millioner året før, en tilbakegang på NOK 4 millioner. Selskapets største segment, den norske virksomheten, viser en positiv utvikling fra 2014. Det er svært positivt at de største delene av segmentet fortsatt bidrar med vekst i både omsetning og resultat. Nedgangen i resultatet for 2015 målt mot 2014 er i stor grad påvirket av den danske virksomheten, samt skuffende tall for den norske verksteddriften. I tillegg har selskapets salg av Trolleybussnettet i Bergen bidratt til en positiv salgsgevinst. Driftsinntektene var totalt NOK 2 423 millioner i 2015, en økning på NOK 142 millioner sammenlignet med fjoråret. Den økte omsetningen skyldes i hovedsak helårs effekt av det nye anbudet i Vestfold som startet i juli 2014. Øvrige inntekter er stort sett kontraktfestet og har i løpet av siste 12 måneder vært gjenstand for indeksjusteringer i henhold til den enkelte kontrakt.

Totale driftskostnadene var NOK 2 165 millioner i 2015, en økning på NOK 142 millioner sammenlignet med 2014 som tilskrives i stor grad økt aktivitetsnivå, herunder helårseffekten i Vestfold.

Netto finanskostnader var NOK 27 millioner i 2015, en reduksjon på NOK 7 millioner sammenlignet med 2014. Tide ASA (morselskapet) hadde et resultat før skatt på NOK -1 millioner i 2015 mot NOK -4 millioner året før. Hovedårsaken til endringen skyldes i stor grad høyere finansinntekter og noe lavere lønnskostnader i løpet av 2015.

Balanse, finansiering, likviditet og investering

Totalbalansen for Tide konsernet var ved utgangen av 2015 på NOK 1 231 millioner kroner. Til sammenligning hadde konsernet en balanse på NOK 1 429 millioner ved utgangen av 2014.

Egenkapitalen utgjorde NOK 372 millioner kroner ved utgangen av året. Dette tilsvarer en egenkapitalandel på 30 %.

Tide konsernet hadde NOK 367 millioner klassifisert som langsiktig rentebærende gjeld pr. 31. desember 2015 mot NOK 507 millioner året før. Avdrag i 2016 er klassifisert som kortsiktig rentebærende gjeld og utgjorde NOK 115 millioner pr. 31. desember 2015, og tilsvarende tall for 2014 utgjorde NOK 152 millioner. Avdrag på langsiktig rentebærende gjeld utgjorde NOK 189 millioner, da noe nedbetaling ble gjort ekstraordinært på grunn av negative innskuddsrenter i Danmark, samt restgjeld på lån knyttet til Odense anbudet i Danmark. Tilsvarende tall for året før var NOK 142 millioner. Det er ikke tatt opp ny gjeld i 2015, det var heller ikke tatt opp ny gjeld i 2014. Innbetaling ved salg av anleggsmidler utgjorde NOK 86 millioner i 2015, mot NOK 21 millioner året før. Det ble gjennomført investeringer for NOK 13 millioner i 2015 mot 13 millioner i 2014.

Selskapet har ved avleggelsen av regnskapet for året 2015 også foretatt en vurdering av om noen av kontraktene har en for lav inntjening i forhold til å forsvare den bokførte verdi av de aktuelle driftsmidlene. En slik vurdering inneholder flere forutsetninger og antakelser, og mindre endringer i disse vil kunne gi store utslag i den estimerte kontantstrømmen. Det henvises til Note 2 for ytterligere informasjon.

Likviditetsbeholdningen var NOK 98 millioner ved utgangen av 2015 mot NOK 114 millioner i 2014. Utover dette hadde Tide konsernet NOK 169 millioner i ubenyttede trekkrettigheter ved utgangen av 2015.

Totalbalansen for Tide ASA (morselskapet) var ved utgangen av 2015 på NOK 473 millioner. Til sammenligning hadde selskapet en balanse på NOK 500 millioner ved utgangen av 2014.

Kontantstrømmen fra driften ble NOK 130 millioner i 2015, mot NOK 158 millioner året før. Nedgangen knytter seg primært til økning i arbeidskapital for konsernet, sammenlignet med året før.

Konsernets lånebetingelser mot hovedbanker er at rentebærende gjeld ikke skal overstige fire ganger EBITDA for konsernet. Se også Note 17 i konsernregnskapet. Målingene gjøres rullerende og kvartalsvis på de siste fire kvartalene. Konsernet har overholdt sine lånebetingelser gjennom hele året.

Finansiell risiko

Markedsrisiko

a) Valutarisiko

Tide har en lav valutaeksponering. Konsernet eksponeres i hovedsak for valutarisiko knyttet til det danske datterselskapet Tide Bus Danmark A/S. Risikoen er knyttet til omregning fra DKK til NOK, samt til et svært begrenset antall transaksjoner med eksterne parter i utenlandsk valuta. Beløpsmessig er disse transaksjonene av uvesentlig størrelse. Utover dette har Tide ingen vesentlige løpende transaksjoner i utenlandsk valuta.

Kjøp av busser for det norske markedet, gjøres stort sett i norske kroner, og tilsvarende i det danske markedet. Selskapet har gjennom 2015 opplevd at prisene i noe større grad varierer med endringer i valuta. Det er ikke gjort valutasingringer knyttet til innkjøp, men leverandørene tar normalt det vesentligste av en valuta risiko.

Indirekte har konsernet en valutarisiko knyttet til innkjøp av drivstoff, da dette igjen påvirkes av utviklingen mellom NOK og USD. Imidlertid har de fleste kontrakter for rutekjøring prisreguleringsmekanismer som medfører at konsernet over tid begrenser denne risikoen.

b) Prisisiko

Konsernet er eksponert for svingninger i priser på innsatsfaktorer, hvor drivstoff er den viktigste. Ved svingninger i drivstoffprisene blir selskapets inntekter regulert for variasjonene. Det er ikke en fullstendig sikring av prisendringer, da kontraktene har noe ulik ordlyd og reguleringsmekanisme.

c) Renterisiko

Tides renterisiko er knyttet til langsiktige lån og bankinnskudd. Lån med flytende rente medfører en renterisiko for Tide sin kontantstrøm som delvis motvirkes av kontantekvivalenter med flytende rente. Fastrenteinstrumenter eksponerer Tide for virkelig verdi risiko. Bruk av fastrentelån vurderes løpende. Det avgjørende for å vurdere inngåelse av fastrenteavtaler vil være hvorvidt anbudskontraktene inneholder reguleringsmekanismer som dekker renteendringer på sikt. Det er foretatt sikring av renterisikoen for flere kontrakter, jf Note 20.

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer det regnskapsmessige tap som ville oppstå hvis eksterne parter ikke overholder sin del av kontrakten og er knyttet til finansielle instrumenter, som kontanter og kontantekvivalenter, kundefordringer, andre fordringer og finansielle derivater.

Tide er også eksponert for kredittrisiko knyttet til kundefordringer, samt transaksjoner i forbindelse med billettsalg. Kredittrisiko knyttet til billettsalg er minimal, siden oppgjør i all hovedsak er kontant. Kredittrisikoen for kundefordringene er også lav, siden motpart i det vesentlige er offentlige kunder. Maksimal risikoeksponering er balanseført verdi av de finansielle eiendelene i balansen.

Kredittrisiko knyttet til andre fordringer anses også lav da de vesentligste postene gjelder avsetninger for opptjente, ikke-fakturerte inntekter fra oppdragsgivere (fylkeskommunene) og avgifter til gode fra staten.

Likviditetsrisiko

Tide har etablert en konsernkontoordning, hvor samtlige norske selskaper i konsernet deltar. Nettobeholdning i konsernkontoordningen, positiv/negativ, blir bokført som konsernmellomværende i selskapsregnskapene. Det blir løpende gjennomført vurderinger av behovet for kontanter og kontantekvivalenter for å møte driftsrelaterte forpliktelser og lånebehov i forbindelse med investeringer. Tide har etablerte trekkrettigheter, som ved utgangen av året var på NOK 169 millioner, for å sikre tilgang til likviditet. Tide oppfyller sine forpliktelser løpende.

Forretningsområdene

Tide Buss Norge

Tide Buss Norge består av Tide Buss AS og Tide Verksted AS. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspresbuss virksomhet. Rutekjøring foregår i Hordaland, Rogaland, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal samt Vestfold. Tide Buss Norge opererer ti større kontrakter med normal varighet på 6-9 år, samt 1-3 opsjonsår. Selskapet driver tre ekspresbussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund. Tide leier også ut busser, samt at selskapet har salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa. Tide Verksted AS driver service og vedlikehold av tyngre kjøretøy, primært busser. De har Tide Buss AS som sin desiderte største kunde, men har også oppdrag for eksterne kunder. Veksten av eksterne kunder har økt noe gjennom året, og det forventes en ytterligere vekst i 2016.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge. Selskapet opererer ved utgangen av året 1 040 busser. Totalt i den norske virksomheten er det 2 129 ansatte.

De siste fire årene har samtlige av anbudskontraktene til Tide vært konkurranseutsatt, og selskapet opplever en stadig bedring i drift av eksisterende kontrakter. Vi ser også en svak økning i prisbilde på nye kontrakter, uavhengig av dette opplever vi fortsatt at bransjen er preget av hard konkurranse.

Av vesentlige hendelser i løpet av 2015 er de viktigste:

- Tide gjenvant tilbudet for rutekjøring i Hardanger og Voss. Anbudet er i kjernen av det som har vært det historiske hjemmemarkedet til Tide, og bidrar til en ordreservert på om lag NOK 1,5 milliarder. Oppstart av anbudet vil skje i august 2016 og kontraktsperioden er på ni år.
- Selskapet har fått en fortsatt positiv utvikling på de mest krevende bykontraktene i 2015. Arbeidet gjennom oppfølging av de sentrale KPIer, samt fokuset på at hver enkelt ansatt skal bli sett, har vært viktige bidragsyttere for denne positive utviklingen.

Tide Buss Norge hadde totale driftsinntekter på NOK 1 852 millioner i 2015 sammenlignet med NOK 1 699 millioner året før. Økningen skyldes nye anbud i løpet av året. EBITDAR var NOK 212 millioner i 2015 sammenlignet med NOK 180 millioner året før.

Segmentet har i 2015 opplevd positiv utvikling i alle deler av driften med unntak av verkstedsdriften. Samlet har anbudene fortsatt den positive utviklingen fra 2014, og de fleste anbudene leverer bedre resultater i 2015 målt mot 2014.

Selskapet er tilfreds med utviklingen, men det vil fortsatt kreve oppfølging av de viktigste kostnadsdriverne for konsernet. Det arbeides med effektivisering og kostnadsfokus i alle ledd. Den kommersielle delen av segmentet leverer også gode tall for 2015, og en opplever positiv utvikling for de viktigste delene av virksomheten. Resultatene i Tide Verksted har dog bidratt negativt i 2015, spesielt i de to siste kvartalene. Det er flere forhold som har medført denne utviklingen, men det er nå satt i gang flere tiltak for å sikre en bedring av lønnsomheten. I denne prosessen inngår både prosessforbedringer, forbedring av støttesystemer samt at man ser på effektiviteten i verkstedet.

Tide Buss Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører rutebuss for trafikkelskapene FynBus på Fyn og Sydtrafik på Syddjylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel bestillingskjøring. Selskapet har totalt 630 ansatte, inkludert deltidsansatte og opererer 356 busser ved utgangen av året. Av vesentlige hendelser i løpet av 2015 er de viktigste:

- Tide Bus Danmark vant to kontrakter for rutekjøring med oppstart i 2016, hvorav den ene er den største kontrakten Tide noensinne har vunnet.
- Selskapet avviklet i desember anbudet for rutekjøring i Odense Danmark, som har vært den største kontrakten i Danmark.

Tide Bus Danmark hadde totale driftsinntekter på NOK 571 millioner i 2015, sammenlignet med NOK 582 millioner året før. EBITDAR var NOK 66 millioner i 2015, sammenlignet med NOK 88 millioner året før.

Den danske virksomheten er i stor grad preget av at det mest lønnsomme anbudet ble avviklet i 2015. Tide sin kontrakt løp ut i august, men selskapet ble leid inn igjen som underleverandør frem til midten av desember. I den siste perioden var inntjeningen lavere.

Arbeidsmiljø og organisasjon

Arbeidsmiljøet i Tide er preget av medarbeidere som trives og gode kollegiale forhold. Ledelsen har gjennom året hatt et godt samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner. Hovedtillitsvalgte/ tillitsvalgte er involvert blant annet gjennom konsernutvalg og styrerepresentasjon i Tide.

Ved utgangen av 2015 hadde konsernet 2 759 fast ansatte, 566 av disse arbeidet deltid. Selskapet hadde 2 129 ansatte i den norske virksomheten og 630 i den danske. I all hovedsak er ansatte knyttet til operativ drift, de aller fleste i sjåførstillinger. Det ble ansatt 163 nye bussjåfører i Norge i 2015 i faste hel- og deltidstillinger. I Danmark ble det ansatt 137 nye bussjåfører i 2015.

Konsernet har hatt et omfattende opplæringsprogram i 2015 med hovedfokus på HMS og kvalitet, lederutvikling, samt opplæring for å imøtekomme kravene i EUs yrkessjåførdirektiv.

Vi har fulgt opp organisasjonsmodellen, og lederverktøyet «Gullbussen» som løpende er i utvikling dette er et aktivt virkemiddel for å styrke kvalitet og sikre samsvar mellom ord og handling.

Helse, miljø og sikkerhet

Tide er sertifisert ISO standardene 9001, 14001 og 18001. Disse standardene knytter seg til sertifisering av kvalitetssystem, miljøsystemer og HMS management system. Selskapet arbeider aktivt med disse systemene for å sikre kvalitativ god drift, minimal miljøbelastning og en trygg hverdag for våre ansatte og passasjerer. Virksomhetens art medfører at det vil kunne skje skader på materiell, og i noen tilfeller også personskader. Det er tett oppfølging av alle skader i selskapet gjennom skadesamtaler og det arbeides med kompetansehevede tiltak. Personskader følges særlig tett opp. Tide har også en beredskapsorganisasjon i tilfelle større hendelser oppstår, og det gjennomføres regelmessige øvelser for å verifisere rutiner og drille deltakerne i dette.

H-verdi i Norge i 2015 var på 6,09 (skadefrekvens pr. 1. mill. arbeidede timer), mens tilsvarende tall i 2014 var 3,27. Økningen skyldes i stor grad større fokus på å få registrert skader, slik at en får satt i gang riktige tiltak. I Danmark var H-verdien i 2015 til 10,3, fra 10 året før. Registrerte hendelser har likevel ikke vært av alvorlig karakter. Fokus på rapportering og oppfølging av avvik og nesten-ulykker har sammen med læring og erfaringsdeling på tvers i organisasjonen vært viktig for å forebygge uønskede hendelser.

Det har vært flere tilfeller hvor våre medarbeidere er blitt utsatt for ran/ransforsøk, vold og trusler både i Danmark og i Norge. Både ulykker og hendelser følges tett opp gjennom vår beredskapsordning, som også sørger for at involverte ansatte får adekvat oppfølging og støtte.

Likestilling

Tide driver en virksomhet som tradisjonelt har vært og fortsatt er mannsdominert. Tide ønsker å ha et representativt mangfold og likestilling. I 2015 utgjorde kvinner 11 % prosent av faste medarbeidere i Norge, mens kvinneandelen i ledende stillinger var 27 %. Dagens konsernledelse har en kvinneandel på 30 %. I Danmark i 2015 utgjorde kvinner 15 % av faste medarbeidere. Det er ingen kvinner i lederstilling i Danmark i øyeblikket.

Styret har åtte medlemmer hvorav tre er ansattrepresentanter. Av de aksjonærvalgte styremedlemmene utgjør kvinneandelen 40 %.

Diskriminering

Tide har ansatte fra mange forskjellige kulturer og religioner. Det er etablert prosedyrer for varsling av kritikkverdige forhold i Tide, herunder for konflikthåndtering og for varsling av mobbing/trakassering. Retningslinjene er tilgjengelige i personalhåndboken. Avhengig av selskapstilknytning og land har alle arbeidstakere like lønns- og arbeidsvilkår uavhengig av kjønn, nasjonalitet og etnisk opprinnelse.

Sykefravær

Sykefraværet i Norge på 8,0 % i 2015 mot 8,8 % i 2014. Sykefraværet har vist en fallende trend de siste årene. Bussbransjen har normalt sett et noe høyere sykefravær enn industrien for øvrig. Det arbeides systematisk med oppfølging av sykefraværet med sikte på å redusere dette ytterligere i det kommende året. Dette gjøres blant annet gjennom lederutvikling og organisasjonsendringer. Selskapene i konsernet er IA – bedrifter. Arbeidsmiljøutvalgene (AMU) i selskapene deltar også aktivt i arbeidet med å redusere sykefraværet i konsernet.

I Danmark ble sykefraværet i 2015 på 5,1 %, noe som er tilsvarende med 2014. Med bakgrunn i ulikt regelverk/ulik sykelønnsordning er det ikke mulig å sammenligne fraværdata for Norge og Danmark.

Samfunnsansvar

Tide har som en betydelig samfunnsaktør og arbeidsgiver et samfunnsansvar. Dette handler om hvordan konsernet påvirker og behandler mennesker og miljø – internt og eksternt. I dette arbeidet står begreper som arbeidsmiljø, kvalitetssikring, likestilling og diskriminering sentralt. I tillegg er vårt forhold til det ytre miljø beskrevet under. Disse er beskrevet i denne årsberetning.

Konsernets samfunnsansvar bygger på internasjonale verdier omkring menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og antikorrupsjon.

Ytre miljø

Kollektivtraffikkelskapene har en viktig samfunnsoppgave; ikke minst ved å bidra til redusert bruk av personbiler. Utslipp ved bruk av buss sammenlignet med privatbil pr. passasjer kilometer er vesentlig lavere. Tide benytter ulike typer drivstoff, men hovedvekten er diesel og naturgass. De viktigste utslippene fra Tide er karbondioksid, nitrogenoksider og partikler. Det arbeides målrettet med å redusere utslippene. På de områder hvor det er mulig å påvirke valg av kjøretøy, er konsernet bevisst på å investere i materiell som har høy miljøstandard og lave utslipp til naturen.

Tide har som målsetning å være ledende på miljø innen sin bransje. Alle konsernets avdelinger er sertifisert i henhold til miljøstandard ISO 14001, og det utarbeides også miljøregnskap for selskapet årlig.

Mer enn 80 % av vognparken til Tide tilfredsstiller utslippskrav etter Euro5, EEV eller bedre. Tide har også over 200 busser som går på naturgass/biogass og dette gjør Tide til en ledende aktør innenfor gassbusser i både Norge og Danmark. Tide har den største bussparken av gassbusser i Norge. I Vestfold og Kolding i Danmark er selskapet i gang med drift av hybridbusser. Dette er en teknologi som har flere fellestrekk med de helelektriske trolleybussene som Tide har mer en 60 års erfaring med å drive fra Bergen. Fokus på drivstoff reduserende tiltak jobbes det kontinuerlig med, og Tide har på slutten av 2015 fått installert målere som gir sjåførene sanntids målinger av forbruk. Hovedvekten av bussene bruker heller ikke piggdekk, slik at en kan redusere svevestøv og støy. Standard dieselen som benyttes på våre busser inneholder inntil 7 % biodiesel. Selskapet har i tillegg erfaring fra Danmark og Trondheim med utvidet bruk av biodiesel, og det benyttes utelukkende biodiesel som er produsert i Europa under etisk forsvarlige forhold. I flere av anbudskonkurransene Tide deltar i, er miljøtiltak et viktig tildelingskriterium, og Tide vil være en aktør som

tilbyr det siste innen miljøvennlig motorteknologi og andre tiltak som begrenser forurensing til ytre miljø. Alle nye busser som kjøpes inn til de anbud som er vunnet i 2016, vil tilfredsstillende EURO6 normen. Selskapet er også opptatt av at de ulike bussene som kjøpes, skal ha lavest mulig miljømessig fotavtrykk gjennom livsløpet. Derfor har også Tide inngått avtale med selskaper som garanterer miljøvennlig destruksjon av gamle busser. Selskapet bruker også små elektriske biler og ikke busser for posisjoneringskjøring for sjåførene.

Verkstedene i Tide har også oljeutskillere og fokus på kildesortering for å unngå større miljømessig fotavtrykk en nødvendig, samt at støy og utslipp av stoffer som kan medføre miljøskader er innenfor de krav myndighetene stiller i 2015.

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapsloven § 3-3 bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

Eierstyring og selskapsledelse

Styret i Tide legger vekt på at det er et tillitsfullt og profesjonelt forhold mellom selskapets eiere, styrende organ og ledelsen. Dette vil sikre best mulig styring av Tide. Tide følger i all hovedsak prinsippene i Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Krav til styrets redegjørelse om foretaksstyringen følger av regnskapslovens § 3-3b. Redegjørelsen for prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyringen er publisert på Tides internettside (Om Tide/ Finans/Investor/Eierstyring og selskapsledelse). Redegjørelsen er også gjengitt i eget kapittel i årsrapporten for 2015.

Aksjonærforhold

Tide ASA er et børsnotert selskap notert på Oslo Børs. Selskapets ticker er TIDE. Selskapets aksjekapital var pr 31. desember 2015 var NOK 20,3 millioner fordelt på 5 303 aksjonærer. Alle aksjer har like rettigheter, og det foreligger ingen stemmerettsbegrensninger i selskapet. Største eier er Det Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD) som eier 48,8 % av aksjene. DSD sitt morselskap, Folke Hermansen AS, eier 27,7 % av aksjene og den samme eiergrupperingen kontrollerer dermed 76,5 % av aksjene i Tide ASA. De 20 største aksjonærene representerer 91,4 % av aksjekapitalen. Aksjen er pålydende NOK 0,90.

Selskapet eier 1 000 egne aksjer per 31. desember 2015.

Disponering av årsresultat/utbytte

Konsernets resultat etter skatt ble NOK 10,4 millioner, tilsvarende NOK 0,46 per aksje. Styret foreslår videreføring av utbyttepolitikken, og foreslår et utbytte på 0,20 per aksje for 2015.

Årsresultatet er regnskapsført som følger i Tide ASA (morselskapet):

Årsresultat	NOK -0,5 millioner kroner
Utbytte	NOK -4,5 millioner kroner
Overført fra annen egenkapital	NOK -5,0 millioner kroner

Framtidsutsikter

Klimautfordringene og den dårlige luftkvaliteten man opplever i flere norske byer, gjør at man må redusere biltrafikken i sentrale strøk. Stortinget har vedtatt i klimaforliket at økning i persontrafikk må skje ved kollektivtransport, sykkel og gange. Busstransport har et stort fortrinn sammenlignet med andre typer kollektivtransport, da man lett kan skalere og tilpasse endrede behov uten store investeringer. Tide er blant landets ledende selskaper innenfor miljøvennlig kollektivtransport, og dette gjør oss godt posisjonert for den kommende veksten. Tide forventer å ta del i denne veksten i markedet.

Tide Verksted forventer en forbedring i 2016 resultatet målt mot 2015. Likevel vil resultatet for denne delen av virksomheten i liten grad bidra til konsernresultatet for 2016.

Den danske delen av virksomheten vil i 2016 få et krevende år. Selskapets har ikke tilstrekkelig aktivitet for å nå kritisk masse, samtidig som selskapet må forberede oppstart av to anbud i 2016. De to nye anbudene vil også i liten grad bidra for 2016, da det normalt er noen ekstra kostnader i forbindelse med oppstarten av anbudene. Det forventes derfor at resultatet for segmentet i 2016 vil bli negativt.

Anbudsaktiviteten i Norge er påvirket av sterk konkurranse. En opplever at markedet har modnet seg noe, og vi ser tendensen til at marginene i bransjen er svakt på vei oppover. Dette medfører at Tide jobber aktivt og målrettet for å se på kostnadsstrukturen og effektivisering av driften. Det arbeides spesielt med å lage effektive og markedsstilpassede logistikk-løsninger, som vi kan sette i drift sammen med våre oppdragsgivere. Det er også satt i gang prosjekter knyttet til andre kostnadsreducerende tiltak, spesielt knyttet til de sentrale kostnadsdriverne. Selskapet har opplevd positiv utvikling i det samlede resultatet av anbudskontraktene de to siste årene. Dette innebærer at vi i nesten alle anbudskontraktene kan vise til en positiv utvikling de siste årene. Gjennom oppfølging av kostnadsdriverne, effektiv drift

Styrets beretning (forts)

og målrettet arbeid, forventer en også en videre styrking av resultatene inn i 2016.

De kommersielle aktivitetene har i løpet av 2015 bidratt til en økning i både omsetning og resultat målt mot 2014. Det er et mål å både videreutvikle produktene og å være konkurransedyktig aktør i turbuss markedet.

Ekspressbussbransjen opplever en forverring i sin konkurransekraft da det er store forskjeller i mellom

ekspressbussbransjen og andre aktører knyttet til sosiale rabatter og anløpsavgifter. Det er i tillegg innført en økning i lavmomsen fra 8- 10 %, noe som slår direkte ut som en prisøkning for våre kunder. Selskapets forventninger til 2016 er positive og en forventer fortsatt en økning i omsetningen.

Styret takker konsernets kunder og leverandører for godt samarbeid gjennom året. Videre takker styret konsernets administrasjon, ansatte og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2015.

Bergen, 17. mars 2016

INGVALD LØYNING
Styrets leder

KARSTEIN BREMNES
Nestleder

CHRISTINE RØDSÆTHER
Styremedlem

SVERRE GJESSING
Styremedlem

TATIANA ØSTENSEN
Styremedlem

TRUDE VALLE
Styremedlem

HARALD GRIMELUND
Styremedlem

DAGFINN HAGA
Styremedlem

ROGER HARKESTAD
Konsernsjef

Erklæring til årsregnskap og årsberetning 2015

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2015 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling

og resultat som helhet. Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til selskapet og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer selskapet og konsernet står overfor.

Bergen, 17. mars 2016

INGVALD LØYNING
Styrets leder

KARSTEIN BREMNES
Nestleder

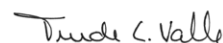
CHRISTINE RØDSÆTHER
Styremedlem

SVERRE GJESSING
Styremedlem

TATIANA ØSTENSEN
Styremedlem

TRUDE VALLE
Styremedlem

HARALD GRIMELUND
Styremedlem

DAGFINN HAGA
Styremedlem

ROGER HÅRKESTAD
Konsernsjef

Tide ASA

Resultatregnskap 01.01.-31.12.

Konsern

2015	2014		Note	2015	2014
		Driftsinntekter			
-	-	Billettinntekter		343 711	312 576
-	-	Kontraktsinntekter	3	1 951 682	1 861 877
40 030	38 602	Andre driftsinntekter	3, 21	127 503	107 002
40 030	38 602	Sum driftsinntekter		2 422 896	2 281 455
-	720	Netto salgsgevinst	9	20 801	10 232
		Driftskostnader			
-	-	Varekostnad	4	255 363	225 402
24 296	29 381	Lønnskostnad	6, 16	1 379 560	1 286 827
18 822	14 621	Andre driftskostnader	7, 23	530 323	510 772
43 118	44 001	Sum driftskostnader før leasingkostnader, av- og nedskrivninger		2 165 246	2 023 001
-3 088	-4 678	EBITDAR*)		278 451	268 686
-	-	Leasingkostnader	23	57 576	31 445
-3 088	-4 678	EBITDA**)		220 875	237 241
1 361	1 535	Avskrivning varige driftsmidler	9	180 228	185 812
-4 448	-6 213	Driftsresultat		40 647	51 429
		Finansinntekter og finanskostnader			
8 332	6 026	Finansinntekter		3 461	4 006
4 989	4 203	Finanskostnader		30 118	37 857
3 343	1 823	Netto finansposter	8	-26 657	-33 851
-1 105	-4 390	Resultat før skattekostnad		13 990	17 578
-568	-1 530	Skattekostnad	18	3 701	4 300
-537	-2 860	Årsresultat		10 289	13 278
		Årsresultat tilordnes:			
-	-	Minoritet andel av årsresultat		37	-
-537	-2 860	Majoritet andel av årsresultat		10 252	13 278
-537	-2 860	Sum tilordnet		10 289	13 278
-0,02	-0,13	Årsresultat per aksje (NOK)	5	0,46	0,59
-0,02	-0,13	Utvannet årsresultat per aksje (NOK)	5	0,46	0,59
		Totalresultat:			
-537	-2 860	Årsresultat		10 289	13 278
		Poster som kan reverseres			
-	-	Verdiregulering kontantstrømsikring		3 032	-208
-	-	Omregningsdifferanser		4 320	8 615
-	-	Skatt poster som kan reverseres		-758	56
-537	-2 860	Sum totalresultat		16 883	21 742
		Totalresultat tilordnes:			
-	-	Minoritet andel av totalresultat		37	-
-537	-2 860	Majoritet andel av totalresultat		16 846	21 742
-537	-2 860	Sum tilordnet		16 883	21 742
-537	-2 860	Totalresultat		16 883	21 742

*) EBITDAR driftsresultat før avskrivninger, leasingkostnader og nedskrivninger

**) EBITDA driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger

Tide ASA

Eiendeler pr. 31.12.

Konsern

2015	2014		Note	2015	2014
		Anleggsmidler			
16 156	3 036	Varige driftsmidler	9	835 437	1 038 081
444 662	444 662	Investeringer i datterselskaper	10	-	-
800	800	Investeringer i felleskontrollert virksomhet	10	-	-
1 956	1 956	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	20	5 937	5 276
3 455	2 886	Utsatt skattefordel	18	13 903	23 051
467 028	453 340	Sum anleggsmidler		855 277	1 066 408
		Omløpsmidler			
-	-	Varelager	11	26 019	23 785
452	2 988	Kundefordringer	12, 20	183 005	167 125
3 852	42 063	Andre kortsiktige fordringer	12, 20, 21	69 052	57 761
1 739	1 613	Kontanter og bankinnskudd	17, 20	97 543	113 561
6 043	46 665	Sum omløpsmidler		375 619	362 232
473 071	500 004	Sum eiendeler		1 230 896	1 428 640

Tide ASA

Egenkapital og gjeld pr. 31.12.

Konsern

2015	2014		Note	2015	2014
		Egenkapital			
		Innskutt egenkapital			
20 304	20 304	Aksjekapital		20 304	20 304
295 418	295 418	Overkurs		295 418	295 418
315 721	315 721	Sum innskutt egenkapital	14	315 721	315 721
		Opptjent egenkapital			
91 360	96 409	Annen egenkapital		55 587	36 207
91 360	96 409	Sum opptjent egenkapital		55 587	36 207
		Egenkapital Minoritetsinteresse		223	
407 081	412 130	Sum egenkapital		371 531	351 928
		Gjeld			
		Avsetning for forpliktelser			
13 833	16 667	Pensjonsforpliktelser	16	18 066	26 307
13 833	16 667	Sum avsetning for forpliktelser		18 066	26 307
		Annen langsiktig gjeld			
4 154	-	Gjeld til kredittinstitusjoner	17	367 034	507 283
-	-	Derivater	20	5 740	8 772
4 154	-	Sum annen langsiktig gjeld		372 774	516 055
		Kortsiktig gjeld			
4 321	3 731	Leverandørgjeld	20	84 269	71 445
-	-	Betalbar skatt	18	-	3 226
1 387	1 655	Skyldige offentlige avgifter		69 885	81 922
3 174	-	Første års avdrag langsiktig gjeld	17	114 683	151 741
39 121	65 821	Annen kortsiktig gjeld	13, 20, 21	199 689	226 015
48 003	71 208	Sum kortsiktig gjeld		468 526	534 349
65 990	87 875	Sum gjeld		859 366	1 076 711
473 071	500 004	Sum egenkapital og gjeld		1 230 896	1 428 640

Bergen, 17. mars 2016

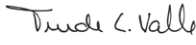

INGVALD LØYNING
Styrets leder

KARSTEIN BREMNES
Nestleder

CHRISTINE RØDSÆTHER
Styremedlem

SVERRE GJESSING
Styremedlem

TATIANA ØSTENSEN
Styremedlem

TRUDE VALLE
Styremedlem

HARALD GRIMELUND
Styremedlem

DAGFINN HAGA
Styremedlem

ROGER HÆRKESTAD
Konsernsjef

Avstemming av egenkapital 01.01.-31.12.

Tide ASA	Note	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Balanse pr. 31. desember 2013		20 304	295 418	99 270	414 991
Årsresultat		-	-	-2 860	-2 860
Konsernbidrag		-	-	-	-
Balanse pr. 31. desember 2014		20 304	295 418	96 409	412 130
Årsresultat		-	-	-537	-537
Konsernbidrag		-	-	-	-
Utbetalt utbytte	15	-	-	-4 512	-4 512
Balanse pr. 31. desember 2015		20 304	295 418	91 360	407 081

Konsern	Note	Aksje- kapital	Overkurs	Annen egenkapital			Sum egen- kapital
				Kontant- strøm sikringer	Om. regnings- differanse	Opptjent egen- kapital	
Balanse pr. 31. desember 2013		20 304	295 418	8 564	-4 286	9 851	329 853
Føringer over utvidet resultat	18	-	-	-152	8 615	-	8 463
Andre endringer		-	-	-	-	334	334
Årsresultat		-	-	-	-	13 278	13 278
Sum inntektsført		-	-	-152	8 615	13 612	22 076
Utbetalt utbytte	15	-	-	-	-	-	-
Balanse pr. 31. desember 2014		20 304	295 418	8 412	4 329	23 463	351 928
Føringer over utvidet resultat	18	-	-	2 274	4 320	-	6 594
Andre endringer		-	-	-	-	7 235	7 235
Årsresultat		-	-	-	-	10 289	10 289
Sum inntektsført		-	-	2 274	4 320	17 522	24 116
Utbetalt utbytte	15	-	-	-	-	-4 512	-4 512
Balanse pr. 31. desember 2015		20 304	295 418	10 686	8 649	36 473	371 531

Fond for urealiserte gevinster	Konsern	
	Renteutbytte avtaler	Sum
Balanse pr. 31. desember 2013	-	-
Årets endring	-208	-208
Skatt årets endring	56	56
Urealiserte tap overført annen egenkapital	152	152
Balanse pr. 31. desember 2014	-	-
Årets endring	3 032	3 032
Skatt årets endring	-758	-758
Urealiserte tap overført annen egenkapital	-2 274	-2 274
Balanse pr. 31. desember 2015	-	-

Tide ASA

Kontantstrømoppstilling 01.01.-31.12.

Konsern

2015	2014		Note	2015	2014
		Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter			
-1 105	-4 390	Resultat før skattekostnad		13 990	17 578
1 361	1 535	Avskrivning varige driftsmidler	9	180 228	185 812
-	-720	Tap/(gevinst) ved salg av varige driftsmidler	9	-20 801	-10 824
-3 343	-1 823	Netto finansposter	8	26 657	33 851
-	-	Endring i varelager		-2 234	10 425
2 536	-1 939	Endring i kundefordringer		-15 880	-35 548
590	2 188	Endring i leverandørgjeld		12 824	-15 498
-2 834	-1 852	Endring i pensjonsforpliktelse	16	-8 241	-7 693
-	-	Endring i langsiktige fordringer		-	9 722
-	-	Endring i annen kortsiktig gjeld	13	-26 326	3 335
-	-	Betalte skatter	18	-	-3 123
15 916	-11 765	Endring i andre tidsavgrensingsposter		-30 132	21 186
13 120	-18 766	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		130 084	209 222
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter			
-	2 181	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler		85 955	21 075
-7 153	-265	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	8	-13 118	-13 418
3 552	-	Innbetalinger ved investering i datterselskap	9	-	-
21 901	3 434	Innbetaling av lån fra datterselskap	21	-	-
-	-	Utbetalinger ved kjøp av aksjer		-661	-1 800
1 365	3 351	Mottatte renter		3 461	970
2 155	1 410	Mottatt utbytte	7	2 410	1 410
21 820	10 111	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		78 047	8 237
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter			
-3 730	-2 938	Betalte renter		-30 118	-27 766
-	-	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	20	-188 618	-141 577
-26 573	12 866	Endring konsernkontoordning		-	-
-4 512	-1 369	Utbetaling av utbytte/konsernbidrag	17	-4 512	-
-34 815	8 559	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		-223 248	-169 343
125	-96	Netto endring likvider gjennom året		-15 117	48 116
-	-	Valutagevinst-/tap på kontanter og kontantekvivalenter		-902	-5 223
1 613	1 709	Betalingsmidler 01.01.		113 561	70 668
1 739	1 613	Betalingsmidler 31.12.		97 543	113 561
-	-	Bundne midler (skattetrekk)	19	-	-
-	-	Betalingsmidler i utenlandsk valuta		12 864	68 236

Betalingsmidler består av kontanter i kasse og i bank.

I konsernet er det foretatt investeringer ved finansiell leasing i 2015 på totalt 11,2 millioner.
 Dette er ikke-kontante poster som er trukket ut fra kontantstrømmen i postene tilgang og langsiktig gjeld.

Noter

42	Note 1	Regnskapsprinsipper
52	Note 2	Vesentlige estimater og usikkerheter
54	Note 3	Kontraktinntekter og spesifikasjon av andre driftsinntekter
54	Note 4	Varekostnad
55	Note 5	Resultat per aksje
56	Note 6	Lønnskostnader, antall ansatte, ytelser og lån til ansatte
58	Note 7	Spesifikasjon av andre driftskostnader
58	Note 8	Netto finansposter
59	Note 9	Varige driftsmidler
61	Note 10	Datterselskaper
61	Note 11	Varelager
62	Note 12	Kortsiktige fordringer
63	Note 13	Annen kortsiktig gjeld
63	Note 14	Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon
65	Note 15	Utbytte
65	Note 16	Pensjoner
68	Note 17	Rentebærende gjeld og pantsettelse
70	Note 18	Skatt
72	Note 19	Garanti- og kausjonsansvar
72	Note 20	Finansielle instrumenter og risikostyring
80	Note 21	Nærstående parter
82	Note 22	Segmentinformasjon
84	Note 23	Operasjonelle leieavtaler
84	Note 24	Endringer i konsernets struktur
84	Note 25	Hendelser etter balansedagen
84	Note 26	Betingede forpliktelser

Note 1 Regnskapsprinsipper

Generelt

Tide ASA er et norsk allmennaksjeselskap og ble stiftet 23. oktober 1880. Selskapet er notert på Oslo Børs med ticker TIDE, og har organisasjonsnummer 912 423 921. Selskapet har sitt hovedkontor i Møllendalsveien 1a, 5893 Bergen, Norge.

Tide ASA er morselskap i et konsern, og datterselskapene har igjen ytterligere datterselskaper. En oversikt over konsernselskapene finnes i Note 10, mens konsernets virksomhet er nærmere forklart i Note 22. Konsernselskapene blir i det videre samlet omtalt som Tide, mens morselskapet betegnes Tide ASA.

Tide er et av de største privateide transportselskaper innen kollektivtransport i Norge og Danmark. Tide driver rutetrafikk med buss og turbussvirksomhet, samt opplevelsesreiser.

Dette årsregnskapet ble vedtatt av selskapets styre 17. mars 2016.

Regnskapsprinsipper

Bekreftelse finansielt rammeverk

Konsern- og selskapsregnskapet til Tide ASA er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som fastsatt av EU, publisert av International Accounting Standards Board (IASB) og som er pliktig per 31. desember 2015. Til slutt i denne prinsippnoten er det tatt inn en oversikt over endringer i standarder og fortolkninger siste år, status på frivillige standarder og tolkninger, samt en kort omtale av hvordan Tide har forholdt seg til disse.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Grunnlag for utarbeidelse

Historisk kost er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet med unntak av finansielle instrumenter tilgjengelig for salg og derivater. Disse er vurdert til virkelig verdi.

Viktige forutsetninger og regnskapsestimater

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS innebærer at ledelsen må utøve skjønn gjennom bruk av forutsetninger som har påvirket estimater for eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og opplysninger om potensielle forpliktelser. Estimater og forutsetninger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring kombinert med forventninger om

fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på vurderingstidspunktet. Fremtidige hendelser kan imidlertid medføre at forutsetninger endrer seg. Effekten av endringene blir regnskapsført når en med tilstrekkelig sikkerhet kan fastsette de nye estimatene i samsvar med gjeldende regnskapsregler.

Finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi

Tide har enkelte finansielle eiendeler og finansielle derivater regnskapsført til virkelig verdi. Ved beregning av virkelig verdi legges estimater til grunn som i hovedsak er basert på observerbare priser og kan endres over tid. Endringer i forutsetninger vil medføre endringer i balanseførte verdier med effekter over resultatregnskapet.

Anleggsmidler

Tide vurderer løpende forventet brukstid og restverdi på anleggsmidler. Dette har betydning for årlige avskrivninger. Videre vurderer Tide anleggsmidlenes verdi og hvorvidt det er behov for å gjøre nedskrivninger. Disse vurderingene involverer en stor grad av skjønn. Det vises her til Note 9, varige driftsmidler og Note 2, vesentlige estimater og usikkerhet.

Estimerte avsetninger for tap på kontrakter

Tide gjennomfører årlige tester for å vurdere avsetning for tap på kontrakter hvor det er negative driftsresultater, og dermed indikasjoner på mulig avsetningsbehov. For varige driftsmidler som benyttes i kontraktene gjennomføres først nedskrivningstest, se omtale ovenfor. Deretter måles nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for den enkelte kontrakt. Disse vurderingene involvere en stor grad av skjønn. Det vises til Note 2, vesentlige estimater og usikkerhet, for nærmere beskrivelse.

Pensjonsforpliktelser

Tide har forpliktelser knyttet til de ansattes opptjente pensjonsrettigheter knyttet til ytelsesbasert pensjonsordninger. Beregningene innebærer at Tide må fastsette økonomiske og demografiske forutsetninger. Endringer i forutsetningene kan gi betydelige utslag på de beregnede forpliktelser med konsekvens for fremtidige pensjonskostnader. Det vises til Note 16, pensjoner, for nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

I det følgende blir Tides regnskapsprinsipper presentert. Disse er fulgt for alle år som er omfattet av dette årsregnskapet, dersom ikke annet er positivt sagt.

a) Klassifisering av balanseposter

Eiendeler som er knyttet til varekretsløpet er klassifisert som omløpsmidler.

Fordringer blir klassifisert som omløpsmidler dersom de skal tilbakebetales i løpet av ett år etter utbetalingstidspunktet. Andre eiendeler blir klassifisert som anleggsmidler.

For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

b) Konsolideringsprinsipp

Konsernregnskapet omfatter morselskapet og enheter kontrollert av Tide ASA (datterselskaper) datterselskapene.

Kontroll er oppnådd når selskapet har makt over investeringen, er eksponert for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra involveringen i investeringen, samt har evne til å bruke sin makt til å påvirke avkastningen. Virkningen av potensielle stemmeretter som kan utøves eller konverteres på balansedagen tas med i vurderingen. Når selskapet ikke har majoriteten av stemmeberettigede aksjer, har det kontroll over investeringen når stemmeretten er nok til å gi det den praktiske evnen til å påvirke de relevante aktivitetene til investeringen alene.

Inntekter og kostnader fra datterselskaper som er ervervet eller avhendet i løpet av året medtas eller unntas fra konsolidert resultatregnskap på det tidspunkt Tide oppnår eller avgir kontroll. Totalresultatet fra datterselskapene henføres til aksjonærer og ikke-kontrollerende eierinteresser selv om dette medfører en negativ ikke-kontrollerende eierinteresse.

Konsernregnskapet er utarbeidet som om konsernet var én økonomisk enhet. Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene, inkludert internfortjeneste og urealisert gevinst og tap i konsernet, er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapene følger de samme regnskapsprinsippene som morselskapet.

Endringer i konsernets eierinteresser i datterselskaper som medfører at konsernet ikke mister kontroll over datterselskapet, regnskapsføres som en egenkapitaltransaksjon. Differansen mellom bokført verdi av den ikke-kontrollerende eierinteressen og virkelig verdi av vederlaget innregnes direkte i oppjent egenkapital.

Virksomhetssammenslutninger

Oppkjøp av virksomheter regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi (på dato for overtakelsen) av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Inkludert i vederlaget er også virkelig verdi av alle eiendeler eller forpliktelser som følge av avtale er betinget. Utgifter som er direkte henførbare til virksomhetssammenslutninger kostnadsføres når de påløper.

Identifiserbare eiendeler, og gjeld regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, med unntak av utsatt skattefordeler og -forpliktelser. Dersom summen av vederlaget, balanseført beløp av ikke-kontrollerende eiere og virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av tidligere eierinteresser overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte selskapet, balanseføres differansen som goodwill. Hvis summen er lavere enn selskapets nettoeiendeler, resultatføres differansen umiddelbart.

Når virksomhet erverves i flere trinn skal eierandelen fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet med resultatføring av verdiendringen.

Endring i virkelig verdi av betinget vederlag som oppstår som følge av tilleggsinformasjon innhentet innen et år fra oppkjøpstidspunktet om fakta og forhold som eksisterte på oppkjøpstidspunktet, blir justert retrospektivt med tilsvarende endring i goodwill.

Betinget vederlag betalt av kjøper innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Betinget vederlag er klassifisert som en eiendel eller forpliktelse og er målt til virkelig verdi med endring i virkelig verdi innregnet i resultatregnskapet eller som en endring i totalresultatet. Betinget vederlag som ikke faller inn under IAS 39 er målt i samsvar med gjeldende IFRS. Betinget vederlag som er klassifisert som egenkapital blir ikke målt på nytt i senere rapporteringsperioder og justeringer blir innregnet i egenkapitalen.

Dersom regnskapsføringen for en virksomhetssammenslutning ikke er fullstendig ved slutten av rapporteringsperioden, der sammenslutningen foretas, så rapporterer Tide foreløpig verdier for eiendeler og gjeld der virkelig verdi er ufullstendig. Disse midlertidige verdiene justeres løpende innen de neste tolv måneder for å reflektere ny informasjon som er innhentet om forhold som eksisterte på oppkjøpsdatoen som ville ha påvirket verddivurderingen på oppkjøpsdatoen om de var kjent.

Omorganiseringer med uendret eierskap

Omorganiseringer med uendret eierskap videreføres i selskapsregnskapet til de verdiene investeringene var regnskapsført til umiddelbart før omorganiseringen.

Datterselskaper

Investeringer i datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet.

c) Måling av virkelig verdi

Tide måler finansielle instrumenter, som derivater, og ikke-finansielle eiendeler til virkelig verdi på hver balansedato og alle identifiserte eiendeler og gjeld ervervet gjennom

>> **Note 1** Regnskapsprinsipper (forts)

virksomhetssammenslutninger til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Alle eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi på balansedagen eller som er beskrevet i årsrapporten er kategorisert innenfor virkelig verdi hierarkiet. Basert på laveste inputnivå som er vesentlig for målingen av virkelig verdi er disse definert som følger:

- Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av ikke-justerte noterte priser fra aktive markeder for identiske eiendeler og forpliktelser
- Nivå 2: Virkelig verdi måles ved bruk av direkte eller indirekte observerbar input annet enn laveste nivå
- Nivå 3: Virkelig verdi måles ved bruk av ikke observerbar input

Ved estimering av virkelig verdi av eiendeler og gjeld bruker Tide observerbare markedsdata så langt det lar seg gjøre. Hvor input på nivå 1 ikke er tilgjengelig kan Tide bruke tredjepart kvalifiserte verdsetterer for å utføre verddivurderingen. Tide har ikke vesentlige ikke-finansielle eiendeler og gjeld som må måles til virkelig verdi på hver balansedag.

For eiendeler og gjeld som innregnes i konsernselskapet regelmessig vurderer Tide om det har vært omklassifiseringer mellom de ulike nivåene i hierarkiet (basert på laveste inputnivå som er vesentlig for målingen av virkelig verdi) på hver balansedato.

d) Segmentrapportering

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstakere. Selskapets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

”Armlengdes avstand” er lagt til grunn for prising av interne varer og tjenester. Segmentresultat, eiendeler og forpliktelser inkluderer poster som relaterer seg direkte til segmentene. Dette inkluderer også inntekter og kostnader til konsernadministrasjon. Segmentinformasjonen er rapportert i samsvar med Tides regnskapsprinsipper. Gevinster og tap fra konserninterne overføringer, konsernbidrag og utbytte er ikke inkludert i resultatene fra segmentene. Elimineringer i balansen omfatter i hovedsak interne fordringer og gjeld.

e) Valuta*Funksjonell valuta*

Tide presenterer årsregnskapet i norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle selskapene i konsernet med unntak av Tide Bus Danmark A/S og selskapets datterselskap som har danske kroner (DKK) og euro (EUR) som funksjonell valuta. Alle beløp i årsregnskapet er i hele tusen NOK, hvis ikke annet spesifikt er oppgitt.

Transaksjoner i utenlandsk valuta

I selskapenes regnskaper blir transaksjoner i annen valuta enn selskapets funksjonelle valuta innregnet basert på valutakursen på transaksjonstidspunktet. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Pengeposter i valuta er vurdert til kursen på balansedagen ved utgangen av regnskapsperioden. Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring, regnskapsføres gevinst eller tap som del av utvidet resultat frem til den sikrede eiendel / gjeld realiseres, hvorpå dette resultatføres.

Omregning til NOK for utenlandske virksomheter

Resultatregnskap og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen regnes om på følgende måte:

- (a) Balanseposter omregnes til norske kroner med valutakursen på balansedagen.
- (b) Resultatposter omregnes til norske kroner ved å benytte årlig gjennomsnittskurs for hver måned. Ved store transaksjoner og hendelser benyttes transaksjonskurs, da den vil gi et bedre estimat enn ved bruk av gjennomsnittskurs.
- (c) Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i oppstillingen over egenkapitalen.

Ved salg av hele eller deler av utenlandsk virksomhet omklassifiseres tilhørende omregningsdifferanse fra utvidet resultat og over resultatet som en del av gevinsten eller tapet ved salget.

f) Inntektsføring

Inntekter blir inntektsført i den perioden de er opptjent, det vil si når risiko og kontroll er gått over på kjøper. Inntekter ved salg av varer og tjenester måles til virkelig verdi av vederlaget på tidspunktet varen/tjenesten er levert.

Salg resultatføres når inntekten kan måles pålitelig, det er sannsynlig at de økonomiske fordelene knyttet til transaksjonen vil tilflyte Tide og respektive kriterier knyttet til de ulike formene for salg som nevnt under er oppfylt. Tide baserer estimatene for inntektsføring på historikk, vurdering av type kunde og transaksjon samt eventuelle spesielle forhold knyttet til den enkelte transaksjon.

Inntektene inkluderer i hovedsak følgende elementer:

Billettinntekter

Billettinntekter omfatter inntekter fra kommersiell passasjerfrakt, deriblant reiseliv, kystbuss, flybuss mm. Mesteparten av dette er kontantsalg med unntak av reiselivsinntekter som består hovedsakelig av kredittsalg via

reisebyråer. Inntektsføring skjer i den perioden reisen er gjennomført og/eller tjenesten er levert.

Kontraktinntekter

Kontraktinntekter er i all hovedsak vederlag for kollektivtjenester i anbudskontrakter med det offentlige. Salg av tjenester resultatføres i den perioden leveransen utføres. For de fleste anbudskontrakter er inntektsføringen lineær, men den kan i enkelte tilfeller variere fra periode til periode. Krav på kontraktinntekt blir balanseført som en fordring dersom inntektene ikke fullt ut er innbetalt per årsskiftet

Renteinntekter

Renteinntekter blir resultatført etter hvert som inntektene blir opptjent basert på den effektive-rente-metoden. Ved nedskrivning av lån og fordringer, reduseres fordringens balanseførte verdi til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er estimert fremtidig kontantstrøm diskontert med opprinnelig effektiv rente. Etter nedskrivning resultatføres renteinntekter basert på amortisert kost og opprinnelig effektiv rentesats.

Inntekter fra utbytte

Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

g) Offentlige tilskudd

Driftstilskudd

Tilskudd som kompenserer for kostnader eller manglende inntekter blir resultatført i samme år som kostnaden eller den manglende inntekten tilskuddet er ment å kompensere, og klassifiseres i henholdsvis som kostnadsreduksjon eller driftsinntekt.

h) Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med begrenset økonomisk levetid og som anskaffes separat regnskapsføres til anskaffelseskost. Slike eiendeler har begrenset utnyttbar levetid, og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte avskrivninger. De avskrives lineært over forventet økonomisk levetid, og behandles for øvrig på samme måte som varige driftsmidler i regnskapet.

Anskaffelseskost for disse eiendelene avskrives lineært over følgende perioder:

Markedsrelaterte eiendeler 1 – 5 år

i) Varige driftsmidler

Varige driftsmidler med begrenset levetid regnskapsføres til anskaffelseskost. Disse blir avskrevet lineært over forventet økonomisk levetid. Varige driftsmidler er således vurdert

til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer lånekostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet. Ikke-ferdigstilte varige driftsmidler regnskapsføres som anlegg under utføring. Når eiendeler er solgt eller avhendet, blir anskaffelseskost og akkumulerte av- og nedskrivninger tilbakeført i regnskapet. Eventuelle tap eller gevinster fra salget i forhold til bokført verdi umiddelbart før realisasjonen blir resultatført.

Utgifter forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført i resultatregnskapet. Utgifter ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlets verdi vesentlig, balanseføres og avskrives planmessig. Ved utskiftninger som balanseføres, resultatføres gjenværende bokført verdi av de komponenter som skiftes ut.

Kostpris med fradrag for utrangeringsverdi blir avskrevet lineært fra kjøpstidspunktet over forventet økonomisk levetid på følgende måte:

Utstyr og inventar	3 - 5 år
Datasystemer	7 - 9 år
Busser	9 - 12 år
Eiendommer	25 år
Tomter	ingen avskrivning

Avskrivningsperiode og –metode blir vurdert hvert år for å sikre at metoden og perioden som blir benyttet samsvarer med de økonomiske realitetene til anleggsmiddelet. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdier. Anlegg under utføring avskrives ikke.

Kjøp og salg av varige driftsmidler vurderes som en del av den ordinære driften til selskapet. Gevinst og tap ved salg blir presentert netto på egen linje i resultat og regnskap.

j) Leieavtaler og leie av varige driftsmidler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler (med fradrag for eventuelle økonomiske insentiver fra utleier) kostnadsføres lineært over leieperioden.

Tide leier varige driftsmidler som busser. Leieavtaler knyttet til varige driftsmidler hvor Tide i hovedsak innehar all risiko og avkastning knyttet til eierskapet, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Finansielle leieavtaler balanseføres ved leieperiodens begynnelse til det laveste av virkelig verdi på leide driftsmidler og nåverdien av den samlede minimumsleie.

>> **Note 1** Regnskapsprinsipper (forts)

Hver leiebetaling allokeres mellom et avdragsselement og et renteelement på en slik måte at det oppnås en konstant rentekostnad på utestående balanseført leieforpliktelse. Rentekostnaden resultatføres som finanskostnad. Leieforpliktelsen, med fradrag for rentekostnadene, klassifiseres som kortsiktig eller langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner, avhengig av forfallstidspunkt. Varige driftsmidler anskaffet gjennom en finansiell leieavtale avskrives over forventet brukstid eller leieperioden dersom denne er kortere. Restverdi/gjenkjøpsverdi vil være nedre grense for eiendelenes bokførte verdi.

k) Nedskrivning av ikke-finansielle anleggsmidler

Tide vurderer balanseført beløp for eiendeler og identifiserbare immaterielle eiendeler årlig eller oftere hvis hendelser og endringer i forutsetninger indikerer at balanseført beløp ikke er gjenvinnbart. Ved indikasjoner på behov for nedskrivning vil det bli vurdert om gjenvinnbart beløp på anleggsmidlene relatert til den tilhørende vurderingsenheten overstiger regnskapsført verdi. Gjenvinnbart beløp for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av vurderingsenhetens bruksverdi og netto salgsverdi. Med bruksverdi menes nåverdien av fremtidige kontantstrømmer som forventes å oppstå fra vurderingsenheten mens netto salgsverdi defineres som differansen mellom markedsverdi på balansedagen og antatte salgskostnader. I de tilfeller anleggsmidlene i vurderingsenheten er bundet opp i kontrakter (f.eks. anbudskontrakter) og ikke kan realiseres uten at kontraktsbrudd kan påberopes av avtalepart, benyttes bare bruksverdi som et alternativ for gjenvinnbart beløp.

Fremtidige kontantstrømmer omfatter vurderingsenhetens kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter før skatt tillagt tilhørende anleggsmidlers terminalverdi ved utløp av de kontrakter som eventuelt er grunnlaget for vurderingsenheten. Erstatningsinvesteringer inkluderes i de fremtidige kontantstrømmene ved beregning av bruksverdi, mens investeringer som øker kapasiteten holdes utenfor.

Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn regnskapsført verdi, vil anleggsmidlene bli nedskrevet til denne verdien. Eventuell goodwill blir redusert først.

Nedskrivningen blir tilbakeført dersom grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Tilbakeføringer skjer til den bokførte verdien eiendelen ville hatt dersom ingen nedskrivning hadde vært registrert for driftsmiddelet. Det er unntak for goodwill, som ikke har en slik tilbakeføringsadgang.

l) Anleggsmidler holdt for salg

Anleggsmidler blir klassifisert som holdt for salg når deres balanseførte verdi i hovedsak vil bli realisert ved en

salgstransaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Klassifisering til holdt for salg skjer fra og med det tidspunktet anleggsmidlene er besluttet solgt og eiendelene er aktivt markedsført til en pris som er rimelig sett i forhold til eiendelenes virkelige verdi. Videre er det en betingelse for klassifisering som holdt for salg at salget forventes innregnet innen ett år etter beslutningen om salg er tatt og at det er usannsynlig at det vil bli gjort betydelige endringer i planene om salg, herunder at disse vil bli trukket tilbake. Fra tidspunktet for klassifisering til holdt for salg foretas ikke avskrivninger på eiendelene. Måling skjer til laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

m) Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter er definert som enhver kontrakt som både gir opphav til en finansiell eiendel for et foretak og en finansiell forpliktelse eller egenkapitalinstrument for et annet foretak. Finansielle instrumenter omfatter blant annet derivater, bankinnskudd, aksjeinvesteringer, fordringer, lån fra kredittinstitusjoner, leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld eksklusiv offentlig gjeld. Forskuddsbetalte kostnader og inntekter er her unntatt.

Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser innregnes i Tides konsoliderte oppstilling av eiendeler og gjeld når Tide blir part i de kontraktsmessige vilkårene til instrumentet.

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonsutgifter. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi og transaksjonsutgiftene resultatføres. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Utlån og fordringer måles i senere perioder til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Kundefordringer og andre langsiktig- og kortsiktige fordringer

Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer regnskapsføres ved førstegangsregistrering til virkelig verdi og deretter til amortisert kost. Fordringer med løpetid kortere enn tre måneder neddiskonteres normalt ikke. Fordringer som forfaller mer enn tre måneder etter balansedagen blir regnskapsført til amortisert kost redusert for tap på verdifall. Effektiv rente på rentebærende instrumenter resultatføres under finansinntekter.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler som er tilgjengelig for salg innregnes ved førstegangsregistrering til virkelig verdi. Disse vurderes senere til virkelig verdi og endringer i virkelig verdi innregnes i konsolidert oppstilling over totalresultatet, frem til eiendelen selges eller er vurdert å være gjenstand for verdifall, hvorpå akkumulerte gevinster eller tap innregnet i egenkapitalen medtas i resultatregnskapet for perioden.

Utbytte på aksjer som er tilgjengelig for salg føres over resultatet, under finansinntekter, når Tides rett til utbyttet er fastslått.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser måles til virkelig verdi på etableringstidspunktet og regnskapsføres deretter til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metoden. Kortsiktige forpliktelser som forfaller innen tre måneder neddiskonteres normalt ikke.

Rentebærende lån

Rentebærende lån innregnes ved førstegangs balanseføring til virkelig verdi redusert for transaksjonskostnader. Etterfølgende regnskapsføring er til amortisert kost, hvor eventuell forskjell mellom kost og innløsningsbeløp innregnes over løpetiden som en del av den effektive renten.

Derivater

Et derivat er et finansielt instrument med alle følgende karakteristikkene:

- Verdien på instrumentet blir endret som et resultat av endringer i rente, kurs eller pris på et underliggende objekt.
- Instrumentet krever ingen eller liten initiell investering.
- Instrumentet blir gjort opp på en fremtidig dato.

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Tide øremerker enkelte derivater til sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig planlagt transaksjon (kontantstrømsikring)

Regnskapsføring som sikring (sikringsbokføring) har til formål å ta høyde for motsvarende hendelser av verdiendringer i kontantstrømmene for sikringsinstrument og sikringsobjekt. Følgende krav må være oppfylt for at sikringsbokføring skal kunne brukes:

- Sikringsrelasjonen må utpekes og dokumenteres ved etablering, inkl. foretakets målsetting og strategi for risikostyring.

- Sikringen må ved inngåelse forventes å være høyst effektiv gjennom sikringsperioden (80 % - 125 %).
- Ved sikring av fremtidige kontantstrømmer må den fremtidige transaksjonen som er underlagt sikring være høyst sannsynlig.
- Sikringseffektivitet må løpende kunne måles på en pålitelig måte.
- Faktisk sikringseffektivitet må måles og dokumenteres. Verdiendringen på sikringsinstrumentet må motvirke 80 % til 125 % av endringene i sikringsobjektet gjennom hele perioden.

Virkelig verdi for derivater måles basert på noterte markedspriser når disse er tilgjengelige. Når noterte markedspriser ikke er tilgjengelige, estimerer Tide virkelig verdi ved bruk av verdsettelsesmodeller hvor observerbar markedsinformasjon benyttes i så stor utstrekning som mulig. Gevinst eller tap som følge av endringer i virkelig verdi innregnes i resultatregnskapet med mindre derivatet er utpekt og effektivt som sikringsinstrument, hvorpå tidspunktet for innregning i resultatet vil avhenge av type sikringsrelasjon.

Et derivat blir klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid er mer enn tolv måneder og som omløpsmidler eller kortsiktige forpliktelser hvis gjestående løpetid er mindre enn tolv måneder.

Kontantstrømsikring

Ved sikring av fremtidige transaksjoner (kontantstrømmer) skal den effektive delen av gevinster eller tap på sikringsinstrumentet føres midlertidig over utvidet resultat og mot egenkapitalen. Når den sikrede transaksjonen skjer, blir egenkapitalføringen reversert og resultatført mot den posten sikringen gjelder i samme periode som den sikrede transaksjonen påvirker resultatet. Tilsvarende reversering og resultatføring gjennomføres dersom sikringen avbrytes eller regnes som ineffektiv. Markedsverdien på den inngåtte sikringsavtalen er beregnet med grunnlag i den pris som er fastsatt basert på aktuelle kurser i markedet på rapporteringsdagen.

Gevinster og tap som oppstår ved endringer i virkelig verdi på derivater og som ikke kvalifiserer for sikringsføring, innregnes i resultatregnskapet.

Verdifall på finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer Tide om det finnes objektive indikatorer som tyder på verdiforringelse av enkelte eiendeler eller grupper av finansielle eiendeler.

- (i) For eiendeler (aksjer) klassifisert som tilgjengelig for salg vil et betydelig eller langvarig fall i virkelig verdi under anskaffelseskost være en indikator på at aksjen er

>> **Note 1** Regnskapsprinsipper (forts)

verdiforringet. Dersom slike objektive indikatorer foreligger for finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, tas det samlede tapet – målt som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, fratrukket eventuelt tidligere resultatførte nedskrivninger – ut av egenkapitalen og regnskapsføres i resultatregnskapet. Verdiforringelse på aksjer og tilsvarende instrumenter ført i resultatregnskapet reverseres ikke gjennom resultatregnskapet.

(ii) For eiendeler klassifisert til amortisert kost vil Tide se ved hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler har falt i verdi. Tap ved verdifall innregnes bare dersom det er objektive indikasjoner på verdifall som er et resultat av en eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangsinnregningen (en tapshendelse) og denne tapshendelsen påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig. Dersom slike objektive indikasjoner foreligger for eiendeler klassifisert til amortisert kost, tas det samlede tapet – målt som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens effektive rente – til reduksjon av eiendelens balanseførte verdi og regnskapsføres i resultatregnskapet.

iii) For kundefordringer regnskapsføres avsetning for tap når det foreligger objektive indikatorer på at Tide ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser. Vesentlige økonomiske problemer hos kunden, sannsynlighet for at kunden vil gå konkurs eller gjennomgå økonomisk restrukturering og utsettelse og mangler ved betaling anses som indikatorer på at kundefordringer må nedskrives. Avsetningen utgjør forskjellen mellom pålydende og gjenvinnbart beløp, som er nåverdien av forventede kontantstrømmer, diskontert med opprinnelig effektiv rente. Bokført verdi av kundefordringene reduseres ved bruk av en avsetningskonto, endringer i avsetningen resultatføres som andre driftskostnader. Når en kundefordring er tapt, blir den ført mot avsetningskontoen for tap på fordringer. Eventuelle senere innbetalinger på tidligere tapsførte fordringer resultatføres under andre driftskostnader.

n) Varelager

Lager av innkjøpte varer er verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av «først inn først ut»-prinsippet (FIFU-metoden). Anskaffelseskost for varelager omfatter alle kjøpsutgifter, bearbeidingsutgifter og andre utgifter som er påløpt for å bringe varene til deres sted/lokasjon og tilstand på balansedagen. Netto realisasjonsverdi er estimert salgspris fratrukket salgskostnader.

Det blir gjennomført nedskrivning for påregnelig ukurans, det vil si differanse mellom kostpris og en lavere netto realisasjonsverdi.

o) Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knytter seg direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag for skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

p) Kjøp og salg av egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer blir kjøpesummen inklusive direkte kostnader ført som reduksjon i egenkapitalen. Pålydende av egne aksjer blir ført til reduksjon av innskutt egenkapital, resten som reduksjon av opptjent egenkapital. Ved salg av egne aksjer føres netto mottatt beløp fra salget direkte mot opptjent egenkapital.

q) Resultater per aksje*Resultat per aksje*

Resultat per aksje er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet og totalresultatet som er tilordnet selskapets aksjonærer med et veid gjennomsnitt av antall utstedte ordinære aksjer gjennom året, fratrukket egne aksjer.

Utvannet resultat per aksje

Ved beregning av utvannet resultat per aksje benyttes det veide gjennomsnitt av antall utstedte ordinære aksjer i omløp regulert for effekten av konvertering av alle potensielle aksjer som kan medføre utvanning. Det er to kategorier av potensielle aksjer som kan medføre utvanning; konvertibelt lån og aksjeopsjoner. Tide har ingen av disse, og resultat per aksje og utvannet resultat per aksje er dermed likt.

r) Pensjoner

Selskapene i Tide har ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskaper, fastsatt basert på periodiske aktuarberegninger. Tide har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. I tillegg har Tide noen få ytelsesbaserte pensjonsavtaler som finansieres direkte over drift.

Ytelsesbaserte ordninger

Pensjonskostnader og -forpliktelser blir beregnet av aktuar etter lineær opptjening. Utrekningene er basert på økonomiske forutsetninger for blant annet diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuariemessige forutsetninger om mellom annet dødsrate og frivillig avgang.

Det balanseførte beløpet av pensjoner utgjør summen av netto pensjonsforpliktelse og akkumulerte estimatavvik. Netto pensjonsforpliktelse er forskjellen mellom den beregnede brutto pensjonsforpliktelsen, som representerer en nåverdi av antatte fremtidige pensjonsutbetalinger, og pensjonsmidlene vurdert til virkelig verdi.

Dersom pensjonsmidlene overstiger pensjonsforpliktelsene er

ordningen overfinansiert. Overfinansieringen blir balanseført i den grad det er sannsynlig at denne vil kunne bli brukt til å innfri forpliktelsene i den aktuelle pensjonsordningen.

Aktuarmessige gevinster og tap innregnes i utvidet resultat etterhvert som disse oppstår og vil ikke bli reklassifisert til resultatregnskapet på et senere tidspunkt.

Tide avvirket alle sine fondsfinansierte ordninger høsten 2012, etter dette utgjør verdireguleringene et mindre beløp. Arbeidsgiveravgiften blir kostnadsført ut fra innbetalt pensjonspremie og endring i netto pensjonsforpliktelse i den enkelte pensjonsordning.

Innskuddsordning

Ved innskuddsplaner betaler Tide innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Tide har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger.

s) Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både skatt som skal betales i perioden (betalbar skatt basert på skattemessig resultat for året) og endring i utsatt skatt og utsatt skattefordel. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen. Det er lovverket i de land der Tides datterselskaper eller tilknyttede selskaper opererer og genererer skattepliktig inntekt som er gjeldende for beregning av skattepliktig inntekt.

Det er ved hjelp av gjeldsmetoden beregnet utsatt skatt som 25 prosent (gjeldende skattesats) av de midlertidige forskjellene som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller er utlignet i den grad disse gjelder samme skattesubjekt. Bokført beløp på utsatt skattefordel blir gjennomgått og vurdert ved hver periodeslutt. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til fremføring, er begrunnet med forventet fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan føres opp i balansen er oppført netto.

Skatt på konsernbidrag (selskapsregnskapet)

Skatteeffekten knyttet til konsernbidrag avgitt på grunnlaget av regnskapsårets skattepliktige inntekt blir ført som reduksjon i betalbar skatt og reduksjon utsatt skattefordel/økning utsatt skatt. For mottatt konsernbidrag knyttet til regnskapsårets skattepliktige inntekt blir skatteeffekten ført som økning i betalbar skatt/reduksjon utsatt skattefordel og reduksjon utsatt skatt/økning utsatt skattefordel.

t) Utbytte og konsernbidrag

Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse på det tidspunktet generalforsamlingen vedtar utbytteutdelingen. Tilsvarende gjelder for avgitt konsernbidrag (selskapsregnskapet).

Avgitt konsernbidrag regnskapsføres i selskapsregnskapet i vedtaksåret som en økning av bokført verdi på investeringen i mottakende selskap dersom Tide ASA har direkte eierinteresser i dette selskapet. Dersom Tide ASA ikke har eierinteresser i mottakende selskap føres avgitt konsernbidrag til reduksjon i opptjent egenkapital.

Mottatt konsernbidrag resultatføres i selskapsregnskapet i vedtaksåret dersom Tide ASA har direkte eierinteresser i dette selskapet, og dette er hentet fra akkumulerte resultater i Tide ASAs eierperiode. Dersom konsernbidraget representerer tilbakebetaling av egenkapitalen på konsernetableringstidspunktet, føres mottatt konsernbidrag som reduksjon i investeringens bokførte verdi.

Regnskapsføring av konsernbidrag, i selskapsregnskapet, gitt til eller fra andre enn det nærmeste selskapet blant selskaper i rett opp- eller nedadstigende linje er ikke omfattet av beskrivelsen over.

u) Avsetninger

En avsetning blir regnskapsført når, og bare når:

- selskapet har en gjeldende forpliktelse (legal eller underforstått) som følger av hendelser som har skjedd og
- det er sannsynlighetsovervekt for at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av forpliktelsen,
- og at størrelsen på beløpet kan måles pålitelig.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsrate for skatt som reflekterer nåværende markedsituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

Avsetninger er gjennomgått hver balansedato og nivået reflekterer det beste estimatet på forpliktelsen.

>> **Note 1** Regnskapsprinsipper (forts)*Tapskontrakter*

Tides virksomhet innebærer at det inngås en rekke kontrakter med det offentlige om levering av kollektivtjenester. For flere av disse kontraktene har Tide en stor del av risikoen for utviklingen i flere kostnadsarter (for eksempel renter, lønn og drivstoff). I mange av kontraktene er det innarbeidet reguleringsmekanismer for inntektene for å ta høyde for kostnadsendringer som Tide ikke selv direkte kan påvirke. Imidlertid kan endringer resultere i at kontraktene blir ulønnsomme dersom kostnadene øker i større omfang enn hva reguleringsmekanismene knyttet til inntektene klarer å ta høyde for.

Ved nedskrivningsindikatorer, herunder tap på driften, gjennomføres først en nedskrivningstest på anleggsmidlene i den aktuelle kontrakten etter IAS 36. Deretter måler Tide nåverdien av fremtidige forventede kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter i den enkelte kontrakt, hvorav estimerte utbetalinger omfatter alle uunngåelige fremtidige betalbare driftskostnader. Av- og nedskrivninger, finanskostnader og skatt inkluderes således ikke. I den grad den enkelte kontrakt regnes som en kontantgenererende enhet defineres dermed kontantstrømmen på samme måte som den som legges til grunn i nedskrivningstester for anleggsmidlene, med unntak av at anleggsmidlenes terminalverdi ved utløp av kontraktene ikke tas med. Salgsvederlag for eventuelle realisasjoner av anleggsmidlene inkluderes heller ikke i denne beregningen. Dersom beregningene viser en negativ nåverdi, regnskapsføres dette beløpet som en avsetning. Avsetningen reverseres i takt med eventuell reduksjon av negativ nåverdi i senere perioder.

Dette er ikke tilfelle dersom anleggsmidlene har en lengre levetid enn kontrakten og nedskrivningstesten underbygger bokførte verdier. I slike tilfeller avsettes det ikke for tap på kontraktene isolert sett.

Oversikt over endringer i IFRS siste år**a) Nye og endrede standarder implementert i 2015**

Fra 1. januar 2015 er følgende standarder tatt i bruk: Nye notekrav knyttet til IAS 19 Ytelse til ansatte. Tilleggskravene gjelder fra 1. januar 2015 og knytter seg til den regnskapsmessige behandlingen av bidrag fra ansatte i

ytelsesordninger. Standarden skiller mellom avtaler som er avhengig av service og de som ikke er. Ingen av ordningene til Tide er avhengig av service, bortsett fra to lukkede ordninger som ble overtatt som følge av overdragelsen av Nettbuss Trondheim AS.

For ordningene til Tide vil bidrag fra ansatte i ytelsesordningene redusere estimatavviket som knytter seg til netto pensjonsforpliktelsen. Endringene er innarbeidet i Note 16 og har ikke vesentlig innvirkning på regnskapet.

Nye notekrav knyttet til IFRS 8 Segmentinformasjon. Tilleggskravene gjelder fra 1. januar 2015 og knytter seg til dokumentasjon av vurderinger for segmentoppdelingen og avstemming av eiendeler på segmentnivå mot selskapsnivå.

Hvis flere segment er slått sammen til et aggregert segment må man dokumentere en kort beskrivelse av de ulike segmentene og hvilke økonomiske indikatorer man har vurdert som underbygger at segmentene har likheter økonomisk sett og dermed kan aggregeres til et segment.

Dersom man rapporterer jevnlig om segmenteiendeler til den ledende beslutningstakeren (konsernledelsen) må man også i noten vise en avstemming av eiendeler på segmentnivå mot eiendelene på selskapsnivå.

Endringer er innarbeidet i Note 22 hvor det er lagt til en beskrivelse av hvorfor Tide Buss AS og Tide Verksted AS kan sees på som et segment, Tide Buss Norge.

b) Vesentlige standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder (som Tide vurderer vil påvirker regnskapet) som ikke er trådt i kraft og hvor Tide ikke har valgt tidlig anvendelse

Tide har ikke valgt tidlig anvendelse av noen av de endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger. Vesentlige endringer som Tide vurderer at kan/vil få effekt på regnskap og/eller noteinformasjon omtales i det følgende.

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. Den komplette versjonen av IFRS 9 ble utgitt i juli 2014. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Etter IFRS

9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i to kategorier: de som skal måles til virkelig verdi og de som skal måles til amortisert kost. Målekategori bestemmes ved første gangs regnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller der virkelig verdi-opsjonen er tatt i bruk for en finansiell eiendelforpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i enhetens egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat og ikke i det tradisjonelle resultatet, med mindre dette fører til en situasjon der sammenstilling ikke oppnås ("accounting mismatch"). IFRS 9 medfører en rekke endringer og forenklinger som vil føre til at mulighetene for bruk av sikringsbokføring vil øke. Tide har fortsatt ikke fullt ut vurdert virkningen av IFRS 9. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter, IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2017, men tidlig anvendelse er tillatt. Tide vurderer for tiden virkningen av IFRS 15.

Note 2 Vesentlige estimater og usikkerheter

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er det brukt finansielle forutsetninger som er vurdert til å være realistiske, samt regnskapestimater etter beste skjønn. Estimaten er foretatt av ledelsen under hensyn til den aktuelle usikkerheten knyttet til de underliggende forhold. Dette gjelder særlig for beregning av avskrivninger og nedskrivninger (Note 9). Det vil kunne oppstå situasjoner eller endringer i markedsforhold som kan medføre endrede estimater, og dermed påvirke konsernets eiendeler, gjeld, egenkapital og resultat. Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringen oppstår. Hvis endringene har effekt på fremtidige perioder, fordeles effekten over innværende og fremtidige perioder.

Tide har vurdert usikkerhet knyttet til følgende poster:

Varige driftsmidler og virkelig verdi

Driftsinntektene i Tide er i stor grad knyttet til langsiktige kontrakter (anbud) med betydelige investeringer i varige driftsmidler. Pr 31.12.15 er det foretatt en vurdering av verdien av selskapets varige driftsmidler hvor det kan være indikasjon på varig verdifall (IAS 36).

For å etterprøve balanseførte verdier på varige driftsmidlene er det foretatt beregning av bruksverdi. Bruksverdi er beregnet for hver kontantstrømsgenererende enhet (KGE). Basert på selskapets interne rapporteringsområder og hva som er identifisering av uavhengige inngående kontantstrømmer er hvert anbud i Norge en KGE. Beregning av bruksverdiene er foretatt på de anbudene som det kan være risiko for varig verdifall på anleggsmidlene.

Generelt vil det alltid være usikkerhet knyttet til de fremtidige kontantstrømmene i anbudskontraktene på grunn av endringer i ruteopplegg og usikkerhet knyttet til fremtidig kostnadsutvikling. Følgende vesentlige forutsetninger er lagt til grunn ved utarbeidelse av fremtidige kontantstrømmer i nedskrivingsvurderingene:

- Interne effektiviseringsprosjekter oppnår budsjettert effekt.
- Diskonteringsrente før skatt: 6,5 %

De balanseførte verdiene er sensitive overfor endringer i omtalte forutsetninger både enkeltvis og samlet.

Tide forsøker å påvirke usikkerheten knyttet til ruteopplegget gjennom dialog med oppdragsgiver og fornuftige endringspriser. De fleste anbudskontraktene med offentlige oppdragsgivere inneholder reguleringsklausuler for å avregne deler av variasjonene i kostnadsutviklingen, som for eksempel dieselpriis.

Bruksverdiene er kalkulert som nåverdien av forventede fremtidige kontantstrømmer for hvert anbud. I de fremtidige kontantstrømmene er avtalte kontraktsinntekter og budsjetterte driftskostnader i kontraktens levetid benyttet som utgangspunkt. Utover dette er det innregnet årlige handlingsplaner for kostnadsbesparelser og økt effektivitet i kontraktens levetid. I tillegg er det innregnet økte inntekter knyttet til forventede endringsordrer. Oppnåelse av disse handlingsplanene er avhengige av gjennomføring av konkrete handlinger som både er innenfor selskapets egen kontroll, men også enkelte handlinger som krever aksept fra kontraktsmotpart.

Graden av budsjettoppnåelse og oppnåelse av effektene i handlingsplanene har stor betydning for beregning av bruksverdiene. I modeller med fremskriving av kontantstrømmer over flere år er kontantstrømmene beheftet med usikkerhet omkring oppnåelse. Til grunn for kontantstrømmene er lagt selskapets beste skjønn, underbygget med risikovurderinger og sensitiviteter.

Ved utløpet av kontraktene er det lagt til grunn en gjenkjøpsverdi av brukte busser basert på erfaringer og restverdigarantier fra leverandører.

I kontraktene for anbudene Bergen Sør og Bergen Nord har oppdragsgiver utøvd opsjoner på ytterligere to års drift. I Haugesund har oppdragsgiver anledning til å utøve opsjoner. Konsernet vurderer at det er sannsynlighetsovervekt for at disse opsjonene blir utøvet og har således lagt dette til grunn i de fremtidige kontantstrømmene.

Note 2 Vesentlige estimater og usikkerheter (forts)

I de fremtidige kontantstrømmene er lagt til grunn en årlig vekstrate på 2,5 %. Diskonteringsrenter er satt til 6,5 % før skatt.

Det er historisk foretatt nedskrivninger av driftsmidler på tilsammen 38,5 millioner knyttet til kontrakter som gir negativ nåverdi beregning. Effekten av lavere avskrivningsgrunnlag ville for 2015 utgjort 10 millioner i redusert avskrivning. Dette er ikke reversert, da en ville fått en tilsvarende nedskrivning av de samme kontraktene i 2015 regnskapet.

Summen av bokført verdi og de KGE som er vurdert er MNOK 305.

Sensitivitetsanalyse

For å illustrere usikkerheten som ligger i slike beregninger, er det foretatt sensitivitetsanalyser på utvalgte faktorer i beregningen. Oversikten under viser hvilken effekt de ulike faktorene har hver for seg beregnet i form av endringer i netto nåverdi samlet sett på de anbudene som det er vurdert kan være risiko for varig verdifall på anleggsmidlene:

Tall i MNOK	2015		
	Varians nåverdi	IB nedskrivning	Akkumulert nedskrivning
Rente +1%	-5,9	38,5	39,7
Rente -1%	6,2	38,5	38,5
EBITDA, + 1% av omsetning	24,4	38,5	38,5
EBITDA, - 1 % av omsetning	-24,4	38,5	52,8
EBITDA, + 5 MNOK p.a. per kontrakt	58,1	38,5	38,5
EBITDA, - 5 MNOK p.a. per kontrakt	-58,1	38,5	80,9

Note 3 Kontraktsinntekter og spesifikasjon av andre driftsinntekter

Geografisk fordeling	Konsern	
	2015	2014
Innenlandske oppdragsgivere - Fylker og kommuner	1 402 347	1 302 434
Utenlandske oppdragsgivere - Offentlige trafikkselskap	549 335	559 443
Sum kontraktsinntekter	1 951 682	1 861 877

Spesifikasjon av andre driftsinntekter

Tide ASA	2015	2014
Utleie av lokaler	1 386	1 257
Administrative tjenester	36 767	35 324
Andre driftsinntekter	1 877	2 021
Sum andre driftsinntekter	40 030	38 602

Konsern	2015	2014
Rep/service busser	23 437	27 693
Utleie av buss	38 034	39 894
Kompensasjon/godtgjørelse	16 198	3 717
Salg drivstoff	-	3 090
Utleie av lokaler	2 374	2 252
Andre driftsinntekter	47 461	30 356
Sum andre driftsinntekter	127 503	107 002

Note 4 Varekostnad

I 2015 er kostnad for undertransport rapportert under varekjøp, tidligere år er undertransport kostnadsført under andre driftskostnader. Tallene for 2014 er omarbeidet.

Offentlige oppdragsgivere	Konsern	
	2015	2014
Varekjøp	11 980	6 564
Bonus varekjøp	-5 547	-1 483
Deleforbruk	82 309	64 478
Fremmede tjenester	34 123	30 881
Undertransport	132 498	124 962
Sum varekostnad	255 363	225 402

Note 5 Resultat per aksje (NOK)

	Tide ASA	
	2015	2014
Årsresultat	-537 054	-2 860 064
Årsresultat per aksje (NOK)	-0,02	-0,13

	Konsern	
	2015	2014
Årsresultat	10 288 795	13 277 856
Årsresultat per aksje (NOK)	0,46	0,59
Antall aksjer		
Antall utstedte aksjer 31.12.	22 558 556	22 558 556
Antall egne aksjer 31.12.	1 000	1 000
Veid gjennomsnitt av antall utstedte aksjer	22 559 556	22 559 556

Utvannet resultat per aksje

Ved beregning av utvannet resultat per aksje benyttes et veid gjennomsnitt av antall utstedte aksjer i omløp, regulert for effekten av konvertering av alle potensielle aksjer som kan medføre utvanning. Tide ASA har ikke hatt slike potensielle aksjer i periodene som er angitt. Utvannet resultat per aksjer er således identisk med resultat per aksje.

Note 6 Lønnskostnader, antall ansatte, ytelser og lån til ansatte

Lønnskostnader	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Lønn	17 662	20 012	1 113 394	1 042 231
Arbeidsgiveravgift	2 469	2 686	141 580	124 538
Pensjonskostnader	555	2 755	71 491	73 430
Andre ytelser	3 610	3 928	53 096	46 628
Sum	24 296	29 381	1 379 560	1 286 827
Gjennomsnittlig antall årsverk	20	21	2 576	2 552

Konsern er pliktig til å ha tjenstepensjon etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Kravene til tjenstepensjon er oppfylt i konsern og de underliggende selskapene.

Oversikt over samlet godtgjørelse til konsernledelse, styret og revisor

Konsernledelse		2015			
		Lønn	Natural- ytelser	Opptjente pensjons rettigheter	Samlet godtgjørelse
Roger R. Hørkestad	Konsernsjef	2 412	56	213	2 682
Ståle Rene ¹⁾	Finans- og økonomidirektør	528	6	42	576
Øystein Disch Olsrød ²⁾	Finans- og økonomidirektør	1 114	18	77	1 209
Stein A. Jakobsen	Driftsdirektør	1 228	16	90	1 333
Flemming Jensen	Adm. direktør Tide Bus Danmark A/S	2 236	-	58	2 294
Julie Steinum ³⁾	HR-direktør	449	5	29	483
Jan Helge Sandvåg	Teknisk sjef	933	11	52	996
Hege Sandtorv	Kommersiell direktør	923	10	51	985
Konsernledelsen samlet	Arbeidsgiveravgift	1 385	17	-	1 402
Sum godtgjørelse		11 209	139	612	11 960

Konsernledelse		2014			
		Lønn	Natural- ytelser	Opptjente pensjons rettigheter	Samlet godtgjørelse
Roger R. Hørkestad	Konsernsjef	1 972	15	214	2 201
Øystein Disch Olsrød	Finans- og økonomidirektør	1 293	7	104	1 404
Stein A. Jakobsen ⁴⁾	Driftsdirektør	930	4	82	1 017
Flemming Jensen	Adm. direktør Tide Bus Danmark A/S	2 121	-	58	2 179
Janicke Stople ⁵⁾	HR-direktør	987	4	84	1 075
Jan Helge Sandvåg	Teknisk sjef	924	4	61	989
Hege Sandtorv ⁶⁾	Kommersiell direktør	684	3	55	742
Konsernledelsen samlet	Arbeidsgiveravgift	1 257	5	-	1 262
Sum godtgjørelse		10 168	43	657	10 870

Opptjente pensjonsrettigheter representerer her premie til innskuddsordning.

- 1) Ansatt som Finans- og økonomidirektør 18.08.2015
- 2) Sluttet som Finans- og økonomidirektør 18.10.2015
- 3) Ansatt som HR-direktør 01.06.2015
- 4) Ansatt som Driftsdirektør 17.03.2014
- 5) Sluttet som HR-direktør 31.12.2014
- 6) Ansatt som Kommersiell direktør 03.03.2014

Utvalgte ledere i konsernledelsen fikk utbetalt bonus i 2015. Det ble ikke utbetalt bonus i 2014.

Det er ikke gitt lån/sikkerheter til styreleder, konsernsjef eller andre nærstående parter, se Note 21 for ytterligere informasjon.

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personell

Styret har behandlet retningslinjene og hovedprinsippene for lederavlønning i konsernet. Disse er oppsummert slik:

- Konsernsjefens lønn vurderes årlig og fastsettes av styret i Tide ASA.
- Øvrige lønninger i konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen. Konsernlederne lønnes individuelt og lønnen vurderes og fastsettes årlig.
- Resultatbonusavtale foreligger for utvalgte deler av konsernledelsen. Det kan utbetales en årlig bonus etter avtalte kriterier på maksimalt to ganger månedslønnen. Hovedkriteriene er knyttet opp mot resultatoppnåelse, personlig utvikling samt personalledelse og trivsel.
- Konsernledelsen er tilknyttet selskapets pensjons- og personalforsikringsordninger.
- Konsernsjefen har avtale om ett års etterlønn ved avtale om fratredelse.
- Konsernlederne har ordning for hjemmekontor, mobiltelefon og aviser.
- Det er ingen tildeling av aksjer, tegningsretter, opsjoner eller andre former for godtgjørelse som er knyttet til aksjer eller utvikling av aksjekursen i konsernet.
- Det kommer ingen andre variable elementer i godtgjørelsen eller særskilte ytelser i tillegg til basislønnen.
- Styret er gjort kjent med alle elementer i fastsettelsen av lederlønningene.

Godtgjørelse til styret	2015
Ingvald Løyning (styrets leder)	-
Yuhong Hermansen (styrets leder)	225
Christine Rødsæther	125
Frode Sælen *) **)	140
Dagfinn Haga	125
Karstein Bremnes **)	175
Marianne Skår-Teigen	125
Sverre Gjessing	125
Tatiana Østensen **)	140
Sum godtgjørelse	1 180

Godtgjørelse til styret	2014
Steinar Madsen (styrets leder *)	225
Roald Georg Bergsaker	125
Christine Rødsæther	125
Frode Sælen *) **)	125
Harald Grimelund	3
Dagfinn Haga	125
Karstein Bremnes **)	160
Ragnhild Jansbu Fresvik	125
Marianne Skår-Teigen	125
Sum godtgjørelse	1 138

*) Godtgjørelse inkluderer vederlag for arbeid i revisjonsutvalget. Revisjonsutvalget mottar godtgjørelse etterskuddsvis.

**) Godtgjørelse inkluderer vederlag opptjent pr møte.

Utbetalt styrehonorar 2015 baserer seg på generalforsamling avholdt 23.04.2015. Honorar for det nye styret valgt på generalforsamling 2015 vil bli utbetalt og belastet regnskapet for 2016.

Note 7 Spesifikasjon av andre driftskostnader

Tide ASA	2015	2014
Leie lokaler	4 422	4 006
Renhold, vedlikehold, utstyr	7 090	3 640
Lisenser og abonnement	1 778	1 900
Diverse honorar	2 820	2 294
Annonser, reklame, trykksaker etc.	1 086	1 323
Andre driftskostnader	1 626	1 458
Sum andre driftskostnader	18 822	14 621

Konsern	2015	2014
Drivstoff, smørelje	232 397	257 102
Reparasjoner, vedlikehold, utstyr	66 640	49 052
Andre rutekostnader	43 353	45 398
Husleiekostnader	69 507	63 608
Fremmedetjenester	27 830	25 174
Andre driftskostnader	90 597	70 445
Sum andre driftskostnader	530 323	510 772

Kostnadsført godtgjørelse til revisor	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Lovpålagt revisjon	125	473	1 226	1 806
Andre attestasjonstjenester	-	-	166	22
Skatterådgiving	-	-	75	52
Andre tjenester	134	295	261	444
Sum godtgjørelse til valgt revisor (eksklusiv merverdiavgift)	259	768	1 728	2 324

Note 8 Netto finansposter

Finansinntekter og -kostnader	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Renteinntekter	664	345	934	402
Renteinntekter fra foretak i samme konsern	1 960	2 487	-	-
Realisert valutagevinst	-	1 784	-	440
Andre finansinntekter	5 708	1 410	2 527	3 164
Sum finansinntekt	8 332	6 026	3 461	4 006
Rentekostnad lån	-	4	21 418	28 529
Rentekostnad til foretak i samme konsern	1 259	1 265	-	-
Rentekostnad finansielle leieavtaler	-	-	-	2 692
Andre finanskostnader	3 730	2 934	8 701	6 636
Sum finanskostnader	4 989	4 203	30 118	37 857
Sum netto finansposter	3 343	1 823	-26 657	-33 851

Det er ikke balanseført finansutgifter på kvalifiserende eiendeler.

Note 9 Varige driftsmidler

Tide ASA	Eiendommer	Inventar	Sum
Anskaffelseskost			
Balanse 01.01.2014	33 699	30 898	64 596
Tilgang	-	272	272
Avgang	1 461	-	1 461
Sum anskaffelseskost 31.12.2014	32 238	31 170	63 407
Balanse 01.01.2015	32 238	31 170	63 407
Tilgang	-	14 481	14 481
Avgang	-	-	-
Sum anskaffelseskost 31.12.2015	32 238	45 651	77 888
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger			
Balanse 01.01.2014	30 439	28 397	58 837
Årets avskrivninger	48	1 487	1 535
Avgang	-	-	-
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2014	30 487	29 884	60 371
Balanse 01.01.2015	30 487	29 884	60 371
Årets avskrivninger	39	1 322	1 361
Avgang	-	-	-
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2015	30 526	31 205	61 732
Balanseført verdi			
Balanse 01.01.2014	3 259	2 501	5 760
Balanse 31.12.2014	1 750	1 286	3 036
Balanse 01.01.2015	1 750	1 286	3 036
Balanse 31.12.2015	1 711	14 445	16 156

>>

>> Note 9 Varige driftsmidler (forts)

Konsern	Leide busser	Busser	Eiendommer	Inventar	Sum
Anskaffelseskost					
Balanse verdi 01.01.2014	98 964	2 489 328	68 604	123 799	2 780 695
Tilgang	-	8 146	310	4 962	13 418
Avgang	26 747	115 892	1 012	-	143 651
Omregningsdifferanse	4 753	37 636	-	1 439	43 828
Sum anskaffelseskost 31.12.2014	76 970	2 419 218	67 902	130 200	2 694 290
Balanse 01.01.2015	76 970	2 419 218	67 902	130 200	2 694 290
Tilgang	651	6 502	-	21 098	28 251
Avgang	-	156 568	3 654	-	160 221
Omregningsdifferanse	7 219	30 399	-	1 235	38 854
Sum anskaffelseskost 31.12.2015	84 840	2 299 552	64 248	152 533	2 601 173
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger					
Balanse 01.01.2014	34 608	1 388 524	44 441	100 789	1 568 361
Årets avskrivninger	8 522	167 075	2 188	8 028	185 812
Avgang	-	115 443	-	-	115 443
Omregningsdifferanse	428	15 984	-	1 068	17 480
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2014	43 558	1 456 139	46 628	109 884	1 656 210
Balanse 01.01.2015	43 558	1 456 139	46 628	109 884	1 656 210
Årets avskrivninger	11 922	158 977	2 025	7 304	180 228
Årets nedskrivninger	-	1 500	-	-	1 500
Avgang	-	90 684	2 402	-	93 086
Omregningsdifferanse	4 183	15 629	-	1 072	20 884
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2015	59 663	1 541 561	46 252	118 260	1 765 736
Balanseført verdi					
Balanse 01.01.2014	64 356	1 100 804	24 164	23 010	1 212 333
Balanse 31.12.2014	33 412	963 078	21 273	20 316	1 038 081
Balanse 01.01.2015	33 412	963 078	21 273	20 316	1 038 081
Balanse 31.12.2015	25 177	757 991	17 997	34 273	835 437

*) Nedskrivninger knytter seg til anbudskontrakter og busser som ikke er i bruk. Se Note 2 for mer informasjon.

I 2015 ble infrastruktur tilhørende Trolleybussene solgt med en salgsgvinst på 19 MNOK.

Varige driftsmidler er pantsatt som sikkerhet for langsiktig gjeld, se Note 17.

Busser holdt for salg

I løpet av 2015 er busser holdt for salg realisert og TNOK 1500 i tidligere nedskrivninger knyttet til dette er blitt løst opp.

Investeringsforpliktelser pr. 31.12.:**2015**

Konsernet har investeringsforpliktelser på nye busser for totalt 490 MNOK pr 31.12.2015.

Note 10 Datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Datterselskaper	Forret- nings kontor	Eier- og stemme- andel 31.12.15	Eier- og stemme- andel 31.12.14	Antall aksjer	Innskutt egen- kapital	Balanse- ført verdi aksjer i datter	Balanse- ført verdi aksjer i datter- datter	Års- resultat 2015	Bokført egen kapital 31.12 2015
Tide Buss AS	Bergen	100 %	100 %	5 178	267 335	372 592	-	23 526	345 601
Tide Verksted AS	Bergen	100 %	100 %	2 500	13 273	-	39 626	-11 128	12 135
Bergen Bilbergning AS*	Bergen	51 %	IA	511	271	-	271	-40	301
Tide Bane AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	100	-1	83
Kystbussen AS	Bergen	100 %	100 %	100 000	100	-	100	1	100
Neste Blåne AS	Bergen	100 %	100 %	100 000	120	-	120	1	96
Tide Bus Danmark A/S	Odense	100 %	100 %	10 000	39 634	66 297	-	5 046	67 163
Tide Reiser AS (stiftet 2010)	Bergen	100 %	100 %	1	100	100	-	1	97
Tide Eiendom Hordaland AS	Bergen	100 %	100 %	100	2 274	3 648	-	914	8 908
Tide Eiendom Voss AS	Bergen	100 %	100 %	100	1 266	2 024	-	282	1 652
Sum alle datterselskaper					324 472	444 662	40 217	18 601	436 136

* Bergen Bilbergning AS ble opprettet 17.06.2015 og er eiet 51,1 % av Tide Verksted AS.

Felleskontrollert virksomhet									
WDV 44 AS	Bergen	50 %	50 %	30	800	800		-18	683
Sum felleskontrollerte virksomheter					800	800		-18	683

Årsregnskapet til WDV 44 AS er ført etter kostmetoden da selskapets størrelse er uvesentlig for konsernet.

Note 11 Varelager

Konsern	2015	2014
Diesel	4 358	6 423
Smøreolje	813	626
Dekk, deler og rekvisita	20 848	16 736
Sum	26 019	23 785
Ukurans		
Balanseverdi 01.01.2015	-742	-450
Nye nedskrivninger innregnet gjennom året		-292
Nedskrivninger reversert grunnet solgt vare	205	
Balanse 31.12.2015	-537	-742

Note 12 Kortsiktige fordringer

Hovedvekt av kundene er fylkeskommunale med kredittid på 30 dager. Tapsvurdering avsettes på grunnlag av en individuell vurdering basert på blant annet analyser med historikk og aldersfordelt liste.

	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Kundefordringer				
Kundefordringer til pålydende	452	2 988	185 312	169 640
Avsetning tap	-	-	2 307	2 516
Sum	452	2 988	183 005	167 125
Bevegelse i avsetning tap				
Balanse 01.01.2015	-	-	2 516	1 374
Årets konstaterte tap	28	-	771	429
Innkomet på tidligere tapsførte fordringer	-	-	-	-
Endring i avsetning tap på fordringer	-	-	-600	1 082
Sum resultatført tap	28	-	1 145	2 027

Se Note 20 for aldersfordeling og kredittrisikovurdering.

	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Andre kortsiktige fordringer				
Forskuddsbetalte utgifter	1 801	1 766	5 030	27 875
Opptjente inntekter	-	600	28 450	12 607
Tilskudd	-	-	-	306
Sjåfør oppgjør	-	-	2 985	3 031
Konsernfordringer	-	38 501	-	-
Til gode merverdiavgift	1 294	1 171	-	-27
Andre kortsiktige fordringer	757	27	32 587	13 967
Sum	3 852	42 063	69 052	57 761

Note 13 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Opptjente feriepenger og variable lønnskostnader	1 764	1 859	121 484	118 534
Konserngjeld	212	60 543	-	-
Utestående oppgjør til oppdragsgivere	-	-	15 762	18 754
Påløpte renter	-	-	2 603	3 769
Skyldig mva	-	-	-	-
Andre påløpte kostnader	37 155	3 419	59 840	84 957
Sum	39 121	65 821	199 689	226 015

Note 14 Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon

Aksjekapital og overkurs	2015	2014
Antall aksjer	22 559 556	22 559 556
Pålydende	kr 0,90	kr 0,90
Aksjekapital	20 304	20 304
Overkurs	295 418	295 418
Sum	315 721	315 721

>>

Enhver aksje har de samme rettighetene. Selskapet har ingen vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller begrenser stemmeretten.

>> Note 14 Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon (forts)

Aksjonærstruktur i Tide ASA 31.12.15	Antall aksjer	Eierandel
Det Stavangerske Dampskibsselskab AS	11 000 572	48,76 %
Folke Hermansen AS	6 250 000	27,70 %
Sparebanken Vest	2 175 600	9,64 %
YTF Avd 80	539 820	2,39 %
Hagland Invest AS	147 700	0,65 %
Middelboe AS	145 241	0,64 %
Mar-Theco AS	71 500	0,32 %
Nordea Liv Norge AS	58 600	0,26 %
Voss Kommune	37 000	0,16 %
Thorleif Haga	30 520	0,14 %
Arnlaug Flesland Standal	22 090	0,10 %
Inger Flesland Strass	21 950	0,10 %
Johannes Utne	21 923	0,10 %
Bjørn Ove Børnes	16 070	0,07 %
Håvard Magnus Liland	15 340	0,07 %
Odd Reidar Øie	14 772	0,07 %
Ovata AS	14 081	0,06 %
Randi Jebsen Arnesen	14 000	0,06 %
Jan Ingolf Eliassen	13 618	0,06 %
Forenede Forvaltning AS	13 366	0,06 %
Sum 20 største aksjonærer	20 623 763	91,42 %
Øvrige aksjonærer	1 935 793	8,58 %
Totalt antall aksjer	22 559 556	100,00 %

Aksjer eid av styremedlemmer inkl. nærstående i Tide ASA	31.12.2015	31.12.2014
Karstein Bremnes	13 155	13 155
Christine Rødsæther	10 000	-
Harald Grimelund	1 440	1 440
Dagfinn Haga	130	130
Sum antall aksjer	24 725	14 725

Aksjer eid av ledende ansatte inkl. nærstående i Tide ASA	31.12.2015	31.12.2014
Roger Harkestad	11 055	11 055
Jan-Helge Sandvåg	260	260
Sum antall aksjer	11 315	11 315

Aksjer i eget eie pr 31.12.2015	31.12.2015	31.12.2014
Aksjer eid av Tide ASA	1 000	1 000

Det har ikke vært endringer i beholdningen som er eiet av Tide ASA

Note 15 Utbytte

Tide ASA

Utbetalt utbytte:	2015	2014
NOK per aksje	0,20	-
Utbetalt utbytte NOK (eks. egne aksjer)	4 511 711,20	-
Foreslått utbytte til godkjenning i generalforsamlingen (ikke regnskapsført som en forpliktelse per 31.12.):		
NOK per aksje	0,20	0,20
Samlet utbytte NOK	4 511 711,20	4 511 711,20

Note 16 Pensjoner

Tjenestepensjonsordninger i Tide konsern

Tide konsern har innskuddsbaserte foretakspensjonsordninger i livsforsikringsselskap for alle ansatte. Foretakspensjonsordningene oppfyller kravene i lov om Obligatorisk Tjenestepensjon (OTP).

Innskuddsbasert pensjonsordning

Ansatte i de norske konsernselskapene opptjener rettigheter i en innskuddsbasert pensjonsordning. Årlige innskudd til alderspensjon utgjør for hvert medlem 5% av lønn i intervallet 1G til 6G, og 8% av lønn i intervallet 6G til 12G. Ordningen inkluderer uførepensjon (62% av pensjonsgrunnlaget) og barnepensjon. Det ytes innskuddsfritak ved arbeidsuførhet. Den ansatte yter en egenandel på 2 %.

Ytellesbaserte pensjonsforsikringer til ansatte overtatt i forbindelse med virksomhetsoverdragelse (NettBuss Trondheim AS)

Virksomhetsoverdragelsen medførte videreføring av to lukkede ytelsesordninger for de ansatte som ble virksomhetsoverdratt fra NettBuss Trondheim AS. Det ble etablert en kompensasjonsordning som sikrer at Tide Buss AS får dekket merkostnadene utover en premie dersom de ansatte var medlemmer av en kollektiv innskuddsordning med vilkår og risikodekninger som avtalt i Bussbransjeavtalen. Regnskapsmessig bruttoføres pensjonsforpliktelsen som en ytelsesordning, men finansieringen gjennom kompensasjon føres som en fordring mot oppdragsgiver, AtB AS. I resultatregnskapet fremgår ordningen med en kostnad lik nevnte tilskuddsplan. Ordningene omfatter 20 personer, hvorav 13 er aktive.

Avtalefestet pensjon

Tide konsern har selskaper som er tilknyttet ordningen med avtalefestet førtidspensjon (AFP). Ny AFP-tilskottslov ble vedtatt 19. februar 2010 og trådte i kraft straks. Gammel AFP i privat sektor ble lukket og erstattet av den nye ordningen ved utgangen av 2010.

Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning, hvor foretakene skal innregne sin proporsjonale andel av ordningens forpliktelser, midler og kostnad. Det foreligger ikke tilstrekkelig informasjon for måling av ordningen eller et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering mellom de deltakende foretak i ordningen. Ordningen innregnes derfor som en innskuddsordning. Hvorvidt det senere er grunnlag for balanseføring av forpliktelsene i denne ordningen, er avhengig av om det finnes en konsekvent og pålitelig allokeringsnøkkel og om det nødvendige datagrunnlaget kan fremskaffes.

Tide-selskapene som var tilsluttet Fellesordningen under den gamle AFP-ordningen, er pålagt premie og egenandeler for å sluttfinansiere pensjonsutgifter i den gamle ordningen. Denne underdekningen har det vært avsatt for i det enkelte selskapsregnskap. Pr 31.12.2014 var avsetningen for underdekningen 16,5 tnok for Tide ASA og 1,4 millioner for konsernet. Den gamle AFP-ordningen ble utfaset i 2015. Det er ingen avsetninger knyttet til den gamle AFP-ordningen pr 31.12.2015

Driftspensjoner

Konsernet har forpliktelser knyttet til lønn over 12G som gjelder deler av konsernledelsen. I tillegg er det noen forpliktelser som gjelder tidligere ansatte om førtidspensjonering som finansieres og utbetales over driften. Dette utgjør i alt 8 personer for morselskapet og 20 personer for konsernet. Gjennomsnittlig alder på disse i morselskapet er 76,7 år. Ordningen er finansiert direkte over drift.

Pensjon til konsernsjef

Konsernsjef har ikke egen pensjonsordning, se Note 6.

Arbeidsgiveravgift

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser inkluderer arbeidsgiveravgift.

>>

>> Note 16 Pensjoner (forts)

Tide ASA

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	2015	2014
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner	12 124	14 608
Arbeidsgiveravgift	1 709	2 060
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	13 833	16 667
Endring i balanseført forpliktelse		
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	16 667	18 621
Finanskostnader	-677	1 224
Årets innbetaling til ordningene	-2 157	-3 178
Balanseført forpliktelse 31. desember	13 833	16 667
Netto pensjonskostnad		
Netto finanskostnad	-593	695
Administrative kostnader	-	-
Arbeidsgiveravgift	-84	98
Resultatført kostnad	-677	793
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad	1 232	1 961

Tide ASA sine pensjonsforpliktelser er usikret.

Konsern

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Usikret		Sikret		Sum	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Innskuddsplaner	13 195	17 770	2 638	5 286	15 833	23 056
Arbeidsgiveravgift	1 861	2 506	372	745	2 232	3 251
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	15 056	20 276	3 010	6 031	18 066	26 307
Endring i balanseført forpliktelse						
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	20 276	24 665	6 031	8 605	26 307	33 270
Resultatførte kostnader	-2 224	998	-1 722	169	-3 946	1 167
Årets innbetaling til ordningene	-2 996	-5 387	-1 299	-2 743	-4 296	-8 130
Balanseført forpliktelse 31. desember	15 056	20 276	3 010	6 031	18 066	26 307
Netto pensjonskostnad						
Servicekostnad	-	-	714	835	714	835
Netto finanskostnad	-1 949	875	-2 249	-740	-4 198	135
Administrative kostnader	-	-	29	61	29	61
Arbeidsgiveravgift	-275	123	-216	13	-491	137
Resultatført kostnad	-2 224	998	-1 722	169	-3 946	1 167

Note 16 Pensjoner (forts)

	2015	2014
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad	75 437	72 263
Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn		
Diskonteringsrente	2,50 %	2,30 %
Lønnsvekst	2,50 %	2,30 %
Regulering av opptjent pensjon i folketrygden	2,25 %	2,50 %
Regulering av pensjoner under utbetaling	2,25 %	2,50 %
Sannsynlig avgang (over/under 40 år)	0-8 %	0-8 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %

Forventet premieinnbetaling kommende år	Tide ASA	Konsern
Ytelsesbaserte pensjonsordninger	619	649
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	1 313	41 480
Avtalefestet pensjon	245	17 204
Sum	2 178	59 333

Note 17 Rentebærende gjeld og pantsettelse

Gjeld sikret med pant	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Gjeld sikret med pant	-	-	401 301	543 503
Bokført verdi av pantsatte eiendeler				
Fordringer	-	-	165 836	152 119
Kjøretøy og annet driftsløsøre	-	-	708 528	715 772
Sum	-	-	874 364	867 891

Langsiktig gjeld	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Pantelån	-	-	401 301	543 503
Forpliktelser fra finansielle leiekontrakter	7 328	-	69 979	100 423
Annen langsiktig gjeld	-	-	10 361	15 085
Ikke rentebærende gjeld (depositum)	-	-	150	150
Sum langsiktig gjeld	7 328	-	481 791	659 161
Første års avdrag langsiktig gjeld	3 174	-	114 683	151 741
Sum langsiktig gjeld ekskl. første års avdrag	4 154	-	367 107	507 420
Amortisering av lånekostnader	-	-	75	136
Sum langsiktig gjeld ekskl. første års avdrag og amortisering	4 154	-	367 034	507 283

Av langsiktig gjeld for konsernet pr 31.12.15 er 275 708 tnok i norske kroner. Resterende gjeld er i danske kroner.

Gjeld knyttet til balanseførte leieavtaler gjelder i hovedsak finansiering av busser. I tillegg er leieavtale knyttet til ERP system balanseført.

Rente

Effektiv rentesats (vektet gjennomsnitt) utgjør 3,69% i 2015 mot 4,46 % i 2014.

Tide har inngått flere rentebytteavtaler for å redusere risiko knyttet til flytende rente, se Note 20.

Finansielle lånebetingelser

Konsernet har et vilkår knyttet til lånebetingelser mot hovedbank om at samlet rentebærende gjeld i forhold til EBITDA ikke skal overstige 4 ved utløp av hvert kvartal. Lånevilkåret er tilfredsstillt gjennom året.

Nedbetalingsplan	Pantelån		Finansielle leieavtaler	
	Tide ASA	Konsern	Tide ASA	Konsern
2016	-	101 901	3 174	12 783
2017	-	120 154	3 302	13 199
2018	-	169 706	852	10 262
2019	-	3 609	-	9 645
2020	-	3 609	-	19 203
Sum år 2016- 2020	-	398 979	7 328	65 092
Gjeld som forfaller senere enn 5 år	-	2 322	-	4 888
Sum rentebærende langsiktig gjeld	-	401 301	7 328	69 979

Note 17 Rentebærende gjeld og pantsettelse (forts)

Rentebærende gjeld	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner/pantegjeld	-	-	286 617	391 762
Langsiktig gjeld knyttet til balanseførte leieavtaler	4 154	-	69 979	100 423
Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-
Første års avdrag langsiktig gjeld eks. renter	3 174	-	114 684	151 741
Annen langsiktig gjeld	-	-	10 361	15 085
Konsernintern rentebærende gjeld	51 077	37 551	-	-
Brutto rentebærende gjeld	58 405	37 551	481 641	659 011
Rentebærende eiendeler	1 739	1 613	97 543	113 561
Konsernintern rentebærende fordring	-	21 901	-	-
Netto rentebærende gjeld/(eiendeler)	56 666	14 037	384 098	545 450

Trekkrettigheter

Tilgjengelig ubenyttet trekkrettighet i konsernet var på 169 MNOK pr. 31.12.15 (137 MNOK pr. 31.12.14)

Operasjonelle leieavtaler (konsern)

Operasjonelle leieavtaler er benyttet ved anskaffelse av busser. Leieavtalene på bussene er av ulik varighet, med et gjennomsnitt på åtte år, med mulighet til å fornye avtalene når de går ut. Leieavtalene inneholder ikke restriksjoner på selskapets utbytte- eller finansieringsmuligheter. Viser til Note 23 for mer informasjon om operasjonell leasing.

Oversikt over fremtidig minimumsleie	Nåverdi		Nominell verdi	
	2015	2014	2015	2014
Forfall innen 1 år	615	775	646	814
Forfall mellom 2 og 5 år	2 089	2 164	2 451	2 558
Forfall senere enn 5 år	176	185	244	247
Fremtidig minimumsleie	2 879	3 124	3 341	3 619
Fremtidig finanskostnad	1 606	1 882	1 606	1 882

Note 18 Skatt

Endring i balanseført utsatt skatt	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Balanseført verdi 01.01.	-2 886	-973	-23 051	-20 917
Resultatført utsatt skatt i perioden	-568	-584	6 924	-2 079
Utsatt skatt ført direkte mot egenkapitalen	-	-1 329	2 224	-56
Balanseført verdi 31.12.	-3 455	-2 886	-13 903	-23 051

Endring i utsatt skatt	Tide ASA							
	Drifts- midler	Goodwill	Pensjo- ner	Konsern- bidrag	Gevinst- og taps konto	Under- skudd til frem- føring	Annet	Sum
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2013	-2 463	-85	-5 000	369	6 205	-	2	-973
Resultatført i perioden	-290	42	500	-	-836	-	-	-584
Belastet egenkapitalen	-	-	-	-1 329	-	-	-	-1 329
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2014	-2 752	-43	-4 500	-960	5 368	-	2	-2 886
Resultatført i perioden	1 336	-44	1 042	959	-1 392	-637	-1 832	-568
Belastet egenkapitalen	-	-	-	-	-	-	-	-
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2015	-1 417	-87	-3 458	-1	3 976	-637	-1 830	-3 455

Endring i utsatt skatt	Konsern								
	Drifts- midler	Goodwill	Pensjo- ner	Gevinst og taps- konto	Derivater	Immateri- elle eiendeler	Under- skudd til frem- føring	Annet	Sum
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2013	63 150	896	-11 959	18 673	-2 289	6 319	-82 664	-13 044	-20 917
Resultatført i perioden	-1 119	42	2 017	-621	-836	-	935	-2 496	-2 079
Ført over utvidet resultat	-	-	-	-	-56	-	-	-	-56
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2014	62 031	938	-9 942	18 052	-3 181	6 319	-81 729	-15 540	-23 051
Resultatført i perioden	-5 393	-44	2 587	-644	-1 392	-637	7 258	5 189	6 924
Ført over utvidet resultat	-	-	-	-	758	-	-	-	758
Belastet egenkapitalen	-	-	-	-	-	-	1 060	406	1 466
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2015	56 638	894	-7 355	17 408	-3 815	5 682	-73 412	-9 945	-13 903

Tide sitt fremførbare underskudd knytter seg til virksomheten i Norge og Danmark. Det er ingen tidsbegrensning knyttet til dette.

Note 18 Skatt (forts)

	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Betalbar skatt	-	-	6 025	4 942
Endring utsatt skatt	-568	-1 530	-1 888	-626
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-	-	-435	-16
Sum skattekostnad	-568	-1 530	3 701	4 300
Betalbar skatt av skattepliktig inntekt	-	-	6 025	3 544
Utnyttet skattemessig underskudd	-	-	-6 025	-
Sum betalbar skatt i balansen	-	-	-	3 544
Avstemming av nominell mot faktisk skattekostnad				
Resultat før skatt	-1 105	-4 391	13 990	17 578
Forventet skattekostnad	-298	-1 185	3 772	4 968
Effekt av ulik skattesats mellom land	-	-	-72	-1 226
Skatteeffekt av følgende poster:				
Permanente forskjeller	-546	-358	-535	1 584
Endring i utsatt skatt som følge av endret skattesats	276	14	1 073	-1 011
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-	-	-538	-16
Skattekostnad	-568	-1 530	3 701	4 300

Note 19 Garanti- og kausjonsansvar

	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Husleigaranti	1 900	2 500	1 900	2 500
Selvskyldnerkausjon (konsernselskaper)	747 975	653 347	-	-
Skattetrekk kemnere	2 300	2 300	48 900	48 900
Garanti til DSB	-	-	1 160	1 092
Garanti til Fyn Bus Danmark	-	-	22 812	21 476
Garanti til Sydtrafik Danmark	-	-	36 095	33 980
Garanti til Haderslev kommune	-	-	2 430	2 288
Møre og Romsdal Fylkeskommune	-	-	7 000	7 000
Hordaland Fylkeskommune	-	-	131 054	115 666
Rogaland Fylkeskommune	-	-	10 052	10 052
Vestviken Kollektivtrafikk AS	-	-	25 652	25 652
AtB AS	-	-	10 000	10 000
Andre	8 000	8 000	8 500	8 500
Sum	760 175	666 147	305 555	287 106

Tide ASA er solidarisk ansvarlig selvskyldnerkausjonist sammen med datterselskaper for konsernkontoen overfor Nordea.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring

Formål og art

Tide benytter finansielle instrumenter til flere formål, herunder å fremskaffe kapital til investeringer i konsernets virksomhet. Konsernet står foran kapitalintensive investeringer i forbindelse med anbudskonkurranse på rutekjøring. Anvendelse av finansielle instrumenter vurderes forløpende av konsernledelsen.

Virkelig verdi av Tides finansielle instrumenter

Balanseført verdi av selskapets finansielle instrumenter vurderes i all hovedsak til amortisert kost og virkelig verdi. Virkelig verdi av finansielle eiendeler klassifisert

som "tilgjengelig for salg" er fastsatt som siste kjente omsetningsverdi på balansedagen. Virkelig verdi av rentebytteavtaler er estimert til nåverdien av fremtidige kontantstrømmer, beregnet ved bruk av swaprenten på balansedagen. Den virkelige verdien på disse avtalene innhentes fra selskapets bankforbindelse. Se under for ytterligere informasjon. Balanseført verdi av kontanter og kontantekvivalenter er tilnærmet lik virkelig verdi tatt hensyn til instrumentenes korte forfallstid. Tilsvarende er tilfelle for virkelig verdi av kortsiktige fordringer og gjeld. For rentebærende langsiktige fordringer, er virkelig verdi vurdert til fordringens bokførte verdi.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter etter kategori

Tide ASA 2015

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 956	1 956
Kundefordringer	452	-	-	452
Andre kortsiktige fordringer	3 852	-	-	3 852
Kontanter og bankinnskudd	1 739	-	-	1 739
Sum	6 043	-	1 956	7 999

Forpliktelses	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Leverandørgjeld	-	4 321	4 321
Annen kortsiktig gjeld	-	39 121	39 121
Sum	-	43 442	43 442

Finansielle instrumenter etter kategori

Tide ASA 2014

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	1 956	1 956
Kundefordringer	2 988	-	2 988
Andre kortsiktige fordringer	42 063	-	42 063
Kontanter og bankinnskudd	1 613	-	1 613
Sum	46 665	1 956	48 621

Forpliktelses	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Leverandørgjeld	3 731	3 731
Annen kortsiktig gjeld	65 821	65 821
Sum	69 552	69 552

>>

>> Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter etter kategori

Konsern 2015

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 276	5 276
Kundefordringer	183 005	-	-	183 005
Andre kortsiktige fordringer	64 022	-	-	64 022
Kontanter og bankinnskudd	97 543	-	-	97 543
Sum	344 570	-	5 276	349 845

Forpliktelser	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (eksl leasing)	-	401 301	401 301
Finansiell leasing	-	69 979	69 979
Depositum og annen langsiktig gjeld	-	10 511	10 511
Derivater	5 740	-	5 740
Leverandørgjeld	-	84 269	84 269
Annen kortsiktig gjeld	-	199 689	199 689
Sum	5 740	765 749	771 489

Finansielle instrumenter etter kategori

Konsern 2014

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 276	5 276
Kundefordringer	167 125	-	-	167 125
Andre kortsiktige fordringer	29 886	-	-	29 886
Kontanter og bankinnskudd	113 561	-	-	113 561
Sum	310 572	-	5 276	315 848

Forpliktelser	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (eksl leasing)	-	543 503	543 503
Finansiell leasing	-	100 423	100 423
Depositum og annen langsiktig gjeld	-	15 235	15 235
Derivater	8 772	-	8 772
Leverandørgjeld	-	71 445	71 445
Annen kortsiktig gjeld	-	226 015	226 015
Sum	8 772	956 621	965 393

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi pr. 31. desember 2015:

Eiendeler	Tide ASA - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 956	1 956
Sum	-	-	1 956	1 956

Eiendeler	Konsern - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 937	5 937
Sum	-	-	5 937	5 937

Forpliktelse	1	2	3	Sum
Derivater (renteavtale)	-	5 740	-	5 740
Sum	-	5 740	-	5 740

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi pr. 31. desember 2014:

Eiendeler	Tide ASA - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 956	1 956
Sum	-	-	1 956	1 956

Eiendeler	Konsern - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 276	5 276
Sum	-	-	5 276	5 276

Forpliktelse	1	2	3	Sum
Derivater (renteavtale)	-	8 772	-	8 772
Sum	-	8 772	-	8 772

Nivåinndeling for måling av virkelig verdi er som følger:

Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2: Verdssettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte eller indirekte utledet fra en notert pris.

Nivå 3: Verdssettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er bokført til historisk kost, da verdssettelse etter virkelig verdi ikke lar seg gjøre.

>> Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Risiko knyttet til kapitalforvaltning

Tides mål med hensyn til kapitalforvaltning er å opprettholde en optimal kapitalstruktur for å sikre tilgang til, og opprettholde en kapitalstruktur som bidrar til å tilfredsstille drift og som maksimerer verdier for eierne. Tide har en målsetting om å opprettholde en kapitalstruktur hvor egenkapitalandelen normalt er på 30%. Denne målsetting vil kunne fravikes i perioder med høyt investeringsbehov. Egenkapitalandelen per 31. desember 2015 var 30,2 %. Til sammenligning var egenkapitalandelen per 31. desember 2014 24,6%.

Tide ASA har en aksjonærpolitikk som tilsier at Tide-aksjen skal gi en attraktiv avkastning og bidra til aksjonærens verdier. Dette er et utgangspunkt når styret skal foreslå

utbytte. I det enkelte år kan imidlertid utbyttegraden variere avhengig av resultat, kontantstrøm utvikling, investeringsplaner og finansieringsbehov. Tide har som mål å ha en utbyttegrad på 30 %. Tide har delt ut utbytte i 2015, dette i tråd med konsernets resultatutvikling. I år 2016 er det foreslått utbytte på 0,2 NOK pr aksje.

Netto rentebærende gjeld per 31. desember 2015 utgjorde 384 millioner kroner mot 545 millioner kroner per 31. desember 2014. I Note 17 fremkommer forfallsstruktur på rentebærende gjeld og en oversikt over finansielle covenants knyttet til rentebærende gjeld. Konsernet er i dag finansiert gjennom pantelån fra banker og gjennom operasjonell leasing. Alternativ finansiering, lånetilgang og lånebetingelser analyseres og vurderes kontinuerlig i forbindelse med anbudskonkurransene Tide deltar i.

Gearing per årskiftet:

	Balanseført verdi	
	2015	2014
Netto rentebærende gjeld	384 098	545 450
Total kapital	1 230 896	1 428 640
Gearing	31 %	38 %

Finansielle risikofaktorer

Tide blir gjennom sine aktiviteter eksponert for ulike typer finansiell risiko: Markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Tides overordnede plan for styring av finansiell risiko fokuserer på å redusere risikoen knyttet til finansielle transaksjoner og poster.

Risikostyringen i Tide ivaretas av en sentral funksjon i overensstemmelse med retningslinjer godkjent av styret i Tide ASA. Funksjonen identifiserer, måler, vurderer sikring og rapporterer finansielle risiko til datterselskapene i Tide.

Markedsrisiko

a) Valutarisiko

Tide eksponeres for valutarisiko knyttet til det danske datterselskapet Tide Bus Danmark A/S som er et heleid datterselskap av Tide ASA. Risikoen er knyttet til omregning fra DKK til NOK, samt et svært begrenset antall transaksjoner med eksterne parter i de norske selskapene, er av beløpsmessig karakter uvesentlige.

Dersom NOK i forhold til DKK var 10% sterkere/svakere pr. 31. desember 2015 og alle andre variabler var konstante, ville dette føre til et lavere/høyere resultat før skatt på 0,6 millioner ved omregning fra DKK til NOK, og høyere/lavere egenkapital på 8,7 millioner.

Utover dette, har Tide ingen løpende transaksjoner i utenlandsk valuta.

b) Prisisiko

Konsernet er eksponert for svingninger i priser på innsatsfaktorer, hvor drivstoff er den viktigste. De fleste av konsernets avtaler med oppdragsgivere har prisreguleringsmekanismer som medfører at konsernet i begrenset grad vil være påvirket av svingningene i pris. Det har ikke vært gjort sikringsavtaler på f.eks. drivstoff de seneste årene.

Annen prisisiko er knyttet til svingninger i aksjer for investeringer og andeler. Denne risikoen er begrenset til balanseført beløp av disse postene.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

c) Renterisiko

Tides renterisiko er knyttet til langsiktige lån og bankinnskudd. Lån med flytende rente medfører en renterisiko for Tides kontantstrøm som delvis reduseres av den motsatte effekten av kontantekvivalenter med flytende rente. Fastrenteinstrumenter eksponerer Tide for virkelig verdi risiko og anvendes i henhold til Tides retningslinjer på dette området.

Selskapet vurderer løpende bruk av rentebytteavtaler for lån med variabel rente vurdert ut fra Tides retningslinjer. Det avgjørende for å vurdere inngåelse av rentebytteavtaler vil være hvorvidt anbudskontraktene inneholder reguleringsmekanismer som dekker renteendringer på sikt.

Andel av lån med rentebytteavtale til bokført verdi pr. 31.12.	Balansført verdi	
	2015	2014
Instrumenter med rentebytteavtale		
Finansiell gjeld	114 488	146 972
Instrumenter med variabel rente		
Finansiell gjeld	286 814	270 059
Finansiell leasing	69 979	100 423
Finansielle eiendeler	97 543	113 561
Sum finansielle instrumenter etter renteprofil	373 738	403 893

Den faste renten i konsernets avtaler varierer mellom 3,7% og 5,2%. Alle rentebytteavtalene har løpende oppgjør av renter på samme dato som underliggende lån (sikringsobjekt). Oppgjørene skjer dels kvartalsvis og dels halvårlig.

Sensitivitetsanalyse av kontantstrøm for instrumenter med variabel rente (forpliktelser):

En endring av renten med 100 basispunkter (bp) på balansedagen ville ha økt (reduert) egenkapitalen og resultat før skatt med beløpene som vist under.

Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Analysen er utført på samme grunnlag for begge år, og er beregnet på 12 måneders basis.

Effekt av rentebytteavtaler er ikke inkludert i tabellen.

	Resultat		Egenkapital	
	100 bp økning	100 bp reduksjon	100 bp økning	100 bp reduksjon
2015				
Instrumenter med variabel rente	-2 868	2 868	-2 094	2 094
Kontantstrøms sensitivitet (netto)	-2 868	2 868	-2 094	2 094
2014				
Instrumenter med variabel rente	-2 701	2 701	-1 971	1 971
Kontantstrøms sensitivitet (netto)	-2 701	2 701	-1 971	1 971

>>

>> **Note 20** Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)**Kredittrisiko**

Kredittrisiko representerer det regnskapsmessige tap som ville oppstå hvis eksterne parter ikke overholder sin del av kontrakten og er knyttet til finansielle instrumenter som kontanter og kontantekvivalenter, kundefordringer, andre fordringer og finansielle derivater.

Tide er eksponert for risiko for den kontantbeholdningen som er plassert i konsernets hovedbank, samt i øvrige banker som benyttes av konsernets selskaper. Tide vil søke alternative plasseringsmuligheter i de tilfeller hvor selskapets kontantbeholdning overstiger det nivå som er nødvendig for å møte forretningsbehovene. Tide anser risiko for tap av kontantbeholdningen som lav ved utgangen av 2015. Tide følger med på utviklingen i finansmarkedene generelt. I de tilfeller der det er indikasjoner på økt risiko for tap vil Tide følge opp egne bankers kredittrating i den hensikt å treffe nødvendige tiltak for å redusere risikoen.

Tide er også eksponert for kredittrisiko knyttet til kundefordringer samt transaksjoner i forbindelse med billettsalg. Kredittrisiko knyttet til billettsalg er minimal, siden oppgjør i all hovedsak er kontant. Kredittrisikoen for kundefordringene er også lav, siden motpart i det vesentlige er offentlige kunder. Maksimal risikoeksponering er balanseført verdi av de finansielle eiendelene i balansen.

Kredittrisiko knyttet til derivater gjelder ved utgangen av 2015 de rentebytteavtaler selskapet har inngått. Rentebytteavtale og underliggende låneavtale er inngått med bank i samme konsern. Tide anser derfor risiko for tap som lav. Kredittrisiko knyttet til andre fordringer anses også lav da de vesentligste postene gjelder avsetninger for opptjente, ikke-fakturerte inntekter fra oppdragsgivere (fylkeskommunene) og avgifter til gode fra staten

Eksposering for kredittrisiko

Balanseført verdi av kundefordringer fordelt etter geografisk region og kundetype	Tide ASA	
	2015	2014
Geografisk region		
Innenlandske kunder	288	2 988
Utenlandske kunder	164	-
Sum kundefordringer	452	2 988
Kundetype		
Kommuner, fylker og stat	134	-
Andre	318	2 988
Sum kundefordringer	452	2 988

Aldersfordeling av kundefordringer pr. 31.12 (Tide ASA)

	Brutto 2015	Verdifall 2015	Netto 2015	Brutto 2014	Verdifall 2014	Netto 2014
Ikke forfalt	281	-	281	-875	-	-875
Forfalt 0 - 30 dager	-	-	-	-75	-	-75
Forfalt 31 - 60 dager	-	-	-	3 416	-	3 416
Forfalt mer enn 61 dager	171	-	171	522	-	522
Sum kundefordringer	452	-	452	2 988	-	2 988

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Eksposering for kredittrisiko

Balansført verdi av kundefordringer fordelt etter geografisk region og kundetype	Konsern	
	2015	2014
Geografisk region		
Innenlandske kunder	170 457	165 770
Utenlandske kunder	12 548	1 355
Sum kundefordringer	183 005	167 125
Kundetype		
Kommuner, fylker og stat	107 845	139 555
Andre	75 160	27 570
Sum kundefordringer	183 005	167 125

Aldersfordeling av kundefordringer pr. 31.12 (Konsern)

	Brutto 2015	Verdifall 2015	Netto 2015	Brutto 2014	Verdifall 2014	Netto 2014
Ikke forfalt	160 537	-	160 537	157 878	-	157 878
Forfalt 0 - 30 dager	4 673	-	4 673	3 131	-	3 131
Forfalt 31 - 60 dager	17 603	-	17 603	466	-	466
Forfalt mer enn 61 dager	2 497	2 307	191	8 165	2 516	5 650
Sum kundefordringer	185 310	2 307	183 005	169 640	2 516	167 125

Omfang av innregnet tap ved verdifall er ubetydelig, jfr. Note 12.

Likviditetsrisiko

Kontantstrøm følges opp av selskapets økonomiavdeling og en sentral funksjon i Tide ASA. Tide har etablert en konsernkontoordning hvor samtlige norske selskaper i konsernet deltar. Tilsvarende ordning er etablert blant de danske selskapene i konsernet. Nettobeholdning i konsernkontoordningen, positiv/negativ, blir bokført som kortsiktig fordring/gjeld i selskapsregnskapene. Konsernet har ubenyttede trekkfasiliteter, som også er tilgjengelig for Tide

på tilsammen NOK 169 mill. per 31.12.15. Det blir løpende gjennomført vurderinger av kontanter og kontantekvivalenter til å møte driftsrelaterte forpliktelser og lånebehov i forbindelse med investeringer. Selskapet har oppfylt sine forpliktelser ved forfall i 2015.

Forfallsstrukturen på selskapets forpliktelser er listet opp i Note 17.

>>

>> **Note 20** Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Profil forfall finansielle forpliktelser inklusiv rentebetalinger

2015	0 – 6 mnd.	6 – 12 mnd.	År 2-3	År 4-5	Mer enn 5 år
Finansielle forpliktelser					
Pantelån	50 951	50 951	289 860	7 218	2 322
Finansielle leieavtaler	6 391	6 391	23 461	28 848	4 888
Leverandørgjeld og annen gjeld	84 269	-	-	-	-
Sum	141 611	57 342	313 321	36 066	7 210

2014	0 – 6 mnd.	6 – 12 mnd.	År 2-3	År 4-5	5 år
Finansielle forpliktelser					
Pantelån	53 984	53 984	234 745	173 172	27 618
Finansielle leieavtaler	16 972	16 972	23 325	19 312	23 843
Leverandørgjeld og annen gjeld	71 445	-	-	-	-
Sum	142 401	70 956	258 070	192 484	51 461

Note 21 Nærstående parter**Aksjonærer**

Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD) er største aksjonær i Tide ASA med en eierandel på 48,76%.

DSD er datterselskap av Folke Hermansen AS som eier 27,7% i Tide ASA, og den samme eiergupperingen kontrollerer dermed 76,5% av aksjene i Tide ASA.

Ledende ansatte

Opplysninger vedrørende ledende ansatte inkluderer tilsvarende forhold for de ledende ansattes personlige og juridiske nærstående. Se også Note 5 for ytterligere informasjon.

Konsernselskaper

Konsernselskapene kjøper tjenester av Tide ASA innen administrasjon, økonomi, finans og IT. Administrasjonen er samlet i Møllendalsveien 1a, og konsernselskapene dekker sin del av kostnadene knyttet til leie av lokaler.

Note 21 Nærstående parter (forts)

Transaksjoner med nærstående parter

	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Salg av varer og tjenester				
Konsernselskaper	40 707	40 157	-	-
Sum salg varer og tjenester	40 707	40 157	-	-
Kjøp av varer og tjenester				
Konsernselskaper	1 407	1 265	-	-
Hovedaksjonær – Det Stavangerske Dampskibsselskab AS	68	29	68	29
Sum kjøp av varer og tjenester	1 475	1 294	68	29

Fordringer/gjeld nærstående parter

	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Fordringer på nærstående parter				
Konsernselskaper	-62	38 501	-	-
Sum fordringer på nærstående parter	-62	38 501	-	-
Gjeld til nærstående parter				
Konsernselskaper	33 701	108 074	-	-
Sum gjeld til nærstående parter	33 701	108 074	-	-

Lån til nærstående parter

Tide ASA	Konsernselskaper		Hovedaksjonær og TS		Ledende ansatte		Sum	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Balanseført verdi 01.01.	21 901	25 336	-	-	-	-	21 901	25 336
Lån tilbakebetalt i løpet av året	21 901	3 435	-	-	-	-	21 901	3 435
Balanseført verdi 31.12.	-	21 901	-	-	-	-	-	21 901

Det er ikke ytt lån til nærstående parter av konsernet i 2015 eller 2014.

Godtgjørelse til ledende ansatte for øvrig, se Note 5.

Note 22 Segmentinformasjon

Virksomhetsområder

Kjernevirksomheten til Tide konsernet er busstransport for offentlige og private kunder; herunder ekspress- og flybusskjøring. Tide driver også turkjøring og har aktivitet innenfor reiselivssegmentet, hvor selskapet leverer opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Tide-konsernet rapporterer følgende to virksomhetsområder for 2015 :

- Tide Buss Norge - rute- og ekspressbussvirksomhet og verkstedstjenester
- Tide Buss Danmark - rutevirksomhet og verkstedstjenester

Tide Buss Norge

Tide Buss Norge består av Tide Buss AS, Tide Verksted AS og øvrig virksomheter. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspressbuss virksomhet

Rutekjøring foregår i Hordaland, Rogaland, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, samt Vestfold. Tide Buss Norge opererer ti større kontrakter med normal varighet på seks til ni år, samt ett til tre opsjonsår.

Selskapet driver tre ekspress-bussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund.

Tide leier også ut busser, samt at selskapet har salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Tide Verksted AS driver service og vedlikehold av tyngre kjøretøy, primært busser. De har Tide Buss AS som sin desiderte største kunde og mer enn 70 % av inntektene knytter seg til arbeid for Tide Buss AS. Selskapene er avhengig av hverandre for å drive kollektivtransport på en effektiv og god måte. Derfor er det naturlig å se Tide Buss AS og Tide Verksted AS som et segment. Tide Verksted AS har også

oppdrag for eksterne kunder. Veksten av eksterne kunder har økt gjennom året, og det forventes en ytterligere vekst i 2016.

Øvrig virksomheter består i hovedsak av konsernadministrasjon og eiendomsvirksomhet. Eiendomsvirksomheten er lokalisert i områder hvor Tide Buss AS opererer. Inntektene knytter seg hovedsaklig til utleie av lokaler der Tide Buss AS er leietaker. Øvrig virksomhet er primært knyttet til Tide Buss AS og blir derfor ansett som et segment.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge. Høsten 2015 ble anbudskonkurransen om Hardanger/Voss vunnet. Selskapet opererer ved utgangen av året 1 040 busser. Totalt i den norske virksomheten er det 2 129 ansatte.

Tide Bus Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører rutebuss for trafikkelskapene FynBus på Fyn og Sydtrafik på Sydjylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel bestillingskjøring. Selskapet har totalt 630 ansatte og opererer 356 busser ved utgangen av året. Selskapets største kontrakt løp ut desember 2015. Tide signerte kontrakt for bykjøring i Silkeborg i Danmark som vil starte opp i år 2016. I tillegg har selskapet vunnet en betydelig kontrakt på Regionalbussene på Fyn.

Geografiske områder

Konsernet deler sine aktiviteter inn i to geografiske regioner, basert på hvor virksomheten drives og hvor anleggene er lokalisert; Norge og Danmark.

Note 22 Segmentinformasjon (forts)

Segment	Tide Buss Norge		Tide Buss Danmark		Sum konsern	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Segmentinntekter	1 851 784	1 699 358	571 112	582 097	2 422 896	2 281 455
Netto salgsgevinst	18 165	10 232	2 636	-	20 801	10 232
Segmentkostnader	1 657 774	1 529 141	507 472	493 860	2 165 246	2 023 001
EBITDAR	212 175	180 449	66 276	88 237	278 451	268 686
Leasingkostnader	54 754	31 445	2 822	-	57 576	31 445
EBITDA	157 421	149 004	63 454	88 237	220 875	237 241
Avskrivninger varige driftsmidler	127 569	131 772	52 659	54 040	180 228	185 812
Driftsresultat	29 852	17 232	10 795	34 197	40 647	51 429
Netto finans	-20 908	-24 166	-5 749	-9 685	-26 657	-33 851
Resultat *)	8 945	-6 934	5 046	24 512	13 990	17 578
Eiendeler	986 557	1 044 839	244 339	383 801	1 230 896	1 428 640
Gjeld	682 190	752 610	177 176	324 101	859 366	1 076 711
Investeringer	27 600	13 040	651	379	28 251	13 418

*) Resultat vises før skatt for segmentene Buss Norge og Buss Danmark.

Note 23 Operasjonelle leieavtaler

Tide som leietaker

Årlige kostnader	Avtalens varighet	Utløpsdato	Tide ASA		Konsern	
			2015	2014	2015	2014
Andre driftskostnader - Kontorlokaler	10 år	2015-2025	3 421	3 122	3 421	3 122
Andre driftskostnader - Bussanlegg	Anbudsperiode		-	-	56 225	48 102
Leasede busser	Løpende		-	-	54 577	31 445
Årlige kostnader brutto			3 421	3 122	114 223	82 669
Årlige leieinntekter fra fremleie			-	-	-	-
Årlige kostnader netto			3 421	3 122	114 223	82 669

De leasede bussene som er i konsernet har en gjenkjøpsverdi ved avtaleslutt. Beregningsgrunnlag for betalbar leie er nedbetalingsplan og flytende rente. En oversikt over fremtidige minimumsleie for busser vises i Note 17.

Fremtidige leieavtaler som ikke kan kanselleres, knyttet til operasjonelle leieavtaler forfaller som følger	Tide ASA		Konsern	
	2015	2014	2015	2014
Innen 1 år	3 507	2 988	116 458	98 576
2 år	3 594	3 063	114 469	96 681
3 år	3 684	3 139	103 314	95 503
4 år	3 776	3 218	93 226	74 733
5 år	3 871	3 298	79 241	40 515
Etter 5 år	20 854	17 769	108 763	108 151
Sum	39 286	33 475	615 470	514 156

Note 24 Endringer i konsernets struktur

Bergen Bilberging AS ble opprettet 17.06.2015, for mer informasjon se Note 9

Avgang av virksomheter

Det har ikke vært avgang av virksomhet i 2015 eller 2014.

Note 25 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke vært hendelser etter balansedagen som har vesentlig betydning for vurdering av konsernets resultat og stilling.

Note 26 Betingede forpliktelser

Konsernet har ingen betingede forpliktelser som har vesentlig betydning av resultat og stilling.

Deloitte AS
Damsgårdsveien 135
Postboks 6013 Postterminalen
NO-5892 Bergen
Norway

Tel: +47 55 21 81 00
Fax: +47 55 21 81 33
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Tide ASA

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Tide ASA som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og oppstilling av totalresultat, avstemming av egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Tide ASA's finansielle stilling per 31. desember 2015 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelse om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, og forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Bergen, 17. mars 2016
Deloitte AS

Helge-Roald Johnsen
statsautorisert revisor

Avløsningsbil

stide

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse

Styret i Tide ASA vil i det følgende redegjøre for eierstyring og selskapsledelse i Tide i 2015. Redegjørelsen gis i samsvar med Regnskapslovens § 3-3b og Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES) av 30. oktober 2014.

REGNSKAPSLOVEN § 3-3B, 2. LEDD (REDEGJØRELSE OM FORETAKSSTYRING)

Beskrivelsen nedenfor angir hvordan Regnskapslovens § 3-3b, 2. ledd er dekket av Tide. Inndelingen henviser til nummerering i paragrafen.

1. Angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som benyttes av Tide:

Strukturen for eierstyring og selskapsledelse i Tide er basert på norsk lov. Tide følger Norsk anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES).

2. Opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nummer 1 er offentlig tilgjengelig:

Den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på www.nues.no. Regnskapsloven er tilgjengelig på www.lovdato.no

3. Begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nummer 1:

Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert i forbindelse med redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleveres (se under)

4. Beskrivelse av hovedelementene i Tides systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen:

Se punkt 10 under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleveres.

5. Vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5:

Allmennaksjelovens kapittel 5 omhandler generalforsamlingen. Tide har ingen vedtektsbestemmelser som helt eller delvis begrenser, utvider eller fraviker fra bestemmelsene i kapittel 5.

6. Sammensetningen av styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid:

Se punktene 6,7,8 og 9 under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleveres.

7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer:

Se punkt 8 under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleveres.

8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis:

Se punkt 3 under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleveres.

NORSK ANBEFALING FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan Tide etterfølger de 15 punktene i norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Strukturen følger anbefalingen med likelydende overskrifter og nummerering. Redegjørelsen omfatter samtlige punkt i anbefalingen og eventuelle avvik fra anbefalingen er forklart.

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPsledelse

Avvik: Ingen

Styret i Tide ASA (Tide) ser det som viktig å opprettholde et ryddig og ansvarlig forhold mellom selskapets eiere, styrende organer og ledelse. Styret i Tide har vedtatt retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse i Tide. Formålet med disse er å sikre tillit til Tides styre og ledelse, samt tilrettelegge for langsiktig verdiskaping til beste for aksjonærer, ansatte, andre interessenter og samfunnet for øvrig. Styret har fastsatt retningslinjer for etikk og samfunnsansvar som gjelder for alle selskaper i Tide konsernet. Disse er tilgjengeliggjort for hver enkelt ansatt gjennom personalhåndboken.

Tide sine verdier er:

Stolt Jeg er stolt over jobben jeg og selskapet gjør for enkeltmennesker og samfunn.

Miljøbevisst Jeg bidrar positivt til miljøet f.eks gjennom min kjøreadferd og resirkulering.

Ansvar Jeg tar ansvar for å utføre mine oppgaver best mulig for kunde, kolleger, selskap og samfunn.

Respekt Jeg møter kolleger, kunder og samarbeidspartnere med respekt.

Trivsel Jeg bidrar til å skape et godt arbeidsmiljø der man viser interesse for og bryr seg om sine kolleger.

2. VIRKSOMHETEN

Avvik: Ingen

Tides virksomhet og formål er beskrevet i vedtektenes § 3. Selskapets formål er å drive transport- og reiselivsvirksomhet, og annen tilknyttet virksomhet. Tide utfører i Norge rutekjøring i Hordaland, Rogaland, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal samt Vestfold. Tide Buss Norge opererer ti større kontrakter med normal varighet på 6-10 år, samt 1-3 opsjons år. Selskapet driver tre ekspress-bussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund. Tide har også aktivitet gjennom salg og markedsføring av tur- og reisevirksomhet. I denne delen inngår utleie av busser, samt

salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa. Tide utfører i Danmark rutekjøring for trafikkselskapene FynBus på Fyn og Sydtrafik på Syddjylland.

Tides strategier og målsetninger skal være innenfor selskapets vedtekter. Styret fastsetter selskapets strategier – og involverer selskapets ledelse for å sikre operasjonalisering og entydig forståelse av strategi og målsetninger. Tides strategi og målsetninger er omtalt i årsrapporten.

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Avvik: Ingen

Tides registrerte aksjekapital er 20,3 millioner kroner, fordelt på 22,6 millioner aksjer hver pålydende 0,9 kroner. Egenkapitalen var pr. 31. desember 2015 på 371 millioner kroner, dette gir en egenkapitalprosent på 30 %. Styrets målsetting er at Tide skal ha en egenkapitalandel på ca. 30 %. Styret anser en egenkapitalandel på 30 % for å være forsvarlig ut i fra risiko ved og omfang av virksomheten i konsernet. Tide ASA har en aksjonærpolitikk som tilsier at Tide-aksjen skal gi en attraktiv avkastning og bidra til aksjonærenes verdier. Dette er et utgangspunkt når styret skal foreslå utbytte. I det enkelte år kan imidlertid utbyttegraden variere avhengig av kontantstrømutvikling, investeringsplaner og finansieringsbehov. Basert på årsregnskapet 2015 vil det bli foreslått et utbytte på 0,20 NOK per aksje.

4. LIKEBEHANDLING AV AKSJEEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Avvik: Ingen

Tide har én aksjeklasse. Vedtektene, styret og ledelsen legger vekt på at alle aksjonærer skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle aksjer har lik stemmerett. Vesentlige aksjetransaksjoner mellom Tide og nærstående parter vil, dersom det er aktuelt, søkes gjort på bakgrunn av børskurs eller oppdaterte, uavhengige verdipurderinger av tredjepart. Tilsvarende gjelder for kjøp av egne aksjer.

Eierstyring og selskapsledelse (forts)

>> Det er ikke gjennomført slike aksjetransaksjoner siste regnskapsår. Transaksjoner med nærstående er nærmere redegjort for i Note 21 i årsregnskapet. Det er utarbeidet retningslinjer som sikrer at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av Tide.

5. FRI OMSETTELIGHET

Avvik: Ingen

Med de begrensninger som er fastsatt ved lov, kan Tide sine aksjer overdras og erverves fritt.

6. GENERALFORSAMLING

Avvik: Ingen

Selskapets øverste organ er generalforsamlingen. Tide oppfylder allmennaksjelovens krav og NUES anbefalinger knyttet til gjennomføring av generalforsamling i selskapet. Styret søker å legge til rette for at flest mulig aksjeeiere kan utøve sine rettigheter ved å delta i selskapets generalforsamling, og at generalforsamlingen er en effektiv møteplass for aksjeeiere og styret.

7. VALGKOMITÉ

Avvik: Ingen

Selskapet skal i følge vedtektenes § 6 ha en valgkomité på fire personer bestående av en leder og tre medlemmer valgt av generalforsamlingen. De ansatte har rett til å tiltre valgkomitéen med ett medlem når valgkomitéen innstiller til leder og nestleder i styret. Funksjonstiden i valgkomitéen er to år, og medlemmene kan gjenvelges.

Valgkomitéen skal fremme forslag til aksjonærvalgte medlemmer til styret og innstille på godtgjørelse for styrets medlemmer. Valgkomitéen skal i størst mulig grad tilstrebe at

dens forslag til aksjeeiervalgte medlemmer i styret gjenspeiler aksjonærsammensetningen i selskapet. Valgkomiteen bør ha kontakt med aksjeeiere, styremedlemmene og daglig leder i arbeidet med å foreslå kandidater til styret. Valgkomiteen består i dag av følgende medlemmer:

- Steinar Olsen, leder
- Egil Nylund
- Ingolf Marifjæren
- Stein Klakegg

8. STYRES SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Avvik: Ingen

Styrets sammensetning gjenspeiler i den grad det er mulig aksjonærsammensetningen i selskapet. Selskapet skal etter vedtektenes § 5 ha et styre på mellom syv og ni medlemmer, hvorav inntil tre medlemmer velges av og blant de ansatte. Generalforsamlingen velger styrets øvrige medlemmer, herunder styrets leder og nestleder. Representanter fra den daglige ledelsen er ikke medlem av styret.

Styret er satt sammen av personer med ulik kompetanse og erfaringsbakgrunn.

Styret består i dag av åtte medlemmer og har følgende sammensetning:

- Ingvald Løyning – styreleder
- Karstein Bremnes - nestleder
- Tatiana Østensen
- Christine Rødsæther
- Sverre Gjessing
- Dagfinn Haga *)
- Harald Grimelund *)
- Trude Valle *)

*) Valgt av og blant de ansatte.

9. STYRETS ARBEID

Avvik: Ett mindre avvik (kompensasjonsutvalg, se tredje siste avsnitt)

Styrets oppgaver:

Styret har det overordnede forvaltningsansvar for den virksomhet selskapet driver og fører tilsyn og kontroll med den daglige ledelse og selskapets virksomhet. Styret skal generelt ta avgjørelser i alle saker som er av uvanlig art eller stor betydning. Styrets hovedfokus skal være på strategi og forretningsutvikling. Styret skal fastsette selskapets budsjett for kommende år og retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Styret utarbeider en egen møteplan.

Styreinstruks:

I henhold til aksjelovgivningens bestemmelser har styret fastsatt en styreinstruks som gir nærmere regler og retningslinjer om styrets arbeid og saksbehandling.

Finansiell Rapportering:

Styret mottar månedlig rapportering, hvor selskapets økonomiske og finansielle status kommenteres.

Revisjonsutvalg:

Styret har nedsatt et eget revisjonsutvalg. Det har tre medlemmer som er valgt blant og av styrets medlemmer. Revisjonsutvalget har som hovedoppgave å overvåke konsernets internkontrollsystemer, påse at revisor er uavhengig og at regnskapet gjenspeiler konsernets resultat og stilling i samsvar med god regnskapsskikk. Utvalget har vurdert risiko- og økonomistyring i sentrale deler av konsernets virksomhet.

Revisjonsutvalget består i dag av følgende medlemmer:

- Karstein Bremnes, leder
- Tatiana Østensen
- Dagfinn Haga

Kompensasjonsutvalg:

Styret har ikke eget kompensasjonsutvalg. Dette er vurdert, og sett i lyset av virksomhetens størrelse og art har styret ikke funnet det formålstjenlig med kompensasjonsutvalg. Samtlige styremedlemmer er uavhengige av daglig ledelse og styrets vurdering er at saker som gjelder godtgjørelse til ledende ansatte behandles grundig og uavhengig med dagens ordning.

Styreleder:

Styreleder skal sikre at styret fungerer godt og at det oppfyller sine forpliktelser.

Styrets Egevaluering:

Styret evaluerer årlig sin egen arbeidsform, sammensetning og kompetanse.

10. RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

Avvik: Ingen

Generelt:

Styret foretar tilsyn med at selskapet har en god intern kontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til omfanget og arten av virksomheten. Selskapets verdigrunnlag og etiske retningslinjer er et viktig fundament for den interne kontrollen.

Gjennomgang av risikoområder og intern kontroll:

Selskapets viktigste risikoområder gjennomgås årlig av styret både i forbindelse med strategiprosessen og budsjettprosessen. Oppfølging av risikoområdene foretas deretter i styret eller delegeres til revisjonsutvalget.

Tide har ingen internrevisjonsavdeling, men økonomiavdelingen gjennomfører interne gjennomganger av intern kontrollen på ad hoc basis.

>>

Eierstyring og selskapsledelse (forts)

Internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen:

Tide har etablert prosesser og kontrolltiltak som skal sørge for kvalitetssikring av finansiell rapportering. Blant annet er det etablert regler for fullmakter, arbeidsdeling, avstemming, endringshåndtering, IT- kontroller og ledelsesgjennomganger. Reglene er dels dokumentert i Tides økonomihåndbok og i kvalitetssystemet. Tide baserer seg på gjennomgang av internkontroll og den revisjon selskapets eksterne revisor gjennomfører. Ekstern revisor evaluerer eventuelle svakheter knyttet til internkontroller i forbindelse med sin presentasjon av revisjonen for revisjonsutvalget og styret. Sentrale nøkkeltall og -informasjon innenfor regnskap, drift og HMS rapporteres månedlig til styret og blir således gjenstand for kontinuerlig oppfølging gjennom året. Det er fastsatt egne rutiner for regnskapsrapportering som innebærer at samtlige avdelinger rapporterer egne avdelingsregnskap til Tides sentrale økonomiavdeling.

Det er innført månedlige regnskapsmøter der utvalgte avdelinger presenterer sine nøkkeltall og resultater for sentral økonomiavdeling og daglig leder for den juridiske enheten. Den juridiske enhetens resultat presenteres for konsernsjef og finansdirektør før endelig rapport sendes til styret. Revisjonsutvalget gjennomgår kvartalsvis finansiell rapportering for Tide-konsernet og avgir innstilling til styret. Utvalget foretar en gjennomgang av skjønsmessige vurderinger og estimater i tillegg til eventuelle endringer i regnskapspraksis. Sentralt i resultatgjennomgangen på samtlige nivåer står mål- og budsjettoppnåelse, oppfølging eller utarbeidelse av tiltak, risikohåndtering, samt framtidssutsikter og prognose.

Styret vektlegger å etablere gode kontrollrutiner på områder av vesentlig betydning. Kontrollrutinene er basert på definerte roller og ansvarsområder for konsernsjef, styret i datterselskapene og daglige ledere i datterselskapene. Det er utarbeidet et eget styringsdokument for formålet, i tillegg til fullmaktsstrukturer for kontraktsinngåelse, investeringsplaner

og vesentlige investeringer. Avhengig av verdien på kontrakten eller investeringen vil styret behandle denne som enten orienterings- eller beslutningssak. Sakene presenteres etter fastlagte maler med fokus på risikoområder og sensitivitetsanalyser.

Tide har en egen prosedyre for varsling av kritikkverdige forhold. Rutinen inngår i selskapets personalhåndbok og skal bidra til at brudd på lovregler og Tides verdier, etiske retningslinjer og personalpolitiske regelverk blir kommunisert til riktig nivå i organisasjonen. For de selskapene i konsernet som ikke har aktivitet er ekstern revisor fravalgt. Årsregnskapet for de øvrige selskapene i Tide-konsernet revideres av ekstern revisor.

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET OG LEDENDE ANSATTE

Avvik: Ingen

Godtgjørelse til styret fastsettes av generalforsamlingen etter innstilling fra valgkomiteen. Godtgjørelsen reflekterer styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig, og selskapet har ingen opsjonsordninger for styret. For godtgjørelse til styret vises det til Note 6 i årsregnskapet.

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Avvik: Ingen

Styret har utarbeidet retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Retningslinjene er vedtatt av generalforsamlingen og fremlegges som eget saksdokument til generalforsamlingen.

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Avvik: Ett mindre avvik (særskilte retningslinjer for kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen, se siste avsnitt)

Et bærende prinsipp i selskapets publisering av offentlig informasjon er kravet til likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet, herunder at alle aktører vil få tilgang til den samme informasjonen samtidig. Selskapets finansielle kalender er publisert på Oslo Børs, selskapets internettside og under kapittelet om aksjonærinformasjon i denne årsrapporten. Den finansielle kalenderen inneholder datoer for viktige hendelser som generalforsamling, publisering av delårsrapporter med mer. Årsregnskaper og delårsrapporter publiseres på Oslo Børs og på selskapets hjemmesider så snart disse er ferdig utarbeidet og godkjent. For øvrig publiserer selskapet børsinformasjon og andre pressemeldinger på selskapets internettside, www.tide.no, under fanen Om Tide – Finans/Investor. Styret har ikke funnet det formålstjenlig å fastsette særskilte retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen utover de rammer som følger av verdipapirlovgivningen, regnskapsloven og børsregelverket.

14. SELSKAPSOVERTAKELSE

Avvik: Ingen

Styret vil ikke søke å hindre eller blokkere overtakelsestilbud av selskapets operasjoner eller aksjer hvis det ikke foreligger spesielle grunner for det. I en eventuell oppkjøpssituasjon vil likebehandling av aksjonærene være det bærende prinsippet for styrets opptreden. De detaljerte anbefalingene i den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse vil bli fulgt dersom en mulig overtagelsessituasjon inntreffer.

15. REVISOR

Avvik: Ingen

Revisor presenterer årlig en revisjonsplan for revisjonsutvalget og ledelsen i de ulike konsernenhetene. Revisjonsplanen inneholder de planlagte hovedtrekk for gjennomføringen av det kommende års revisjonsarbeid, med vekt på

risikovurderinger og – avklaringer med selskapets ledelse. Revisor deltar under revisjonsutvalgets og styrets gjennomgang av årsregnskapet. Vesentlige forhold, endringer og eventuelle uenigheter gjennomgås av revisor i disse møtene. Revisor er til stede på generalforsamlingens gjennomgang av årsregnskapet. Revisors vurdering av selskapets intern kontroll gjennomgås årlig med revisjonsutvalget, med særlig fokus på identifiserte svakheter og forbedringsforslag. Minst ett av møtene mellom styret og revisor gjennomføres uten at daglig leder eller andre fra administrasjonen er til stede.

Generalforsamlingen fastsetter godtgjørelse til revisor. For øvrig vises det til Note 7 i årsregnskapet, for ytterligere detaljer om siste års kostnadsførte godtgjørelse til revisor. I forbindelse med gjennomgangen av årsregnskapet bekrefter revisor overfor styret at revisor oppfyller fastsatte uavhengighetskrav. I tillegg redegjør revisor overfor revisjonsutvalget for hvilke tjenester utenom revisjon som er levert selskapet. Gjennom året har revisjonsutvalget ansvaret for å godkjenne de tjenester revisor leverer og honorarer for disse.

Tide ASA
Postboks 6300
N-5893 Bergen

Tlf. 05505
post@tide.no

tide.no